

EKİM 1994 AYLİK SİYASİ DERGİ FİYATI: 30.000 TL (KDV dahil)

21

- ◆ "ÖNCÜ PARTİZAN", PARTİZAN GELENEĞİNİN MİRASÇISI MI, İNKARCISI MI?
- ◆ DEVLET-MAFYA-TALAN-YOKSULLUK
- ◆ KOSULLARA TESLİM Mİ OLACAĞIZ, YOKSA ONLARI DEĞİŞTİRMEK İÇİN İRADECI Mİ OLACAĞIZ?
- ◆ İNCELEME TARZIMIZI YENİDEN DÜZENLEYELİM-Mao ZEDUNG
- ◆ PARTİ İÇİ BİRLİK KONUSUNDA DİYALEKTİK BİR YAKLAŞIM-Mao ZEDUNG
- ◆ CHIAPASTAN RAPOR: SİLAHLI CAMPESİNOLAR-I
- ◆ İŞKENCE VE İŞKENCECİ HEKİMLER
- ◆ İÇEL EKONOMİSİNİN YAPISAL DURUMU

FAŞİZME, EMPERYALİZME, FEODALİZME, ŞOVENİZME VE HER TÜRDEN GERİCİLİĞE KARŞI-

PARTİZAN

PARTİZAN

İÇİNDEKİLER

"Öncü Partizan" Partizan geleneğinin mirasçısı mı, inkarcısı mı?	3
Devlet-Mafya-Talan-Yoksulluk	11
Koşullara teslim mi olacağız, yoksa onları değiştirmek için iradeci mi olacağız?	15
İnceleme tarzımızı yeniden düzenleyelim-Mao	23
Parti içi birlik konusunda diyalektik bir yaklaşım-Mao	31
Chiapas'tan rapor: Silahlı Campesinolar-I	35
İşkence ve işkenceci hekimler	47
İçel ekonomisinin yapısal durumu	67

UMUT YAYIMCILIK ve Basım Sanayi Limited Şirketi adına

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Fehmi KÜÇÜKASLAN

Yönetim Yeri: Oğul Sok. No. 16 Sultanahmet/İSTANBUL **Tel:** 516 25 38 - 516 60 20 **Fax:** 518 23 23

Baskıya hazırlayan: Umut Yayımcılık, **Baskı:** Ceylan Matbaacılık

BÜROLAR

Kartal: Hamam Sok. Demirli İş Hanı No: 57/14 Kartal-İSTANBUL, **Tel:** (0216) 306 16 02

Ankara: Necatibey Cad. No. 80/12 Maltepe **Telefax:** (0312) 230 63 27

İzmir: Gaziosmanpaşa Bulvarı Koçuş İşhanı No: 87 D. 318 Konak/İZMİR **Telefax:** (0232) 441 93 09

Çukurova: Melekçirmez Çarşısı 30. Sokak No: 30 Kat: 1 ADANA

Malatya: Tabakhane Mah. Balarcılar Çarşısı Yanı Sarıbeyoğlu İşhanı K: 2 No: 64 **Tıf:** (0422) 322 08 04

“ÖNCÜ PARTİZAN”, Partizan geleneğinin mirasçısı mı, inkarcısı mı?

Evet Partizan geleneği, bize olumsuzluklarımız gibi olumsuzluklarımızı da sahiplenmeyi öğretir. Başarılar oldu mu böbürlenmeyi, başarısızlıklar oldu mu hüsrana uğramayı öğretmedi bize bu gelenek. Aksine olumsuzlukların üstesinden gelmek için daha ısrarlı, daha titiz, daha cesaretle incelemeyi ve çalışmayı öğretti.

Marksist-Leninist-Maoistler için bir sorunun ele alış biçimi ve inceleme tarzı önemlidir. Buna dikkat edilmez, gereken önem ve hassasiyet verilmese, sonuçta bir yığın yanlışlık çıkar ortaya. Sözkonusu şey sahiplenilmesi gereken bir tarihsel, bu daha çok önemlidir.

O halde bir olguyu incelerken, bu olguyu etkileyen (esas-tali, iç-dış) hareketleri, hareketlerden doğan olayları, olaylar arasındaki ilişkileri, önceki ve sonraki olaylarla bağlantıları, karşılıklı etkilenmeleri bilimsel bir tarzda ele alarak sonuca varmak gerekir. İşte biricik doğru yöntem budur. MLM inceleme tarzı budur.

“Bir sorunu incelerken öznellikten, tek yanlılıktan ve yüzeysellikten kaçınmalıyız” derken bunu kasteder Mao.

Bu, gerek örgüt olsun, gerek birey olsun böyledir. Örgüt ya da birey, kendisine ait geçmişiyile ya da sahiplendiği bir tarihle hesaplaşırken, üzerinde yükseldiği mirası tek yanıyla sahiplenemez. Böyle bir yöntem izlediği zaman onu iyi özümseyemez, özümseyemediği için de geleceğe sağlıklı adım atamaz.

İbrahim Kaypakkaya yoldaş 1972’de TKP(ML)’yi kurarken, Mustafa Suphi önderliğindeki TKP’nin mirasçısı olduğunu söyler. İK, bu saptamayı M. Suphi’yi kendi emellerine alet etmek için yapmadı. Çünkü İK’nun amacı sol lafazanlık yapmak değil, devrim yapmaktı. Bunun için de gerçekçi davranmak zorundaydı ve böyle yaptı. Doğru bir tesbite varmak için de; geçmişi, koşullara bağlı, koşullara göre, birbirleriyle ilintilerini, öncesini-sonrasını, esas-tali yanını diyalektik ve tarihsel materyalist

bakış açısıyla inceledi. Bu yöntemle sorunu incelediği için Mustafa Suphi'nin doğrularını, yanlışlarını esas-tali ilişkisi içinde ele alarak, sonuçta ML olduğunu tesbit etti ve sahiplendi. Eğer bölük-pörçük, tek yanlı davransaydı Şefik Hüsnü'nün ya da bir başkasının tarihini sahiplenmesi kaçınılmazdı. Zaten İK'yı bilimüm revizyonist ve küçük burjuva akımlardan ayıran en önemli özellik de bu değil mi?

Yine aynı yöntemle Stalin'i değerlendiren Mao, O'nun hatalarını ve sevaplarını ortaya koyarken sonuçta "Stalin dünya proletaryasının büyük öğretmenlerinden biridir" demesi ve sahiplenmesi de böyledir.

Ancak, Enver Hoca ne yapıyor?

Ölümünden sonra Mao'yu toptan reddediyor. Neden bu sonuca varıyor? Çünkü sorunu ele alış tarzı anti-Marksisttir. Özneci ve tek yanlıdır da ondan. Bunu yaparken hem kendi geçmişini, hem de Mao'nun ML'ye olan katkılarını inkar ediyor.

Demek ki geçmişle hesaplaşırken geçmişin iç-dış çelişkilerini, esas-tali yanlarını ve birbirleriyle ilişkilerini koşullara göre inceleyerek değerlendirmek gerekir.

O halde geçmişle hesaplaşmak öyle basite alınamaz ve herkes işine geldiği gibi değerlendiremez. Geçmişle hesaplaşmak ağır bir sorumluluk gerektirir.

Peki, "*Partizan geleneğinin ve tarihinin yegane ve tek mirasçısıyız*" diyen bizim dogmatikler soruna nasıl yaklaşıyor?

Bu arkadaşlar soruna tek yanlı, öznel ve yüzeysel yaklaşıyor. Parçayı bütünden koparıyor. Bu mantıkla hareket ettiği için daha işin başında bir dediği bir diğerini tutmuyor. (Bunun örnekleri çoktur. Önce, "*siyasi ve ideolojik sorun yok, sorun eroin ticareti*" dedi. Ardından "*bunlar seksiyoncudur*" demeye başladı. Ve şimdi bu kulvarda devam ediyor). Ve daha işin başında ne kendisini ne de kitleleri ikna edemiyor, edemez de... Çünkü seçtiği yöntem yanlış, yanlış olduğu için işin içinden çıkamıyor, çıkamadığı için de sekterleşiyor, dört bir yana emirler yağdırıyor, asıp-kesiyor. Böyle davrandığı için ne kendisini ifade edebiliyor ne de karşısındakini anlayabiliyor. Dolayısıyla eğitici ve kazanıcı olamıyor. Bilimsellikten uzak, diyalektik ve tarihsel materyalizmi kavrayamayan bir kafa elbette olayları doğru bir şekilde değerlendiremez. Bunu beceremediği zaman da suçu hep başkasında bulur. Böyle olunca menzili fazla uzun olmaz, birgün yolun ortasında tıkanır kalır.

Bu yazımızda esas olarak "*Öncü Partizan*"ın olaylara yaklaşım ve inceleme tarzını ele aldığımız için getirdiği diğer eleştirileri şimdilik ele almaya cağız. İleriki süreçte, yeri geldiğinde eleştireceğiz. Bir sorunun inceleme tarzını önemli gördüğümüz için, bu yazımızda konuyu bu boyutuyla irdelemeyi gerekli gördük.

Altınçağ Yayıncılık bünyesinde çıkan "*Öncü Partizan*", Ağustos 94 tarihli ilk sayısında "*Çıkarken*" başlığını taşıyan yazıda kendisine en değerli payeleri biçtikten sonra böbürlenerek, "*Öncü Partizan, onurlu Partizan'ın yegane ve tek mirasçısıdır*" diyor. Bu, birbiri ardına sıralanmış güzel sözlerin

arkasına gizlenen arkadaşların yaklaşımı, ilk başta doğru gelebilir insana. Ancak, Eylül'de çıkan ikinci sayısında hiç de Partizan tarihinin ve geleneğinin devamcısı olmadıkları ortaya çıkıyor.

"Öncü Partizan"ın ikinci sayısında "*Stalin Yoldaş Üzerine*" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazıda Partizan'ın Temmuz 93'teki 13., Ağustos 93'teki 14. ve Eylül 93'teki 15. sayılarında dizi şeklinde yayınlamış olduğumuz "*Stalin Gerçeği*" yazısına istinaden bir eleştiri yürütüyor. Eleştiri yapılabilirler. Karşı çıktığımız yan burası değil. Yazımızın girişinde bazı örneklerle bir tarihi üstlenmenin ne demek olduğu açıklamasını eleştiri mantığındaki yanlışlık için verdik. Neden? Çünkü kişinin kendi tarihine sahip çıkması önemlidir de ondan. Sözkonusu "*Stalin Gerçeği*" yazısı Temmuz, Ağustos, Eylül 1993 aylarında yayınlanmış. **Demek ki yazı henüz ayrılığın sözkonusu olmadığı dönemde yayınlanmış. Ve bu birlik içinde bizzat böyle bir yazının yazılması, bugün bize cepheden savaş açan ve "Öncü Partizan" saflarında kalan kimi "önderler" tarafından önerilmiş bir yazıdır.** Dolayısıyla bizim ve bu arkadaşların sorumluluğu dahilinde görev verdiğimiz kişi ya da kişilerce kaleme alınan bir çalışmadır. Ve bu çalışmayı yapan arkadaşlar, hiçbir şart öne sürmeden verilen görevi yerine getirmiş ve yayınlanıp-yayınlanmaması, değişiklik yapılıp-yapılmamasının tamamen Partizan'a ait olduğunu bilen arkadaşlardır. Herkes de bilir ki Partizan'a gelen her yazı denetimden geçtikten sonra yayınlanır. **İmzasız yayınlanan tüm yazılar Partizan'ı bağlar. "Stalin Gerçeği" de öyle. İmzasız yayınlanan bir yazı olduğu için Partizan'ı bağlar, herhangi bir kişiyi değil.** Bu, dün olduğu gibi bugün de böyledir. Burada tartışmak istediğimiz şey, yazının doğruluğu ya da yanlışlığı değil, Partizan'ı bağlayıp bağlamadığı yanındır. Çünkü geçmişte sahiplendiklerini söyleyen arkadaşların, öznel ve tek yanlı davrandıkları yan tam da burasıdır. Samimi ve dürüst olacaksak bu yazının Partizan'ı bağladığını söyleyeceğiz. Yok eğer samimi değilsek, dürüst değilsek kitlelerin gözüne baka baka yalan söyleyeceğiz. Hem de MLM lafzını ağzımızdan düşürmeden. İşte "*Öncü Partizan*" tam da bunu yapıyor. Eğer Partizan geleneğine sahip çıkmadığını beyan etseydi bu arkadaşlara, bu konuda "yalan söylüyorsunuz" deme hakkını kendimizde bulmayacaktık.

Ama Partizan tarihini tahrif ettikleri için **yalan söylüyorsunuz** dememize lütfen alınmasınlar.

Aslında, "*Partizan geleneğinin devamı ve Partizan tarihinin yegane ve tek mirasçısıdır*" iddiasında bulunan "*Öncü Partizan*"ın bu açıklamasına okurlarımız teşekkür etmeliler. Bu açıklamayla Partizan geleneğine nasıl sahip çıktıklarını çok iyi ortaya koydukları için ve hepimizi kafa karışıklığından kurtardıkları için de teşekkür etmeliler. Ve "*Öncü Partizan*"ın bir yığın süslü, ajitatif laflarla geri kitlenin duygularına nasıl oynadığını gösterdiği için de teşekkür etmeliler.

Olumlu-olumsuz yanlarıyla Partizan geleneğinin ve tarihinin sahibi olduğumuz için kendimizi yeni bir şeymiş gibi kamuoyuna sunma gereği duymuyoruz. Çünkü Partizan geleneğinden kopan biz değil "*Öncü Parti-*

arkasına gizlenen arkadaşların yaklaşımı, ilk başta doğru gelebilir insana. Ancak, Eylül'de çıkan ikinci sayısında hiç de Partizan tarihinin ve geleneğinin devamcısı olmadıkları ortaya çıkıyor.

"Öncü Partizan"ın ikinci sayısında "*Stalin Yoldaş Üzerine*" başlıklı bir yazı yayınlandı. Bu yazıda Partizan'ın Temmuz 93'teki 13., Ağustos 93'teki 14. ve Eylül 93'teki 15. sayılarında dizi şeklinde yayınlamış olduğumuz "*Stalin Gerçeği*" yazısına istinaden bir eleştiri yürütüyor. Eleştiri yapabilirler. Karşı çıktığımız yan burası değil. Yazımızın girişinde bazı örneklerle bir tarihi üstlenmenin ne demek olduğu açıklamasını eleştiri mantığındaki yanlışlık için verdik. Neden? Çünkü kişinin kendi tarihine sahip çıkması önemlidir de ondan. Sözkonusu "*Stalin Gerçeği*" yazısı Temmuz, Ağustos, Eylül 1993 aylarında yayınlanmış. **Demek ki yazı henüz ayrılığın sözkonusu olmadığı dönemde yayınlanmış. Ve bu birlik içinde bizzat böyle bir yazının yazılması, bugün bize cepheden savaş açan ve "Öncü Partizan" saflarında kalan kimi "önderler" tarafından önerilmiş bir yazıdır.** Dolayısıyla bizim ve bu arkadaşların sorumluluğu dahilinde görev verdiğimiz kişi ya da kişilerce kaleme alınan bir çalışmadır. Ve bu çalışmayı yapan arkadaşlar, hiçbir şart öne sürmeden verilen görevi yerine getirmiş ve yayınlanıp-yayınlanmaması, değişiklik yapılıp-yapılmamasının tamamen Partizan'a ait olduğunu bilen arkadaşlardır. Herkes de bilir ki Partizan'a gelen her yazı denetimden geçtikten sonra yayınlanır. **İmzasız yayınlanan tüm yazılar Partizan'ı bağlar. "*Stalin Gerçeği*" de öyle. İmzasız yayınlanan bir yazı olduğu için Partizan'ı bağlar, herhangi bir kişiyi değil.** Bu, dün olduğu gibi bugün de böyledir. Burada tartışmak istediğimiz şey, yazının doğruluğu ya da yanlışlığı değil, Partizan'ı bağlayıp bağlamadığı yanıdır. Çünkü geçmişi sahiplendiklerini söyleyen arkadaşların, öznel ve tek yanlı davrandıkları yan tam da burasıdır. Samimi ve dürüst olacaksak bu yazının Partizan'ı bağladığını söyleyeceğiz. Yok eğer samimi değilsek, dürüst değilsek kitlelerin gözüne baka baka yalan söyleyeceğiz. Hem de MLM lafzını ağızımızdan düşürmeden. İşte "*Öncü Partizan*" tam da bunu yapıyor. Eğer Partizan geleneğine sahip çıkmadığını beyan etseydi bu arkadaşlara, bu konuda "yalan söylüyorsunuz" deme hakkını kendimizde bulmayacaktık.

Ama Partizan tarihini tahrif ettikleri için **yalan söylüyorsunuz** dememize lütfen alınmasınlar.

Aslında, "*Partizan geleneğinin devamı ve Partizan tarihinin yegane ve tek mirasçısıdır*" iddiasında bulunan "*Öncü Partizan*"ın bu açıklamasına okurlarımız teşekkür etmeliler. Bu açıklamayla Partizan geleneğine nasıl sahip çıktıklarını çok iyi ortaya koydukları için ve hepimizi kafa karışıklığından kurtardıkları için de teşekkür etmeliler. Ve "*Öncü Partizan*"ın bir yığın süslü, ajitatif laflarla geri kitlenin duygularına nasıl oynadığını gösterdiği için de teşekkür etmeliler.

Olumlu-olumsuz yanlarıyla Partizan geleneğinin ve tarihinin sahibi olduğumuz için kendimizi yeni bir şeymiş gibi kamuoyuna sunma gereği duymuyoruz. Çünkü Partizan geleneğinden kopan biz değil "*Öncü Parti-*

zan"dır. Zaten kendisine "Öncü" ibaresini eklemesi de yeni bir şey olduğunu, Partizan geleneğinden ayrı bir şey olduğunu çağırıştırmıyor mu? Bunu söylerken niyetimiz isimler, ya da takılar üzerine polemik yürütmek değil. Böyle bir tartışma kişiyi biçimselliğe götürür. Kuşkusuz kavramlar ya da isimler yükseldikleri anlamlardan soyutlanırsa üzerine polemik yürütülür ama, öz ve biçimi birbiriyle ilintisi içinde ele alınmak zorundadır. Eğer niyetimiz kavramlar üzerine sadece polemik yürütmek olsaydı, kullandıkları her bir kavramı ele almak gerekirdi...

Bu anlamda amacımız arkadaşları sadece mat etmek değil, görüngüleri inceleme ve ele alış tarzındaki yanlışlarını, kendi saptamalarıyla göstermektir. Taraflar birbirine böyle bir yaklaşım göstermez de küfüre karşı küfür, kana karşı kan mantığıyla hareket ederlerse, dost-düşman ayırımı yapamaz ve devrime zarar verirler.

Ancak, "Öncü Partizan"ın sorunlara yaklaşım tarzı hiç de dost-düşman ayırımı yapabilen bir yaklaşım değil (bugün açısından anlayış bazında bu böyledir).

Dostla-düşmanı ayırd edemediğimiz zaman işimiz zorlaşır (en iyi örnek PKK ve DS'dir). Dolayısıyla halk arasındaki çelişkiler ikna-eğitim yöntemiyle çözümlenir. Çünkü halk arasındaki çelişkiler antagonist olmayan çelişkilerdir. Özellikle devrimciler arasındaki çelişkilere daha bir çözümleyici yaklaşmak zorundadır. Bu görüşün doğruluğunu istisnasız tüm devrimci örgütler savunduğu halde, iş görüş ayrılıklarına düştüğünde hiç de hoş olmayan yöntemlere başvurmaktadırlar. TKP (ML) içindeki bölünmede tasfiyecidarbeci MK kliği TKP (ML)'yi savunan ve bu iradeyi temsil eden MLM'lere karşı peş peşe çıkardığı tutuklama kararları, diyaloga girmeme, bildiri ve yayınlarına okuma yasağı koyma, elindeki silahlara el koyma kararları "benim gibi düşünmeyene herşey mübahdır" mantığının ürünüdür ve bu mantık çok tehlikelidir. "Onlarca yıllık bir insan hayatı boyunca oluşan bir ideolojiyi, birkaç derste veya birkaç toplantı ile değiştirmeye yeltenmek yersizdir. İnsanlar zorlama ile değil, ancak inandırma metodu ile ikna edilebilirler. Zorlama, inandırmaksızın boyun eğdirmekten başka bir sonuç vermez. Zor ile boyun eğdirmek kabul edilecek birşey değildir. Bu metod düşmana karşı kullanılabilir. Ama yoldaşlara ve dostlara karşı asla kullanılmaz." der Mao. Türkiye devrimci hareketinde Mao'ya ters onlarca örnek vardır. Hem de yakın tarihimizde. Acı da olsa yaşam bize neler öğretiyor neler... Şimdi sormak gerekir. Nerede kaldı Mao'culuk, nerede kaldı iki çizgicilik, nerede kaldı İbrahimecilik? Evet dost güçler arasındaki çelişkilere şiddet yoluyla yaklaşan anlayış anti-Mao'cudur. Hocacı mantıkla örtüşmektedir. Yani metafiziktir. Yani çelişkilerin yasasına aykırıdır. Yani yaşayan değil ölüdür.

Bu ve benzeri kararları çıkaran anlayış sahipleri her ne kadar emperyalizme, faşizme, feodalizme, şövenizme ve her türden gericiliğe karşı mücadele ediyorlarsa da, bunun önemini ve anlamını hala kavramış değiller. Çünkü kavramış olsaydı, duyduğu kinle dün omuz omuza düşmana karşı mücadele ettiği yoldaşlarına aynı silahını yöneltmez. Aksine MLM eleştiri silahını yöneltirdi.

Konuyu daha fazla dağıtınamak için kaldığımız yere dönüyoruz.

Evet Partizan geleneği, bize olumluluklarımız gibi olumsuzluklarımızı da sahiplenmeyi öğretir. Başarılar oldu mu böbürlenmeyi, başarısızlıklar oldu mu hüsrana uğramayı öğretmedi bize bu gelenek. Aksine olumsuzlukların üstesinden gelmek için daha ısrarlı, daha titiz, daha cesaretle incelemeyi ve çalışmayı öğretti. Bu bakımdan tarihimizle övünüyoruz. Ve ne tesadüftür ki Mao, *"Hiçbir şey zor değil bu dünyada, yeter ki enginleri feth etme azmi ve cesaretin olsun"* sözünü sanki bugün için söylemiş.

İşte, tarihimizi sahiplenirken böyle davrandığımız için Partizan'ın tek ve yegane temsilcisi *"Öncü Partizan"* değil bizleriz.

Peki *"Öncü Partizan"*ın saplantıları nelerdir? Gerek korsan çıkarılan Partizan'larda gerek, *"Öncü"* ibaresini ekleyerek çıkarılan Partizan'larda yayınladığı tüm yazılarda basma-kalıpcıdır. Ajitatiftir, duygulara hitap etmektedir ve üstesinden gelemediği, bilgi dağarcığının yetmediği kimi yazılarda, küfüre dayanmaktadır. Çok basit suçlamalarda bulunmaktadır. Böyle bir yöntem ve üslup Partizan geleneği olamaz. Olsa olsa küçük burjuva kibirliği olur. Ona göre kendisinden başka herşey kirlidir, bir kendisi temizdir, herkes yanlıştır bir kendisi doğrudur. Elbet böyle düşünmesinin objektif nedenleri olduğunu görüyoruz. Ve eleştirilerimizi zaten bu bazda dile getiriyoruz.

Özellikle 12 Eylül'ün kitlelerin bilincinde yarattığı tahribatlar, yozlaştırma politikası ve benzeri şeyler devrimcileri de önemli derecede etkilemiştir. Madem ki bu toplumda yaşıyoruz, o halde kimimiz şu ya da bu oranda bu olumsuzluklardan nasibini alacak. Bunu biliyor ve soruna böyle yaklaşıyoruz. Böyle yaklaştığımız için *"Öncü Partizan"*ın içinden geçtiği koşulları görebiliyor, dogmatik yanlarını açığa çıkarabiliyoruz.

Siyasi gelişmenin olmadığı yerde elbette kişisel hırslar ve küfür edebiyatı gelişir. Partizan olarak geçtiğimiz süreç içinde siyasileşmeye gerekli önemi veremediğimiz için, Partizan içinde önemli tahribatlara yol açtı. Ve olumsuz yanlarımız en çok bu arkadaşların üzerinde yoğunlaştı (yani onları yanlışlardan arındırmak için yeterli çaba sarfedemedik.) Dolayısıyla arkadaşların bu durumunu yadırgamıyor, ayıplamıyoruz. Esas olarak kendimizi ayıplıyor ve eleştiriyoruz. **Çünkü ortaya çıkan sonuç bizimdir.** Yoksa durup dururken böyle olamazdı bu. O halde kendimizi en çok sorguluyoruz. Eroin işi de öyle, darbecilik de öyle. Biz soruna bu şekilde bakıyoruz. Ve şimdi bu arkadaşlar bizden koptu diye *"herşey güllük gülüstanlıktır"* diymeyiz. **Partizan yapısı önemli bir dejenerasyon yaşandı. Siyasileşmesinde bir düşüş oldu. Öyleyse geçmişin muhasebesini iyi yapmak zorundayız.** Ancak, bu arkadaşlarımız sorunu bir-iki kişi bağlamında ve bir-iki olay bağlamında ele aldıkları için sürekli bu yönüyle saldırmaktadırlar bize. Bundan gocunmuyoruz, fakat vahim hatalarını eleştirerek göstermek istiyoruz. Gerisi onların bileceği şeydir.

"Yalnız sorunlara öznel, tek taraflı ve üstünkörü bakan kimselerdir ki bir yere geldikleri zaman, durumun ne olduğunu öğrenmeden, şeye bütünüyle (bu şeyin ta-

rihine ve şimdiki haline) bakmadan ve onun özüne (bu şeyin karakterine ve öteki şeylerle arasındaki iç çelişkilerine) dokunmadan kendilerini beğenmiş bir davranışla emirler veya talimat vermeye kalkışır. Bu gibi insanların sendeleyip düşmeleri kaçınılmaz bir şeydir.” der Mao.

“**Stalin Yoldaş Üzerine**” başlıklı yazıda vahim bir hata yapıyor bu arkadaşlar. Yazımızın içinde belirttiğimiz gibi Partizan’da imzasız çıkan yazılar Partizan’ı bağlar dedik. “**Stalin Gerçeği**” Partizan’ı bağlayan bir yazı dizisidir. “**Öncü Partizan**”ın derdi yazıya eleştiri getirmek olmadığı için kişiyi hedef almıştır. Yazıyı okuyanlar bunu rahatlıkla görebilir. “**Öncü Partizan**”ın derdi Ferhat Ali’dir. Çünkü hemen hemen tüm yazılarında başta Ferhat Ali olmak üzere kimi yazarlarımızı ağızına dolamakta, olmadık küfürler savurmaktadırlar. Özellikle Ferhat Ali’ye en ağır ithamlarda bulunmaktadırlar. Bir karşı devrimci demedikleri kaldı. Bir insanın gözünü kişisel garaz ve kin bürüdü mü, siyasi olması beklenemez. İşte “**Öncü**”nün girdiği rota bu. Peki bu yazıyı eleştiremezler mi? Elbette eleştirebilirler. Ancak geçmişteki payını inkar etmeden (bir dahaki sayımızda yazıya ilişkin eleştirilerine cevap yazacağız). **Yazı dizisi yayınlanırken arkadaşların o zamanlar en ufak bir eleştirisi dahi olmadı** ve yazı yayınlandı. Burada görülmesi gereken şudur; hiçbir iç çelişki olmadan yazının yayınlandığıdır. Hatta, başkan Mao’nun 100. doğum yıldönümü nedeniyle “Dogmato Revizyonizmin Sefaleti Üzerine” umut Yayıncılık olarak yayımladığımız kitap bizzat bu arkadaşların önermesi üzerine basıma verildi. Yine **en ufak bir eleştirileri olmadı**. Şimdi kalkmış bolca eleştiri yapıyorlar. Ve sanki geçmişte yazıya muhaliftiler de yeni prangalarından boşanmış gibi haykırabiliyorlar.

Görülmesi gereken bir diğer yan da, gerek adı geçen kitabın gerekse bu yazının Ferhat Ali’ye mal edilme çabasıdır. Bu da yersiz ve hoş olmayan bir yöntemdir. Çünkü Partizan okuru yazıyı okuduğunda altında ne Ferhat Ali imzası vardı, ne de bir başka imza. O halde bugün isim vererek küfür dolusu eleştiri(!) yapmakla ne amaçlanıyor? Bu arkadaşlar eğer kendilerini biraz kişileri hedef alma yönteminden uzak tutar ve sakın sakın düşünürlerse, Ferhat Ali’ye getirdikleri eleştirilerin bir ucununda kendilerine değdiğini pekala görebilirler.

Diğer bir önemli sorun da şudur: Bize çokça “*deşifrasyon yapıyorsunuz*” diyen ve “*bir dönem Aydınlık gazetesinin, o çok kötü ünlü pratiğinin aynısını sergileyen bu burjuvaları kendi sözleriyle uyarmak gerekiyor*” diyen arkadaşlar aynaya baksalar biraz!

Arkadaşların gözünü kin ve nefret öyle bürümüş ki neredeyse çevresinde olup biten her şeyi “mafya” olarak görüyor. Kim ki tasfiyeci-darbeciliğe karşı tavır koydu hepsi bir çırpıda “mafya” oluyor. Görülen o ki arkadaşlar mafya histerisine iyiden iyiye kendini kaptırmış. Tıpkı polisten korunmak için herkesi polis gören biri gibi.

Bir yazımızda “ayrılmış olan iki kesimde proletarya partisinin güçleridir” şeklindeki belirlememize arkadaşlar öyle öfkelenmektedirler ki, “sahtekarlıktır” diyorlar. Bu kendi gerçekliğini görmeyen bir mantıktır. İn-

sana demezler mi bugüne kadar nerede barınıyordu bunlar? Yoksa gökten zembille mi indi bu kabul etmedikleriniz. Cesaretli olan, böyle bir şeyin olduğunu kabul eder. Halka ve kitlesine özeleştirir verir. Ancak özeleştirir cesareti olmayanlar halka hesap vermekten korkanlardır. Olayı ters yüz etmeye çalışırlardır.

Bugün arkasına aldığı belli bir kesime sığınarak saldırgan bir tutuma girmek suçlarını örtmez. Kim ki bir şeye çok karşı çıkıyor, ortalığı velveleye veriyorsa suçlu o demektir.

Dün ticaret suçunun altına gizlenmesi için imza atanlar bugün, "biz suçlu değiliz, bunlar mafyadır" yaygarası kopararak kendisini olayların dışında tutanlardır asıl suçlu olanlar. Ve daha ilk günlerinde TKP (ML)'yi bölenlere karşı "TKP (ML)'yi sırf bunun için bölemezsiniz, gelin sorunu çözün" diyen MLM'lere "siz de onlardansınız" diyerek bölme emellerine ulaşanları tarih er geç mahkum edecektir. Bugün tarih TKP (ML) iradesini sahiplenen MLM'leri doğruluyor. MK kliği işlediği suçun özeleştirisini vermekten neden kaçınıyor? Böyle yaptığı müddetçe ne kendisini ne de bir başkasını ikna edemez. Avazı çıktığı kadar bağırarak işler hallolsaydı şimdiye her şey güllük-gülistanlık olurdu. Ama gerçekler acıdır. Tarih er geç haklıdan yana hükmünü verecektir.

Partizan bugüne kadar MLM güzergahında sömürülen, ezilen ve horlananların safında yer aldı. Enternasyonal proletaryanın çıkarlarını savundu.

Dost-düşman ayırımına dikkat ederek, okun sivri ucunu daima düşmana yöneltti.

Dostlarına kazanıcı yaklaşarak, ikna-eğitim yöntemini sabırla savundu.

İşte MLM'nin biricik doğru silahı budur. Kuşanılacaksa bu silah kuşanılmalıdır...

Devlet-mafya-talan-yoksulluk

Denilebilir ki KİT'lerde, rüşvet, yolsuzluk vb., devlet malı olduğu için hep başgöstermekte. KİT'lerin bu nedenle zarar ettiği bir açıdan doğru, ancak bu fikir KİT'lerin korunması için, ilk bakışta doğru gibi görünse de, sorun incelendiğinde hiç de böyle olmadığı görülür. Zira özel sektörde de rüşvet, yolsuzluk gibi durumlar olmakta ve batmaktadır. Bu anlamda özelleştirmek de çözüm değildir.

Ortalık toz-duman içinde. Sosyetenin olduğu yerde ortalığa yayılan pislik, faşist TC'nin bürokratlarını, teknokratlarını ve uzantıları, mafyayı bir bir telaşa düşürdü...

Telaşa düşmelerinin nedeni nedir?

Engin Civan vuruldu!.. Kimdir bu Engin Civan? Em-lak Bankası'nın eski genel müdürü, T. Özal'ın prensi... Vuran kim bu prensi? Tetikçi Davut Yıldız. Niye vurdu? Selim Edes, Engin Civan'a yıllar önce verdiği 5 milyon dolarlık rüşveti geri istemiş E. Civan da "Get lan rüşvetin belgesimi olur vermiyorum" demiş ve bunun üzerine S. Edes'te işbitirici mafyayı devreye sokmuş. Alaattin Çakıcı'da tetikçisi Davut Yıldız'a emir vermiş...

Ol hikaye böyle. Böyle olmasına böyle ama asıl ne ol-duysa bundan sonra oldu. Yani silahlar çekildikten sonra oldu. Silahlar çekildikten sonra ortalık birden velveleye kesildi. Kimileri kıs kıs gülüyor, kimileri birbirini suçlu-yor.

Bu curcuna içinde Babı-âli camiasında, nöbetteki mehmetçik basın, hemen harekete geçiyor, yıldırım hızıyla haberleri topluyor bir tellal edasıyla dört bir yana duyuruyor ve payına düşen ganimeti alıyor. Tabi özel televizyon, bilumun boyalı medya da bu koroya katılıyor.

Ortalık "hesap sormak"tan, "asıp-kesmek"ten geçil-miyor. Ve böylece çilekeş halkımız faşist devletin arpa-lıklarında sahnelenen bu trajedi-komik oyunu bir kez daha izleme şahsına sahip oluyor.

Ancak duydukları ve gördükleri karşısında ne hesap soruyor, ne bir söz söylüyor. En son konuşmayı yeğliyor. Çünkü bu filmi yeni izlemiyor. Birçok kere izledi.

Milli şef dönemindeki ihale ve arsa spekülâtorlerini de izlemişti -dünün nalburu bugünün milyarderi Vehbi Koç'u da- devletçilik, hür teşebbüsçülük kahramanı Menderes'in her mahallede milyoner yarattığına da tanık olmuştu. Ortalık köpek mamalarından geçilmiyordu. Yakın tarihte vatan kurtaran beş faşist cuntacının skorsky, F-16 yatırımları adı altında emperyalistlerin gizli eli mafyasına, petrol krallarının rabitasına, körpe beyinleri nasıl kirala- dığını da yaşadı. Ve yaratılan T. Özal hanedanlığının Amerika'dan transfer ettiği prenslerinin, S. Özal'ın papatyalarının devlet arpalıklarının daha cesur- ca soyduklarını bir bir yaşadı. Şimdi de Çiller... Dolayısıyla alışık oldukları bu sahneler karşısında şaşırmadı, şuurunu yitirmedi çilekeş halkımız.

Şuurunu kaybeden ve zavallılaştıran devletin tepe noktasında bulunanlar- dı. Onlar adına utanacak, üzülecek değil elbet. Çünkü bu devlet kendi devle- ti değil. Sadece dipçik zoruyla yaşamaya maruz bırakılmıştır o kadar. Onun için zincirlerinden başka kaybedecek bir şeyi yok.

Şuurunu kaybedenlerle, sessizliğini koruyanlar arasındaki fark burada yatıyor.

Kimin devleti? Halkın mı, yoksa İbrahim Kaypakkaya yoldaşın tesbit et- tiği gibi; *"Birinci kamp: Emperyalizmle işbirliğini gittikçe geliştiren ve palazlanan yeni Türk burjuvazisi, İttihat ve Terakkici komprador burjuvazinin bir kesimi, ağa- ların, büyük toprak sahiplerinin, toptancı tüccarların, tefecilerin bir kısmı, memur- ların ve aydınların en üst ve ayrıcalıklı tabakadan oluşuyordu.*

İkinci kamp ise: tamamen tasfiye edilmeyen eski komprador büyük burjuvazi- nin, ağaların, büyük toprak sahiplerinin, tefecilerin, vurguncu tüccarların başka bir kesimi, saray mensupları, din adamları, eski ulema sınıfı artıklarının" dediği ege- menlerin devleti midir? İşte İbrahim yoldaşın saydığı bu kesimin devletidir TC. Bugün faşist devletin özü halkımız tarafından hâlâ iyi kavranamamışsa ve hâlâ halkımızın kafası bu konuda karışıkça, bunda bilumum revizyonis- tin, reformistin payı yok mu? Vardır elbet. Çünkü çilekeş halkımıza Kemal- izm'in faşist yüzünü şirin gösteren bunlar değil midir? Ve halkı aldattıkları için suçlu değiller mi? Elbette suçludurlar. Yıllarca Kemalizm'in savunucu- luğunu yaparak devletin faşist yüzünü gizlemeye alet olanlar için son olay- lar acaba öğretici oldu mu?

Bugün en has adamları bile Kemalizm'i ameliyat masasına yatırmış du- rumdalar. Ve görülen o ki emekçi kesimi her olayda Kemalizm'in faşist yü- zünü biraz daha göre biliyor ve İbrahim Kaypakkaya'nın görüşlerine sempatiyle bakabiliyor.

Ortaliğin henüz toz-duman içinde olduğu bugünlerde devletin has adamları özelleştirmeyi tekrar tartışma gündemine almaya başladılar. Tan- su Çiller, fırsat bu fırsat diyerek, muhalifleri yüzünden bir türlü sonunu ge- tiremediği özelleştirme kararlarını; "özelleştirme, yolsuzluk ve rüşvetin ila- cıdır" diyerek yeniden gündeme getirdi.

Buna muhalefet edenler, yine, bu arpalıklardan olmayı istemeyen kimi muhalifler, "KİT'ler halkın malıdır özel sermayeye peşkeş çekilemez" yollu eleştiri getirmektedirler. M. Soysal gibiler de sözde fikir suçları yasaının kabulü halinde özelleştirmeye onay vereceğini söylüyor. Aslan sosyal de- mokratların kimileri de karşı çıkıyor özelleştirmeye.

İşçi sınıfı için ne KİT ne de bunların özelleştirilmesinin hiçbir faydası yoktur. Çünkü her iki uygulamadan, özellikle KİT'ler devletin denetiminde olacağından ve özelleştirmede şirket sahibini denetiminde olacağından her iki haldede emekçi için değişen bir şey yok. Eğer sömürülüyorsa, herikisinde de sömürülecek. Eğer işsiz kalacaksa her ikisinde de işsiz kalacak.

Türkiye'deki başlıca kamu teşekkülleri Sümerbank, Eti Bank, Toprak Mahsulleri Ofisi, Zirai Donatım Kurumu, PTT, Devlet Demir Yolları, Demir Çelik, Yol, Su, Elektrik vb. gibi kuruluşlar KİT kapsamına girer.

Peki bu teşekküller kimin elinde? Devletin elinde. Buranın başında kimler var? Devletin bürokratları, teknokratları. Kimin için duruyor? Devlet için duruyor. Devlet kiminin? Komprador burjuvazinin ve ulemasının. İşte devletin arpalıkları dediğimiz yer buralardır.

KİT'ler her hükümet olan partinin ya da partilerin arpalıkları vazifesini görmüştür. Hükümet olan her parti bürokratını, teknokratını buraların başına yerleştirir. Ardından dayandığı kimi seçmenlerini de gelecek seçime yatırım yapmak ya da bilumum sülalesini nasiplendirmek için buralara doldurur, ve böylece KİT'ler üzerinden vurgun üstüne vurgun yapılır. Ve böylece milyarderler yetiştirilir. Tabii bu işin bir yanı, bir de bunun özel olarak yatırım yaptırılan yerler var. Örneğin Çiller'in, döviz kurlarını yukarı fırlatan döviz para politikası sayesinde, bir gecede milyarderlerin yetişmesi ağlandı. Arsa spekülörleri, ihale ağalarının türemesi vb. akla gelenlerden bazılarıdır.

Denilebilir ki KİT'lerde, rüşvet, yolsuzluk vb., devlet malı olduğu için hep başgöstermekte. KİT'lerin bu nedenle zarar ettiği bir açıdan doğru, ancak bu fikir KİT'lerin korunması için, ilk bakışta doğru gibi görünse de, sorun incelendiğinde hiç de böyle olmadığı görülür. Zira özel sektörde de rüşvet, yolsuzluk gibi durumlar olmakta ve batmaktadır. Bu anlamda özelleştirmek de çözüm değildir. Örneğin; Özer Çiller'in genel müdürlük yaptığı ve halkın parasını batırıldığı İstanbul Bankası özel sektördü. Kastelli olayı da böyle. Ahmet Özal'ın TYT Bank ve İmpeks Bankta öyle. Ve şimdi 6. Kanal'ın eli kulağında.

Bu bu gibi girişimciler piyasaya hisse senetleri sürerek halktan para topluyor, böylece şirket kuruyorlar. Bunun bolca örnekleri var. Yine devlet eliyle hisse senetleri vasıtasıyla halktan toplanan paralar vurguncuların cebine giriyor. Peki batan bu özel şirketlerde yolsuzluk olmadı mı, rüşvet olmadı mı? Hem de bolca. Paraya doymayanlar için bizzat devlet eliyle bu imkanlar yaratılıyor. Halkın su sorunu buna iyi örnektir. Su sorunu var, kirlilik var, konut sorunu var, eğitim sorunu var vs. Peki devlet bunları neden çözüyor? Hemen çözerse vurgun alanları daralır. En somut örnek İstanbul'daki su sorunu. Evlere günlerce su akıyor, aksa bile temiz değil. Şimdi bu durum neye zemin hazırlıyor? Piyasaya su tacilerinin çıkmasına. Kimin eliyle? Devlet eliyle. Bugün İstanbul'un her köşesi döviz büfeleri gibi su büfeleriyle doldu. Zamanında boğazköprüsü devlet tarafından çıkarılan hissesenetleriyle spekülörlere ve halka(!) satıldı, bolca hisse dağıtıldı ve halkın cebindeki kuruşa kadar topladılar. Peki bu milyarların aslan payı kime gidiyor? Devletin beslediği vurgunculara, yani mafyaya. Demek ki özelleştirmede

çözüm değil. Çözmez çünkü, bu devlet halkın devleti değil. Bu devletin özü değişmediği sürece, soyguncudan, talancıdan, vurguncudan vs. bu düzen durdukça kurtulmak imkansızdır. Bu anlamda sorun ne tek başına Engin Civan olayıdır, ne Mercümeç, ne de Ahmet Özaldır. Çünkü devlet bu zümreye ait olduğu için aralarındaki hırlaşma bazen böyle şiddetlenince duyarız. Yoksabenzeri rüşvet ve yolsuzlukların yüzlercesi onların arasında hergün dönüyor. T. Kürdistan'nda yürüttükleri kirli savaşın da rüşveti, yolsuzluğu var. emperyalistlerden, uluslararası kaçakçılarından getirdikleri silah pazarlama işi eğitimde okul kitaplarının, ona mı, buna mı? hazırlanmasının da yolsuzluğu var, rüşveti var... Kurtulmak için tek çare bu devleti kökten devirmektir. Peki bunu kimler yapacak? Biz, bizler; ezilen, iliğimize kadar sömürülen, tüm bu pisliklerin göbeğinde boğdurulmaya çalışılan, sömürü sisteminin ekonomik faturalarının yükünü sırtlamak zorunda bırakılan biz işçi, memur, köylü, küçük esnaf, öğrenci ve bunların üstüne şovenizmle yok edilmeye çalışılan Kürt ve diğer milliyetlerdeki azınlık halkımız, MLM perspektifli partisi önderliğinde yapacaktır.

Sonsöz yerine diyoruz ki, bu kirlilikten, bu faşist düzenden kurtulmak için ezilen sömürülen, horlanan çilekeş Türkiye halkının rotası, DHD mücadelesiyle kendi iktidarını kurmak, ordan sosyalizme ve sınıfsız, devletsiz topluma varmak olmalıdır.

Koşullara teslim mi olacağız, yoksa onları değiştirmek için, iradeci mi olacağız?

Devrim yolu uzundur. Bu yolu katetmek, emekçi halk kitlelerini birleştirip buradan yürütmek, iyi bir örgütçü olmak, iyi bir ajitatör propagandist ve yaman bir dava adamı olmaktan, doğru bir önderlik yapmaktan, doğru bir politik hat, doğru taktikler belirlemekten geçer. Bu yapılmalı, bu başarılmalı. Tam da bu noktada iradeci olunmalı!...

İşçi sınıfı ve memur hareketi kendiliğinden de olsa ekonomik ve demokratik hak alma noktasında tepkilerini yükseltirken, sınıf bilincinden yoksunluğu ve proleter uyanıklığa sahip olmamasından dolayı, sarı sendike ağaları başta olmak üzere, pasifist, ekonomist, reformist güçlerin de, düzene, düzen sınırları içine endekslenmesi sonucu, bu mücadelenin daha üst boyutlarda sürmesini ya da çekilmesini ciddi biçimde engellemektedir.

Yani bir taraftan faşist sarı sendikalar, bu gelişimi durdurmaya, onu düzene bağlama yolunda çırpınırken, aynı ölçüde kendilerine "sosyalist" diyen sosyal-demokrasi ve bunun rüzgarı da bu gelişmeleri ve tepkileri boğuyor, farklı bir cepheden, halk muhalefetini düzene bağlamaya, onun sınırları içinde tutarak, akan sellerin önüne düzen ve sistem adına bir bent görevini görüyor.

ekonomik ve siyasi krizin giderek derinleştiği bir ortamda, halk kitlelerinin açlık, yoksulluk zam ve enflasyon fırtınası altında ezildiği, giderek alım gücünün sifıra indiği bir zeminde, işçi sınıfının, memur hareketinin, tüm bunlara karşı (yeterli görelim ya da görmeyelim) mücadelesi de şu veya bu biçimde sürüyor. Özellikle IMF'nin 5 Nisan soygun paketinin uygulanmasıyla birlikte gündeme gelen özelleştirme ve işten atmalara, sendikasıızlaştırmalara karşı bir dizi eylemlilikler gelişti, protestoların kıvılcımlarının yanıp sönmeye ve soğuması, tekrar zincirine teslim olması, boyun eğmesi onun sınıf bilincinden yoksun olmasından kaynaklanıyor. Böyle olsa da, işçi sınıfı ve bir bütün olarak emekçi halk, mevcut

durumundan hoşnut değil, ciddi ölçüde düzene ve düzen pratilerinden bir beklenti ya da "yeşil ışık yakalama" umudunu kaybetmiştir.

Peki ne yapılmalıdır? Proleter öncüye ve onun militan kadrolarına düşen görevler nelerdir? Bu olumsuz gidişata müdahale edip ona etkide nasıl bulunacak? Sınıfla buluşmayı, onu yönlendirmeyi hangi tür çalışma tarzı ile yapacak? Böylesi bir çalışmaya herkes hazır mı? Evet bu soruları herkes kendine sormalı, ne yapılması konusunda kafa yormalı, tıkanıklığın aşılması konusunda, çaba sarfetmelidir. Koşullara esir olan kafa değil, ona hükmeden, onu değiştiren, küf tutmuş beyinleri, çürümüşlükleri, sağcılık ruhunu aşmış, siyasal iktidar hedefine kilitlenmiş bir kafaya sahip olmak, gereklilikten öte bir zorunluluktur. Herkes bunu kavramalı ve görmelidir.

Peki o zaman nereden başlamalı, sorusu kendi kendine sorulmalı. Bugün proleter öncünün önünde dörtlü bir mücadele vardır: **Birincisi** önce kişinin kendi kendinden başlayarak, sağcılık ve kendiliğindencilığe karşı mücadeleye etmek, mevcut durağanlık rüzgarından kurtulmak için, kendi kişiliği bazında bir devrim yapmalı, halkın öncüleri olarak halka güvenmek, birer dava adamı devrim hamalı olmak, üst boyutta fedakarlık ruhuyla, özveriyle, yüklenilen savaşımın hakkını verme biçiminde kendini şekillendirmeli, MLM bilimi ile donatmak, dönüştürmek herkesin görevidir. Bilinir ki; eksikliklerden, zaafardan, her türlü ideolojik hastalıktan kurtulmadan parti stratejisini, ilkelerini kavramadan, ona sebat etmeden, komünist kişiliğin insanı tipni yaratmadan, davaya kendisini tereddütsüz feda etme inancı ve kararlılığına sahip olmadan, yani bu noktada kendini aşmadan, yeni tip insanolma özelliğini kazanmadan, komünist olma erdemlerini içselleştirmeyen bireyler, hücreler, organlar halka önderlik edemez, o misyonu yerine getiremez.

Savaşçı bir örgütün bireyleri, kadroları, ne ölçüde kendini savaşa göre şekillendiriyor, ne ölçüde söylediklerini, yazdıklarını pratiğe geçiriyor. Her bireyin buna yanıt vermesi ve bu noktada adım atması önemlidir. İlkeleri, ideolojiyi, siyaseti hayata geçirmek, kişiliği, yaşam biçimini buna uygun şekillendirmek, burjuva yaşam biçiminden, onun ideolojik etkisinden kendini arındırmak, sağcı ve pasifist ortama savaş açmak komünist kişilik olmalıdır. Duyarsız, vurdumduymaz, silik, sorumsuz kişilik komünist kişilik olamaz, bundan kurtulmak gerekir. Sorgulayan, üreten, geliştiren, kavrayan-kavratın, söyleyip yazdığını pratiğe geçiren, savaşan, günün her saatini devrim için kullanan, her türlü akıma karşı göğüs geren, inançlı, inatçı, erdemli bir kişilik... Bunu kavramak ve başarmak zorundadır her komünist. Aksi durumda bir adım dahi atılamaz.

İkincisi, işçi sınıfına gitmek, onunla buluşup yön verme sorusudur. Hep söylenir; "devrim kitlelerin eseridir." O halde, bugün devrimci durumun sürekli yükseldiği, ivme kazandığı, kitle hareketlerinin giderek yükseleceği, (kendiliğinden de olsa) yükseldiği bir zeminde ona siyasal bilinç taşıma, ekonomik ve demokratik temeldeki mücadeleyi, siyasal istemlerle bütünleş-

tirmek, siyasal iktidar hedefli bir rotaya sokmak, Parti öncüsünün şehirlerdeki (kır şehir diyalektiği bazında) temel görevidir. Sınıf içindeki çalışmayı esas alma, (silahlı mücadelenin esaslığı, kırların esaslığı bağlamında) onu örgütlenme ve bunu halk savaşının hizmetine sunmak, onunla birleştirerek iktidara yürümenin garantisi olacaktır. Bunu hiç kimse unutmamasın ve özellikle altını çizmelidir.

Eğer devrim diye bir sorun varsa ve bu konuda samimi olunacaksa, o zaman şehirde faaliyet yürüten organlar, hücreler, kadrolar, bireyler, "şehirlerde işçi sınıfı içinde çalışmak esastır" ilkesini hayata geçirmeli, işçi sınıfına; fabrikalara gitmeli, fabrika hücreleri oluşturarak faaliyeti geliştirmeli ve örgütlenme yapmak zorundadır. Eğer bir taraftan işçi sınıfı işçi sınıfı diye boğaz yırtarcasına bağırıp, ama ona gidilmezse işçi sınıfı, burjuvaziye, reformist, parlamentarist kesimlere terk edilirse, kimsenin sınıfa ilişkin bir şey söyleme hakkı olabilir mi? Sınıfın öncüsü olduğunu söyleyebilir mi? Tabii ki hayır. Yapılacak şey, sınıfa, fabrikalara gitmek, örgütlülüğü geliştirmek-yaratmak, mevcut temeller üzerine inşa etmektir.

Proletarya Partisi'nin işçi sınıfı içinde hiç olmadığını söylemiyoruz. ama yetersizdir diyoruz. Kadroları işçi sınıfına gitmeli ve onlarla direkt bağlantıda olmalıdır diyoruz. Eğer, şehirlerde işçi sınıfı içinde çalışmak esastır diyorsak, o zaman şehirdeki esas gücü buraya kaydırmak, bu alana (işçi sınıfının içine) yerleştirmek bir zorunluluktur. Aksi tutum, mücadele ilkesini kavramamaktır, örgütlenme modelini kavramamaktır, dahası Partinin öncüsüne karşı, disiplin suçu işlemektir. Bu neden görülüyor, görülme istenmiyor? Özellikle birinci dereceden sorumlu olan bölge organ ve organları, kendilerini gözden geçiriyorlar mı? Bu noktada adım atacaklar mı? Bu önemlidir.

Örgütlülük bir bütündür. Kendi içinde farklılaşarak çeşitli dallara ve aynı zamanda ihtisaslaşmayı da gerektirir. Yani, işçi sınıfı içinde çalışmak esas olmasının yanısıra hepsi bununla sınırlı değildir. Semtler, gençlik, sedikalar, aydınlar, kültür sanat, DKÖ'ler vs. vs. Ve bununla birlikte AK faaliyeti. Ama eğer esas alınan alana PÜ'ler ve ileri ögeler yerleştirilmezse, bu çalışmayı önderliğe muhtaç olan, taraftarlara, sempatizanlara yüklerse ve ondan da verim beklerse bu açıktan ve bilinçli olarak öncünün gelişmesini engellemektir, kösteklemektir ve öncünün işçi sınıfıyla bütünleşmesini, kazanmasını, kitleselleşmesini sabote etmektir. Bunun adı tasfiyeciliktir.

Biliniz ki işçi sınıfına bilinç dışarıdan götürülür; yani KP götürür. Onun kadroları götürür, bilinçlendirir, şekillendirir ve yön verir. Ama eğer kadrolar bunu görüp yapmıyorlarsa, bundan kaçıyorlarsa, işgal ettiği mevkiileri kendi rahatları için kullanıyorlarsa, yan gelip sırt üstü yatıyorlarsa, alttaki insanlara; aman ha; bir karışıklık çıkarmayın yoksa "rahatımız-güvenliğimiz" bozulur(!) ya da başımıza bir iş gelirse Parti mahfolur(!) diyorlarsa, orada faaliyet olmaz. Orada edvimcilik olmaz, orada dinamizm olmaz. olsa KOŞULLARA TESLİM OLMA OLUR.

Evet çok açık söylemek gerekirse, bu, DEVRİMCİLİK, KOMÜNİSTLİK değildir!.. Devrimcilik; koşullara teslim olma ya da kendini ona uydurma onla yetinme değildir. Devrimcilik; varolan olumsuzluğu yıkanır, değiştirir, hep yeniyi, iyiyi, güzeli yaratandır. devrimcilik, İMKANSIZ GİBİ GÖRÜNENİ YARATANDIR!..

Mao yoldaş, bu sorunlara(ve çalışma tarzına ilişkin, (ÇKP içinde)) bu sağ ve karamsar, korkak kesimlere, vurduktan sonra şu şiarı haykırır: **"Bu dünyada hiçbir şey imkansız değildir; yeter ki dorukları fethetme CESA-RETİMİZ olsun"** der. Ve yine Gonzalo yoldaş, halkın ve komünizm kavgasını omuzlamış biz yoldaşlarımıza, bu mücadelenin ciddiyetle yürütülmesini, kararlılık, özveri ve büyük bir inanmışlık ve bağlılıkla yürütülmesi gerektiğini belirtirken herkesin, yani her devrimcinin her komünistin kararlılıkla, sisteme karşı mücadele etmesi, savaşması, üstüne düşen sorumluluğun yerine getirilmesi, halka gitmesini, onsuz bir gelişmenin sağlanamayacağı, onun yıkıcı ve yaratıcı gücünün görülmesi gerektiği ve bu yüzden de, yüklenmiş bulunduğumuz davayı kararlılıkla yürütülmesi için, vurdumduymaz, devrimci atılım ruhundan yoksun, sağ, pasifist anlayışa, karamsarlığa vurmak için, bu bireylerin biraz gözlerinin açılması, genel olarak öncünün, en üst kadrosundan en alt bireyine, taraftarına kadar kavranması gerektiğini, şu büyük şiarla haykırır: **"Halkımız bizi zafer kazanmaya, mahkum etmiştir"** der. Bununla ne demek istendiği, bizim bundan ne öğrenmemiz gerektiği konusunda herkes kafa yormalı ve ben bir devrimci, bir komünist olarak ne yapıyorum temelinde kendisini teraziye koymalıdır. Bilinmeli ki kitlelerin yaratıcı gücü harekete geçirilmeden, kitleselleşmeyi yakalamadan, ne temel mücadele biçimi olan gerilla savaşı geliştirebilir, ne de bu noktada ciddi bir atılım sağlanabilir.

Kitleler içinde Parti çalışması sadece şehirler için geçerli değildir. Bu gerilla bölgeleri için de aynı ciddiyete hatta daha ısrarlı ele alınmak zorundadır. Savaş, halk kitlelerine, köylülere dayanarak geliştirilebilir, yükseltilebilir. Köylü kitleleri savaşın içine çekerek, onların içinde il ve vb. komiteleri vasıtasıyla ciddi ve disiplinli bir çalışma yürüterek onlar seferber edilebilir, savaşın bizzat içine çekilir. zaten halk savaşının mantığı bu değil midir? ... İşte bunlar kavranıp içselleştirilmeden, ciddi bir gerilla savaşı verilemez, olduğu noktada çakılıp kalınır. Halk kitlelerinden, köylü kitlelerden kopuk bir gerilla savaşı düşünülebilir mi? elbetteki HAYIR!... Çünkü; köylü kitlelerden kopuk bir gerilla savaşı olsa olsa, asi çete mantığı olabilir. Fokocu anlayış olabilir. Bu asi çete mantığının yansıması, Proletarya Partisi'nde de şu veya bu şekilde zaman zaman kendisini göstermektedir. Bu mantığa karşı uyanık olunmalı ve kesinlikle atılmalıdır.

Proletarya Partisi ve onun bütün örgütlülükleri, organları, bireyleri vs. içinde bulunduğu bugünkü koşullarda ciddi anlamda bir sınavla karşı karşıyadır. Bu nasıl bir örgütlülük, nasıl bir çalışma tarzı ile, kitlelere yani işçi sınıfına gidecek, onları bünyede nasıl toplayacaktır sorusuna herkes kafa

yormalıdır. Gerekli olan, çok konuşup, az iş değil, gerekli olan; az konuşup, çok iş yapmaktır: Başarmanın yolu ve mantığı buradan geçer. Bu kavranmalıdır. ihtiyaç olan budur. bu noktada gerekli kadro ve potansiyel vardır. Politikalar da vardır. Yani temelde bir politikasızlık sözkonusu değil...

İşte önemli olan bunu kavramaktır: Bunu hayata geçirmektir. Önemli olan, mevcut potansiyeli toplayıp harekete geçirmektir. Sınıfın içinde kurumlaşmayı sağlamaktır. önemli olan, silahlı bir örgüt bulunduğu gerçekliği kavranarak, mevcut kitleye, potansiyele savaş ruhu kavratılarak, tepeden tırnağa bir şekillenme yaratmaktır. Bundan hareketle sınıfı; burjuvazinin, reformizmin etkisinden kurtarmak, onun düzenle birleştirilmesinden koparıp almak, evet önemli olan ve gerekli olan budur. Bu başarılmak zorundadır. Bunun için azimli, fedakar ve sebatlı olunmalıdır. Yürekteki ateş ve beyindeki bilinçle bu noktada işe sarılmak, görevleri yerine getirmek, fevkalade tarihi önemdedir. Halkımız MLM'lerden bunu bekliyor... Şehitler bunu bekliyor... Çünkü buna muktedir olan tek güç MLM'lerdir. Bunu herkes görmeli ve kavramalıdır. Devrim yolu uzundur. Bu yolu katetmek, emekçi halk kitlelerini birleştirip buradan yürütmek, iyi bir örgütçü olmak, iyi bir ajitator propagandist ve yaman bir dava adamı olmaktan, doğru bir önderlik yapmaktan, doğru bir politik hat, doğru taktikler belirlemekten geçer. Bu yapılmalı, bu başarılmalı. **Tam da bu noktada iradeci olunmalı!...**

Diğer üçüncü bir sorun da, darbecilik ve darbeciliğe karşı, siyasal-ideolojik mücadeledir. Kaynağını küçük burjuva ideolojisinden alan darbeci "kahramanlar" Proletarya Pratisine karşı işlemiş oldukları suçu örtbas etmek ve kendilerini meşrulaştırmak için, türlü entrikalara, yalana, çarpıtmalara başvuruyor. MLM'leri; "partiye bayrak açtıkları", "mafya çetesi", "hesap vermekten korktukları", "4-5 mafya çetesidir" vs. vs. türlü sahtekarlıklarla, dürüst insanları, taraftarları, kitleleri güya kandırmaya çalışıyorlar kendilerinin(!) Ama nafile. Parti iradesi, bir bütün olarak, organlarından taraftarına kadar, darbecileri, darbeciliği mahkum etmiştir ve tüm entrikacılığıyla başbaşa bırakmıştır.

Parti OPK'da görüşülen, mahkum edilen ve bu noktada ..... işe karışan arkadaşların, kendilerini OPK iradesine sunup hesap vermelerine rağmen ve darbeci bayların da bu tavrı ve davranışı samimi bulup, bu arkadaşları Partinin en üst kademesine seçilmesi için oy verdikleri halde, şimdi ne oldu da bu arkadaşlar birden mafya çetesi oldular. Bu düpe düz bir sahtekarlık değil midir?.. Darbeci entrikacılığını, meşrulaştırma telaşına düşen baylar, büyük bir sahtekarlıkla, dürüst arkadaşları, savaşçıları, PÜ'leri ve dier bölge organlarını kandırmak için, eroin işinden sanki yeni haberleri olmuş, sanki bu eroin işi hala yapanlar varmış sanki savunanlar varmış gibi göstererek, iki yüzlülüklerini, sahtekarlıklarını nasıl da ortaya koyuyorlar.

Darbeci subaylara sunu sormak gerekir, eğer ..... arkadaşlar mafya çetesi ise ve bu arkadaşlar da bu partinin en tepesindekilerse, tutarlılık açısından, "TKP(ML) bir mafya partisidir" demeleri gerekmez mi?(!) Ve dolayısıyla

kendilerinin de mafyacı ve onların koruyucuları olmaları gerekmez mi?(!) Evet kafalarda siyasal ahlaksızlık, kişisel hırs ve grup-kışı çıkarları ön plana alındığında, her türlü entrikacılık, çürüme, iki yüzlülük ve soysuzluk orada gıdasını bulur ve sahiplerini yer bitirir. Ki bunun en bariz örneği de 6 darbeci kliğin TKP(ML) MK'sı adına 18 Nisan'da kamuoyuna yaptıkları açıklamadır. Peki dürüst ve samimi olan ve şu anda geçici de olsa, darbeci çeteyle hareket eden arkadaşlara sormak gerekir: Bu, 6 "büyük şef" hangi irade adına kamuoyuna bu açıklamayı yaptılar? Gerçekte, iradeden böyle bir onay aldılar mı? Eğer aldık diyorsa sahtekarlık yapıyorlar. Çünkü, genel olarak TKP(ML) üyeleri ve ona gönül vermiş taraftarından, sempatizanına kadar herkes kamuoyundan öğrenmiş oldu darbeciliği. Peki bu nasıl partidir? Bu partinin tüzüğü, hukuku, işleyişi yok mudur? 6 darbeci "büyük" şef, bu parti iradesinin neresindedir? İradeye karşı sorumluluğu nedir!.. Yoksa iradeden bağımsız mı, o mevkileri işgal ediyorlar. Peki bu darbeciliğin kendisi değil midir?.. Yapılan bu çirkinliği neden üstlenmiyorlar? Bu siyasal cesaretsizlik değil midir?.. İşledikleri suçun hesabını neden TKP(ML)ye vermiyorlar? MLM kadrolar ve genel olarak bölge organları, PÜ'leri iradeye gidelim, bu önerinin ki (doğru çözüm bu olmasına rağmen) genel parti kitlesi tarafından kabul gördüğü helde, neden iradeye gitmekten kaçtılar, neden Parti iradesine hesap vermiyorlar? Bu korku niye?..

Evet, yukarıda da belirttiğimiz gibi, hem genel olarak TKP(ML) kitlesi üzerinde hem de kamuoyu nezdinde, kafa karışıklığını, kirli dumanı ortadan kaldırmak için, darbeciliğe karşı ideolojik-siyasal mücadele, aktif bir biçimde verilmeli, onların gerçek maskesini indirmek ve tüm çıplaklığıyla niteliğini, bölücülüğünü, grupçuluğunu, darbeciliğini teşhir etmek, tarihi bir görevdir. Her organ her hücre, her birey bu noktaya darbeciliğe karşı mücadele etmeli, teşhir ve tecrit etmelidir. Bu, TKP(ML) iradesinden yana tavır koyan arkadaşlar açısından bir zorunluluktur. Partiye sahip çıkmanın ciddiyetinin buradan geçtiğini hiçbir kişi unutmamalıdır. Yani diğer bir biçimiyle, darbeciliğe karşı mücadeleyi, genel mücadeleden koparmamak gerekir. Onunla birlikte ele almak ve yürütmek en doğru tavidir. Örneğin, Parti iradesinin toplanıp sorunları görüşmeye çalıştığı bir dönemde **DARBECİLİK, bu iradede nerden çıktı, irade de kim oluyor**, biçiminde TKP(ML)'ye saldırıyor ve bu noktada, Parti düşmanlıklarını iyice su yüzüne vuruyorlar. Dedğimiz şudur; tüm arkadaşlar bu düşmanca saldırıları göğüslemeli ve püskürtmelidir. Darbeci kliğin çıkarttığı yayınlara bir bakın, bir paragrafı diğer paragrafını tutmuyor. Bu yalancıların, ortalığı tozutmalarına daha fazla müsamaha gösterilmemeli. Gasp ettikleri parti olanaklarıyla, hayasızca komünistelere saldırıyor, adeta bunu merkezi görev haline getirmişlerdir. Aslında bu saldırılar onların tükenişidir. Her saldırıda, her satırında bu tükenişi görmek zor olmasa gerek.

İşte tam da bu noktada, darbeciliğin yüzü tüm yalınlığıyla teşhir edilmeli, savsaklamamalı, yanlış karşı tavizsiz olmak MLM olmanın gereğidir. Bu

önemlidir. Bugün, darbeciliğe karşı mücadelede bir düşüş kendisini gösteriyor. Bu ciddi bir eksiklik ve yanılıdır. Akıma karşı mücadelede zayıflık Maoistlerin kişiliği değildir, olamaz. Bu noktada her birey bunu kavramalı, buna uygun davranmalıdır. Aksi tutum, afedici onaylanır bir tutum değildir.

Diğer bir nokta ise, faşist diktatörlüğe karşı mücadeledir, savaştır. Bilinirki 22 yıllık süreçten bugüne kolay gelinmedi. Nice zorluklardan, nice fırtınalardan geçerek ve üç yüzü aşkın şehit militan mücadelede bir an bile tereddüt etmeden, kahramanca savaşarak, günlerce süren çatışmalarda direniş destanları yaratarak, soylu, erdemli, değer ve gelenekler bırakarak ölümü kucakladı. Ve daha nice MLM ölümü kucaklayarak zaferler kazanacağını da bilincindedir. Şu iyi bilinmeli, bu ülkede yaratılan her değer, kazanılacak bir tırnağın bile kanla-savaşla olacağı ve dolayısıyla bedeller ödenmeden bir mevzinin yaratılmayacağı biliniyor ve görülüyor. Tam da bu noktada, ülke gerçekliğinden hareketle, savaş gerçekliğinden hareketle, savaşçı bir örgüt olduğu unutulmayarak buna uygun gücü konumlandırma, şekillendirme ve onun gerçekliğini içselleştirmek fevkalade bir gerekliliktir. Aslında diyebiliriz ki zaferi doğuran ve yaratan da böylesi bir şekillenme, böylesi bir ruh hali ve böylesi bir kişilik malzemesinden oluşan kadrolardır.

Her yönüyle çürümüş, tıkanmış ve dökülmüş faşist diktatörlüğe karşı mücadele bayrağını yükseltmek, esasta gerilla mücadelesi olmak üzere, şehir cephesinde de mevcut potansiyeli harekete geçirmek, savaşı burada da yükselterek tam da gerçekliğe denk düşen, bir tavidir. Merkezi göreve tabi, onu besleyen, geliştiren, doğru perspektiften hareketle büyük şehirlerde de, halk kitlelerini örgütlemek, faşist diktatörlüğe karşı savaştırmak, tam da sürecin kendisini dayattığı bir andır. Küçümsenmeyen bir potansiyele ve olanaklara sahibiz. İşte yapılması gereken, bunu harekete geçirmek, sisteme karşı savaştırmaktır. İçinde bulunduğumuz nesnel şartlar, MLM'lere küçümsenmeyen olanaklar sunmaktadır. Bu olanaklardan yararlanmasını bilip, görmeli. Sahip olduğu potansiyeli seferber etme, onu sokaklara, meydanlara çekme, pratik deneyim ve savaş ruhu kazandırma, onu giderek öne çekme ve yükseltme biçiminde bir seyir izletilmesi, bunun kavranması, kavratılması, önemli bilinç sıçratılmasına ve korku çemberinin kırılmasına yolaçacaktır. Ve yine döneme, güncel ilişkin kampanyalar düzenlemek, bu kampanyalar içinde, kitleyi, kadroları pişirmek, savaş ve radikalizm ruhunun kazanmasını beraberinde getirecektir. Gerilla bölgelerinde MLM'lerin sığıdığı her kurşunun yankısı ve sıcaklığı burada yankı bulmuyorsa ve harekete geçirme zemini yaratmıyorsa taraftarlar üzerinde buçok ciddi bir olumsuzluktur. Bunun aşılması için **iradeci olmak kaçınılmazdır**. Yani gerçekliğe denk düşen, radikal perspektifler, taktikler sunmak ve geliştirmek gerekiyor. Üstümüze sinmiş sağcılığa karşı bir tepki olarak anlaşılmalı, tam da gerçekliğimizden dolayıdır. Faşist diktatörlüğün azgınca devrimci hareket-

lere ve halkımıza saldırdığı bir ortamda, aynı ölçüde, kendimizi silkelemek ve giderek savaş insiyatifini ele geçirmek, psikolojik üstünlüğü elde tutmak, halk üzerinde moral etkisi yaratacaktır. Bunu görmek gerekir.

Sonuç olarak sahip olunan olanaklar ölçüsünde içinden geçilen süreçler iyi görülmeli, değerlendirilmeli, fırsatlar kaçırılmamalıdır.

Milyonlarca halk kitlelerine önderlik etmek ve onları mevcut sisteme karşı savaştırmak, bugünden atacağımız ciddi adımlarımız ve çabamız üzerinde şekillenecektir, gelişecektir. Durmaya, oturmaya, seyretmeye kimsenin tahammülü yoktur, kalmamıştır. Proletarya öncüsü olarak, misyonumuzu oynama ve emin adımlarla iktidara yürümek, bu noktada, halkın kurtuluş ışığı olmak, hem halkıma ve hem de şehitlere verilen SÖZ-DÜR!.. Her birey tüm enerjisiyle ve bilinciyle mücadeleye atılmalı, var gücüyle seferber olmalı. devrimciliğin ve komünistliğin gereği budur, buradan geçiyor.

İnceleme tarzımızı yeniden düzenleyelim*

Mayıs 1941

Mao ZEDUNG

Çevremizdeki durumu sistemli ve kapsamlı bir şekilde incelemeyi, bütün Partinin görevi olarak saptamalıyız. Kendimizin, dostlarımızın ve düşmanlarımızın; ekonomik, mali, siyasal, askeri, kültürel ve parti faaliyetlerindeki gelişmeleri, Marksizm-Leninizm'in teori ve yönteminin ışığında ayrıntılı olarak araştırmalı, incelemeli ve sonra da bunlardan doğru ve gerekli sonuçları çıkarmalıyız.

Bütün Parti içindeki inceleme yöntemimizi ve sistemimizi yeniden düzenlememizi öneriyorum. Bunun nedenleri şunlardır:

I

Çin Komünist Partisi'nin yirmi yılı boyunca, Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeği Çin devriminin somut pratiğiyle gittikçe daha çok kaynaşmıştır. Partimizin çocukluk döneminde Marksizm-Leninizm'i ve Çin devrimini ne kadar sığ ve yetersiz bir şekilde kavradığımızı anımsayacak olursak, bugünkü kavrayışımızın çok daha derin ve zengin olduğunu göre-

* Mao Zedung yoldaş bu raporu Yenan'daki bir kador toplantısı için hazırladı. Bu rapor ve "Partinin Çalışma Tarzını Düzeltelim" ve "Basmakalıp Parti Yazılarına Karşı Çıkalım" adlı iki makale, Mao Zedung yoldaşın düzeltme hareketi üzerine yazdığı temel eserlerdir. Mao Zedung yoldaş, bu makalelerde, Parti içindeki Parti çizgisiyle ilgili geçmişteki ayrılıkları ideolojik düzeyde özetlemiş ve Marksizm-Leninizm kisvesi altında Parti içinde varlığını sürdüren, kendilerini esas olarak subjektivist ve sekte eğitimlerde gösteren ve ifade tarzı olarak basmakalıp Parti yazılarını kullanan küçük burjuva ideolojisini ve çalışma tarzını tahlil etmiştir. Marksizm-Leninizmin ideolojik ilkelerine uygun olarak, çalışma tarzını tahlil etmiştir. Marksizm-Leninizmin ideolojik ilkelerine uygun olarak, çalışma tarzını düzeltmek üzere Parti çapında bir Marksist-Leninist eğitim hareketi için çağrıda bulunmuştur. Bu çağrı, hemen, gerek Parti içinde, gerekse Parti dışında, proletarya ideolojisi ile küçük burjuva ideolojisi arasında büyük bir tartışmaya yol açmıştır. Bu tartışma proletarya ideolojisinin hem Parti içindeki, hem de Parti dışındaki durumunu sağlamlaştırmış, geniş kadroların ideolojik bakımdan büyük bir ilerleme kaydetmelerini ve Partinin eşi görülmemiş bir birliğe ulaşmasını sağlamıştır.

biliriz. Felakete uğrayan Çin milletinin en yiğit evlatları, yüz yıl boyunca, her ölenin yerini bir yenisi alarak, ülkeyi ve halkı kurtaracak gerçeği bulmak için savaştılar ve hayatlarını feda ettiler. Bununla gurur duyuyoruz. Ama Marksizm-Leninizm'i, yani gerçeklerin en doğrusunu, milletimizi kurtaracak silahların en güçlüsünü ancak Birinci Dünya Savaşı'ndan ve Rusya'daki Ekim Devrimi'nden sonra bulduk. Bu silahın kullanılmasını, yayılmasını ve örgütlenmesini ilk başlatan Çin Komünist Partisi oldu. Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeği Çin devriminin somut pratiğiyle kaynaşır kaynaşmaz, Çin devrimine yepyeni bir görünüm kazandırdı. Partimiz, Japonya'ya Karşı Direnme Savaşı'nın patlak vermesinden bu yana, Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeğine dayanarak, bu savaşın somut pratiğini, Çin'i ve bugünkü dünyayı incelemede ileri bir adım attı ve aynı zamanda Çin tarihini incelemeye başladı. Bütün bunlar çok olumlu belirtilerdir.

II

Ama hâlâ eksiklerimiz, hem de çok büyük eksiklerimiz var. Kanımca, bu eksiklerimizi gidermezsek, çalışmalarımızda ve Marksizm-Leninizm'in evrensel gerçeğini Çin devriminin somut pratiğiyle kaynaştırma davamızda, bu büyük davamızda bir adım bile ilerleyemeyiz.

İlk olarak, bugünkü durumun incelenmesini ele alalım. Günümüzün iç ve dış koşullarının incelenmesinde bir ölçüde başarılı olduk; ama bizimki gibi büyük bir siyasi parti için, bu konuların her bir yönüyle, siyasal, askeri, ekonomik ve kültürel yönleriyle ilgili olarak topladığımız malzeme bölük pörçük, yaptığımız araştırma ise sistemsizdir. Genellikle son 20 yıl içinde, bu alanlara yönelik malzeme toplama ve bunları inceleme konusunda sistemli, kapsamlı bir çalışmada bulunmadık. Dolayısıyla bugün nesnel gerçekliğin araştırılması ve incelenmesi için uygun bir ortamdansınız. "Gözleri kapalı serçe yakalamaya çalışan bir adam" ya da "el yordamıyla balık tutmaya çalışan bir kör" gibi davranmak, özen göstermeden ve üstünkörü çalışmak, laf ebeliği yapmak ve yüzeysel bilgiyle yetinmek: Bu; partimizdeki birçok yoldaş arasında hâlâ varolan son derece kötü Marksizm-Leninizm'in ruhuna bütünüyle aykırı bir çalışma tarzıdır. Marks, Engels, Lenin ve Stalin; bize, koşulları ciddi bir şekilde incelememiz gerektiğini, kendi isteklerimizden değil, nesnel gerçeklikten hareket etmemiz gerektiğini öğretmişlerdir. Ama birçok yoldaşımız bu gerçeği açıkça çığnemektedir.

İkinci olarak, tarihin incelenmesini ele alalım. Gerçi birkaç Parti üyesi ve sempatan bu işe girişti, ama bu çalışma örgütlü bir biçimde yapılmadı. Birçok Parti üyesi gerek son yüzyılın, gerekse eski çağların Çin tarihinden hâlâ habersizdir. Birçok Marksist-Leninist bilimadamı, eski Yunanistan'a değinmeden konuşmıyor ama kendi atalarını unutuyor. Günümüz

koşullarını ve geçmiş tarihi ciddi bir şekilde incelemek için uygun bir ortam yoktur.

Üçüncü olarak, uluslararası devrimci tecrübenin incelenmesini, Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeğinin incelenmesini ele alalım. Birçok yoldaş, Marksizm-Leninizm'i devrimci pratiğin ihtiyacını karşılamak için değil, sırf inceleme yapmış olmak için inceliyor. Bu yüzden de okuyorlar, ama okuduklarını özümleyemiyorlar, Marks-Engels, Lenin ve Stalin'den tek yanlı bir takım aktarmalar yapıyorlar; ama onların tutumunu, bakış açısını ve yöntemini, Çin'in bugünkü durumuna, tarihine ya da Çin devriminin sorunlarının somut tahliline ve çözümüne uygulayamıyorlar. Marksizm-Leninizme karşı bu tutum, özellikle orta ve üst kademelerdeki kadrolar arasında büyük zarara yol açar.

Sözünü ettiğim bu üç şey; yani günümüzün koşullarını incelemeyi gözardı etmek, tarihi incelemeyi gözardı etmek ve Marksizm-Leninizm'i uygulamayı gözardı etmek, çok kötü bir çalışma tarzını doğurur. Bu çalışma tarzının yaygınlaşması, birçok yoldaşımıza zarar vermiştir.

Gerçekten de, saflarımız arasında, bu çalışma tarzı nedeniyle yolunu şaşırmış birçok yoldaş vardır. Ülke içindeki ve dışındaki eyalet, il ve ilçelerdeki somut durumu sistemli ve kapsamlı bir biçimde araştırmak ve incelemek istemeyen bu yoldaşlar, sadece kendi dar bilgilerine ve "bana öyle geliyorsa öyledir" gibi bir anlayışa dayanarak sağa sola emirler yağdırıyorlar. Bu öznelci çalışma tarzı, yoldaşlarımızın çoğu arasında hâlâ varlığını sürdürüyor mu?

Kendi tarihimiz hakkında hiçbir şey bilmedikleri ya da pek az şey bildikleri için utanacakları yerde gurur duyanlar var. En önemlisi de, Afyon Savaşı'ndan bu yana yüz yıllık Çin tarihini ve Çin Komünist Partisi'nin tarihini gerçekten bilenlerin sayısı pek az. Hemen hiç kimse son yüz yılın ekonomik, siyasal, askeri ve kültürel tarihini ciddi bir şekilde incelemeye girişmemiştir. Kendi ülkelerinden habersiz olan bazıları ise, eski yabancı kitaplardan edindikleri son derece yetersiz ve bölük pörçük bilgilere dayanarak, eski Yunanistan'a ve başka yabancı ülkelere ait masalları anlatmaktadırlar.

20-30 yıldır, yurtdışından dönen öğrencilerde bu hastalık var. Avrupa'dan, Amerika'dan ya da Japonya'dan yurda dönen bu öğrenciler yabancı şeyleri papağan gibi tekrarlamaktadırlar. Birer gramfon olup çıkmakta ve yeni şeyleri kavrama ve yaratma görevlerini unutmaktadırlar. Bu hastalık Komünist Partisine de bulaşmış bulunuyor.

Gerçi Marksizm'i inceliyoruz, ama çoğumuzun inceleme tarzı Marksizm'e taban tabana zıttır. Daha doğrusu, bunlar Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in bize içtenlikle öğütledikleri temel ilkeyi, yani teori ile pratiğin birliği ilkesini çiğniyorlar. Bu ilke çiğnenince, ona bütünüyle zıt bir ilke, yani teori ile pratiğin ayrılığı ilkesi icat ediliyor. Okullarda ve çalışan kadroların eğitiminde, felsefe öğretmenleri öğrencilerine Çin devriminin

mantığını incelemeleri için yol göstermiyorlar; ekonomi öğretmenleri öğrencilerine Çin ekonomisinin özelliklerini incelemeleri için yol göstermiyorlar; siyaset bilim öğretmenleri öğrencilerine Çin devriminin taktiklerini incelemeleri için yol göstermiyorlar; askerlik bilimi öğretmenleri öğrencilerine Çin'in özel koşullarına uygulanmış strateji ve taktikleri incelemeleri için yol göstermiyorlar vb. Bunun sonucunda, hata yaygınlaşıyor ve halka büyük zarar veriyor. Bir kimse Yenan'da öğrendiklerini Fusien'de' nasıl uygulayacağını bilemiyor. Ekonomi profesörleri Sınır Bölgesi parası ile Guomintang parası² arasındaki ilişkiyi açıklayamıyor. Bu nedenle, birçok öğrencide çarpık bir anlayış yaratılmıştır. Çin'in sorunlarıyla ilgilenecekleri ve Parti talimatlarını ciddiye alacakları yerde, öğretmenlerinden öğrendikleri sözüm ona edebi ve değişmez dogmalara bağlanmaktadır.

Hiç kuşkusuz, sözünü ettiğim çalışma tarzı, Parti içindeki en kötü çalışma tarzıdır: yoksa genel durumun böyle olduğunu söyleyemiyorum. Ama gene de bu tür kişiler vardır: üstelik sayıca çok fazla olmadıkları halde, çok büyük zarara yol açmaktadırlar. Bu sorun hafife alınmamalıdır.

III

Bu fikri daha iyi açıklayabilmek için, iki zıt tutumu karşılaştırmak istiyorum.

Birincisi, öznelci tutumdur.

Öznelci tutuma sahip olan bir kimse, çevreyi sistemli ve kapsamlı bir biçimde incelemeyi, sadece kendi özel hevesiyle çalışır ve bugünkü Çin'e ilişkin bilgisi son derece bulanıktır. Öznelci olan, tarihi parçalara ayırır; Çin'i değil, yalnızca eski Yunanistan'ı bilir ve Çin'in uzak ve yakın geçmişinden habersizdir. Marksist-Leninist teoriyi soyut olarak amaçsız inceler. Marks, Engels, Lenin ve Stalin'e, Çin devriminin teorik ve taktik sorunlarını çözmeye yarayacak tutumu bakış açısını ve yöntemi elde etmek için değil, sırf teoriyi incelemiş olmak için başvurur. Oku hedefe göndereceğine, gelişigüzel fırlatır. Marks, Engels, Lenin ve Stalin, bize, nesnel gerçeklerden hareket etmemiz ve eylemimize yol gösterecek yasaları bu gerçeklerden çıkarmamız gerektiğini öğretmişlerdir. Bunu yapabilmek için de, Marks'ın dediği gibi, malzemeyi ayrıntılı olarak toplamalı, onu bilimsel tahlile tabi tutmalı ve senteze vardirmalıyız.³ Birçoğu bunun tam tersini yapıyor.

1. Fusien ili, Yenan'ın yetmiş kilometre güneyindedir.

2. Sınır Bölgesi parası, Şensi-Gansu ningsia Sınır Bölgesi Hükümeti Bankasının bastırıldığı banknotlara verilen addı. Guomintang parası ise, 1935'ten itibaren İngiliz ve ABD emperyalistleri tarafından desteklenen, Guomintang'ın dört büyük bürokrat-kapitalist bankasının bastırıldığı banknotlara verilen addı. Mao Zedung yoldaş burada bu iki para arasındaki kurun gösterdiği dalgalanmalara değinmektedir.

3. Bkz. Karl Marks, *Kapital*, "İkinci Almanca Basıma Sonsöz": "ikinci inceleme yöntemi malzemeyi ayrıntılı bir şekilde toplamak, onun farklı gelişme biçimlerini tahlil etmek ve onların iç bağlantılarını bulup çıkarmak zorundadır. Ancak bu çalışma yapıldıktan sonra, gerçek hareket doğru olarak tanımlanabilir." (*Kapital*, İng. bas., Moskova, Cilt 1, s. 19.)

Birçoğu araştırma çalışması yapmakla birlikte, ne bugünkü Çin'in, ne de dünkü Çin'in incelenmesiyle ilgileniyor. İncelemelerini gerçeklikten kopuk boş "teoriler" arasına hapsediyorlar. Birçoğu ise, pratik alışma yapıyorlar, ama nesnel koşulları incelemeye hiç önem vermiyor, bir heves başlıyorlar ve siyasetin yerine kişisel duygularını geçiriyorlar. Bunların hepsi de, öznel olana dayanarak nesnel gerçeği gözardı ediyorlar. Konuşma yaparken A, B, C, D ve 1, 2, 3, 4 gibi uzun uzun başlıklar sıralıyor, yazı yazarken de gevezelikten başka bir şey yapmıyorlar. Bunların, gerçeği olgularda arama diye bir meseleleri yoktur; sadece tumturaklı sözlerle göze hoş görünmek isterler. Gösterişli, ama kofturlar; sağlam olmadıkları için çabuk kırılırlar. Her zaman haklıdırlar, dünyanın bir numaralı otoritesidirler, her yere yetişen "padişah elçileridirler." İşte, saflarımızdaki bazı yoldaşların çalışma tarzı budur. Bu çalışma tarzını kendi davranışlarımıza hâkim kılmak kendimize zarar vermektir; başkalarına öğretmek başkalarına zarar vermektir. Özetleyecek olursak, bilime ve Marksizm-Leninizm'e aykırı olan bu öznelci yöntem, Komünist Parisi'nin, işçi sınıfının, halkın ve milletin zorlu bir düşmanıdır. Parti ruhunun saf olmayışının bir göstergesidir. Karşımızda zorlu bir düşman durmaktadır, onu alt etmeliyiz. Ancak öznellik alt edilmediği zaman, Marksizm-Leninizm gerçeği galebe çalabilir. Parti ruhu sağlamlaşabilir ve devrim zafere ulaşabilir. Şunu belirtmemiz gerekir: Eğer bilimsel bir tutum yoksa, yani teori ile pratiğin birleştirilmesi konusunda Marksist-Leninist bir yaklaşım yoksa, Parti ruhu ya hiç yok demektir ya da yetersizdir.

Bu tür kimseleri çok iyi anlatan bir beyit vardır:

*Duvarda büyüyen kamışların ucu ağır, gövdesi ince, kökü yukarlardadır;
Tepelerdeki bambu filizlerinin ucu sivri, kabuğu kalın, içi boş olur.*

Bu sözler, bilimsel bir tutum asahip olmayan ve Marks, Engels, Lenin ve Stalin'in eserlerinden sadece sözcükler ve cümleler aktarabilen ve gerçek bilgiyle elde edilmemiş haksız bir üne sahip olan kimseleri ne kadar güzel anlatıyor! Bu hastalıktan gerçekten kurtulmak isteyenlere, bu beyiti akıldan çıkarmamalarını, hatta daha cesaret gösterip odalarının duvarına yazmalarını öğütlerim. Marksizm-Leninizm bir bilimdir; bilim ise, dürüst ve sağlam bilgi demektir: bilimde yalan dolana yer yoktur. Öyleyse, dürüst olalım.

İkincisi, Marksist-Leninist tutumdur.

Marksist-Leninist tutuma sahip olan bir kimse, Marksizm-Leninizm'in teori ve yöntemini çevrenin sistemli ve kapsamlı bir biçimde araştırılmasına ve incelenmesine uygular. Sadece hevesle çalışmakla yetinmez, aynı zamanda Stalin'in dediği gibi, devrimci coşku ile pratikliği birleştirir.⁴ Bu tutumda olan bir kimse, tarihi parçalara ayırmaz. Yalnızca eski Yunanistan'ı bilmekle yetinmez. Çin'i de öğrenmek ister. Yalnızca yabancı ülkelerin devrimci tari-

---

4. Bkz. j. v. Stalin, *Leninizmin İlkeleri*.

hini değil, Çin'in devrimci tarihini de: yalnızca bugünkü Çin'i değil, yakın geçmişteki Çin'i, hatta daha eski Çin'i de öğrenmek ister. Bu tutumda olan bir kimse, Marksizm-Leninizmin teorisini belli bir amaçla inceler: Marksist-Leninist teoriyi, Çin devriminin pratiğiyle kaynaştırmak Çin devriminin teorik ve taktik sorunlarını çözecek tutumu, bakış açısını ve yöntemi elde etmek amacıyla inceler. Bu tutum, oku hedefe gönderme tutumudur. "Hedef" Çin devrimidir: "ok" ise Marksizm-Leninizmdir. Biz Çin Komünistleri bu oku arıyoruz, çünkü onu Çin devrimi ve Doğu devrimi hedefine göndermek istiyoruz. Böyle bir tutumu benimsemek, gerçeği olgularda aramak demektir. "Olgular" nesnel olarak varolan şeylerdir: "gerçek" olguların iç ilişkileridir, yani onlara hükmeden kanunlardır: "aramak" ise incelemek demektir. Ülke içi ile ülke dışındaki, eyalet, il ve ilçelerdeki gerçek durumdan hareket etmemiz ve eylemimize yol gösterecek kanunları, yani bu gerçeğin bağrında var olan ve hayali olmayan kanunları gene bu gerçek durumdan çıkarmamız gerekir. Başka bir deyişle, çevremizde meydana gelen olayların iç ilişkilerini bulup çıkarmamız gerekir. Bunu yapabilmek için de, gerçek dışı hayallere, gelip geçici heveslere, cansız kitaplara değil, nesnel olarak varolan olgulara dayanmamız gerekir. Malzemeyi ayrıntılı bir biçimde toplamamız ve Marksizm-Leninizm'in genel ilkelerinin rehberliğinde, bu malzemedan doğru sonuçlar çıkarmamız gerekir. Bu tür sonuçlar, bilimsel sonuçlardır: oksa olayların A, B, C, D diye sıralandığı listeler ya da boş laflarla dolu yazılar değil. Bu tutum, tumturaklı sözlerle göze hoş görünme tutumu değil, gerçeği olgularda arama tutumudur. Parti ruhunun ve teori ile pratiği birleştiren Marksist-Leninist çalışma tarzının bir ifadesidir. Her Komünist Partisi üyesinin kesinlikle sahip olması gereken bir tutumdur. Bu tutumu benimseyen bir kimse ne "ucu ağır, gövdesi ince, kökü yukarlarda", ne de "ucu sivri, kabuğu kalın, içi boş" olacaktır.

IV

Yukarıdaki görüşlere uygun olarak, şu önerilerde bulunmak istiyorum:

1. Çevremizdeki durumu sistemli ve kapsamlı bir şekilde incelemeyi, bütün Partinin görevi olarak saptamalıyız. Kendimizin, dostlarımızın ve düşmanlarımızın; ekonomik, mali, siyasal, askeri, kültürel ve parti faaliyetlerindeki gelişmeleri, Marksizm-Leninizm'in teori ve yönteminin ışığında ayrıntılı olarak araştırmalı, incelemeli ve sonra da bunlardan doğru ve gerekli sonuçları çıkarmalıyız. Bu amaçla, yoldaşlarımızın bütün dikkatini bu pratik sorunların araştırılmasına ve incelenmesine yöneltmeliyiz. Yoldaşlarımıza, Komünist Partisi'nin önder organlarına iki yönlü temel görevlerinin, somut durumu bilmek ve siyasette ustalaşmak olduğunu kavratmalıyız. Somut durumu bilmek, dünyayı bilmek demektir. Siyasette ustalaşmak ise, dünyayı değiştirmek demektir. Yoldaşlarımıza, araştırma yapmanın söz hakkı olmadığını; lafazanlık yapmanın ve olayları 1, 2, 3, 4

diye sıralamanın hiçbir yararı olmadığını kavratmalıyız. Sözelimi, propaganda çalışmasına bakalım; düşmanlarımızın, dostlarımızın ve bizim yaptığımız propagandayla ilgili olarak durumdan haberimiz yoksa, doğru bir propaganda siyaseti saptamalıyız. Her bölümün çalışmasında ilk önce durumu bilmek gerekir: çalışma ancak o zaman doğru düzgün yürütülebilir. Partinin çalışma tarzını düzeltmede tutulacak esas halka, bütün parti içinde araştırma ve inceleme planlarını gerçekleştirmektir.

2. Çin'in son yüz yıllık tarihine gelince: bu işe yatkın kişileri işbirliği ve uygun bir işbölümü içinde Çin tarihini incelemek üzere bir araya getirmeli ve böylece bugünkü dağınıklığa son vermeliyiz. İlk önce ekonomi, siyaset, askerlik ve kültür tarihinin çeşitli alanlarında tahlilci incelemeler yapmak gerekir; senteze varan incelemelerin yapılması ancak o zaman mümkün olabilir.

3. Kadroların çalışma içindeki ya da kadro okullarındaki eğitimine gelince: bu eğitimi Çin devriminin pratik sorunlarının incelenmesinde yoğunlaştıran, Marksizm-Leninizm'in temel ilkelerini rehber alan bir siyaset saptanmalı ve Marksizm-Leninizm'i durağan bir şekilde ve bölük pörçük inceleme yöntemi terk edilmelidir. Ayrıca, Marksizm-Leninizmi incelerken, ana malzeme olarak *Sovyetler Birliği Komünist Partisi (Bolşevik) Tarihi, Kısa Ders* kullanılmalıdır. Bu kitap, son yüz yıllık komünist hareketin en iyi sentezi ve özeti, teori ile pratiği birleştirmenin bir örneği, bugüne kadar dünyada yazılmış tek geniş kapsamlı örnektir. Lenin ve Stalin'in, Marksizm'in evrensel gerçeğini Sovyet Devrimi'nin somut pratiğiyle nasıl kaynaştırdıklarını ve böylece Marksizmi nasıl geliştirdiklerini gördüğümüz zaman, Çin'de nasıl çalışmamız gerektiğini de anlayacağız.

Birçok hata yaptık. Ama hata çoğu zaman doğrunun habercisidir. Çin devriminin ve dünya devriminin böylesine canlı ve böylesine değişken kapsamı içinde, inceleme tarzımızı yeniden düzenlemenin kesinlikle iyi sonuçlar vereceğine inanıyorum.

Parti içi birlik konusunda diyalektik bir yaklaşım*

18 Kasım 1957

Mao ZEDUNG

ML'ist ilkelerine zarar verilmediği sürece, başkalarının kabul edilebilecek olan belli görüşlerini kabul ediyor, vazgeçilebilecek olan belli görüşlerimizden de vazgeçiyoruz. Dolayısıyla, hata yapan bir yoldaşla ilgilenmek için iki elimiz vardır; bunlardan biri onunla mücadele etmek için, diğeri ise onunla birleşmek içindir. Mücadelenin amacı, Marksizmin ilkelerinin savunmaktır, yani ilkeli olmaktır; bu birinci eldir. Diğer el ise, onunla birleşmek içindir.

Birlik meselesiyle ilgili olarak, yaklaşım konusunda birkaç şey söylemek istiyorum. Kanımca, düşman unsur ya da bozguncu olmadıkları sürece kim olurlarsa olsunlar, bütün yoldaşlara karşı birlik tutumu almamız gerekir. Onlara karşı metafizik leğil, diyalektik bir yaklaşım benimsemeliyiz. Diyalektik yaklaşım ne demektir? Diyalektik yaklaşım, her şeyi tahlilci bir biçimde ele almak, bütün insanların hata yapabileceğini kabul etmek ve sırf hata yaptı diye bir insanı toptan inkâr etmemek demektir. Lenin bir keresinde, dünyada hata yapmayan tek bir insanın bile olmadığını söylemişti. Herkesin yardıma ihtiyacı vardır. Yetenekli bir adam, kendisinden başka üç kişinin yardımına ihtiyaç duyar, bir tahta perdenin ayakta durabilmesi için onu üç payandayla desteklemek gerekir. Nilüfer çiçeği, bütün güzelliğine rağmen, bu güzelliği ortaya çıkaracak yeşil yapraklara ihtiyaç duyar. Bunlar, Çin atasözleridir. Başka bir Çin atasözü de, üç kundura tamircisi birleşirlerse allame Çukeh Liang kadar akıllı olurlar der. Çukeh Liang tek başına hiçbir zaman kusursuz olamaz, onun da zaafı vardır. Bakın, oniki ülkenin ortak bildirisini hazırlıyoruz; birinci, ikinci, üçüncü ve dördüncü taslağı yaptık, ama hâlâ bildiriye son şeklini veremedik. Bence, eğer kendini kadiri mutlak sanıp her şeyi bildiğini ve her şeyi yapabildiğini iddia eden biri çıkarsa o küstahın biridir. O halde, hatalar yapmış bir

* Komünist ve İşçi Partileri Temsilcilerinin Moskova Toplantısında yapılan bir konuşmadan parçalar.

yoldaşa karşı tutumumuz ne olmalıdır? Tahlilci olmalı ve metafizik değil, diyalektik bir yaklaşım benimsemeliyiz. Partimiz bir zamanlar metafiziğin, dogmatizmin içine batmıştı ve bu dogmacılar işlerine gelmeyen herkesi tamamen yerle bir etmişlerdi. Daha sonraları dogmatizmi mahkûm ettik ve diyalektiği biraz daha öğrenmiş olduk. Zıtların birliği, diyalektiğin temel kavramıdır. Bu kavram uyarınca, hata yapmış olan bir yoldaşa nasıl davranmalıyız? Önce, onu yanlış fikirlerin etkisinden kurtarmak için mücadele etmeliyiz. İkinci olarak, ona aynı zamanda yardım etmeliyiz. Birincisi, mücadele; ikincisi, yardım. Onların hatalarını düzeltmelerine iyi niyetle yardımcı olmalı ve böylece bir çıkış yolu bulmalarını sağlamalıyız.

Ne var ki, başka türden kişilere karşı farklı davranmak gerekir. Troçki gibi kişilere ve Çin'de de Cen Dusiyu, Çang Kuotao ve Kao Kang gibilerine karşı, yardımcı olma tutumunu benimsemek mümkün değildi; çünkü bunlar iflah olmaz kişilerdi. Bir de, gene aynı şekilde iflah olmaları mümkün olmayan Hitler, Çan Kayşek ve Çar gibi kişiler vardı ki, bunlarla biz birbirimizi karşılıklı olarak tamamen dışarda bıraktığımız için, yıkılmaları gerekiyordu. Bu anlamda, onların niteliğinin iki değil, sadece bir tek yanı vardır. Son tahlilde, aynı şey önünde sonunda yerlerini sosyalist sisteme bırakmak zorunda kalacak olan emperyalist ve kapitalist sistemler için de geçerlidir. Bu ideoloji için de geçerlidir; idealizm yerini materyalizme, tanrıcılık ise yerini tanrıtanımazlığa bırakacaktır. Burada stratejik hedeften söz ediyorum. Taktik aşamalara gelince iş başkadır, o zaman uzlaşmalar yapılabilir. Kore'de, Amerikalılarla 38. Paralel konusunda uzlaşmadık mı? Vietnam'da Fransızlarla uzlaşmadık mı?

Her taktik aşamada, mücadele etmekte olduğu kadar, uzlaşmakta da usta olmak zorunludur. Şimdi, yoldaşlar arasındaki ilişkilere geri dönelim. Ben, herhangi bir yanlış anlama olduğu zaman yoldaşların birbirleriyle görüşmelerini öneriyorum. Kanımca bazıları, insanların, bir kere Komünist Partisine girdiler mi, hiç ayrılıkları ya da yanlış anlamaları olmayan evliyalar haline geldiğini, Partinin tahlil edilemeyeceğini, yani Partinin yekpare, tekdüze bir şey olduğunu ve dolayısıyla görüşme yapmaya gerek olmadığını düşünüyorlar. Sanki Partiye giren herkesin yüzde yüz Marksist olması gerekmiş gibi. Aslında Marksistler de derece derecedir; yüzde 100, 90, 70, 60, 50 Marksist olanlar olduğu gibi, sadece yüzde 10 ya da yüzde 20 Marksist olanlar da vardır. Aramızdan iki ya da daha fazla kişi küçük bir odada oturup konuşamaz mı? Birlik isteğinden yola çıkarak karşılıklı yardım ruhuyla görüşmeler yapamaz mıyız? Kuşkusuz, emperyalistlerle değil (aslında onlarla da görüşmeler yapıyoruz), komünist saflardaki görüşmelerden söz ediyorum. Bir örnek vereyim. Biz, on iki ülke olarak bugün burada görüşmelerde bulunuyor muyuz? Altmıştan fazla Parti de görüşmelerde bulunuyor mu? Aslında bulunuyor. Başka bir deyişle, Marksizm-Leninizmin ilkelerine zarar verilmediği sürece, başkalarının kabul edilebilecek olan belli görüşlerini kabul ediyor, vazgeçilebilecek olan

belli görüşlerimizden de vazgeçiyoruz. Dolayısıyla, hata yapan bir yoldaşla ilgilenmek için iki elimiz vardır; bunlardan biri onunla mücadele etmek için, diğeri ise onunla birleşmek içindir. Mücadelenin amacı, Marksizmin ilkelerini savunmaktır, yani ilkeli olmaktır; bu birinci eldir. Diğer el ise, onunla birleşmek içindir. Birliğin amacı, onun bir çıkış yolu bulmasını sağlamak, onunla uzlaşmaktır; bu da esnek olmak demektir. ilkeyle esnekliği birleştirmek Marksist-Leninist bir ilkedir ve zıtların birliğidir.

Her türlü toplum ve kuşkusuz özellikle sınıflı toplum, çelişmelerle doludur. Bazıları, sosyalist toplumda da çelişmelerin "bulunabileceğini" söylüyorlar, ama ben meselenin bu şekilde konulmasının yanlış olduğunu düşünüyorum. Mesele sosyalist toplumda da çelişmelerin bulunabilmesi değil, sosyalist toplumun çelişmelerle dolu olmasıdır. Çelişmelerin bulunmadığı hiçbir yer olmadığı gibi, tahlil edilemeyecek insan da yoktur. Tahlil edilemeyecek bir insanın bulunduğunu düşünmek metafiziktir. Bildiğiniz gibi, bir atom da zıtların birliklerinden oluşan karmaşık bir bütündür. İki zıddın, yani çekirdekle elektronların birliği vardır. Çekirdeğin içinde de zıtların, yani protonlarla nötronların birliği vardır. Gene protonlar da, protonlara ve antiprotonlara, nötronlar da, nötron ve antinötronlara ayrılır. Kısacası, zıtların birliği her yerde vardır. Zıtların birliği kavramı, yani diyalektik geniş bir biçimde yayılmalıdır. Bence diyalektik, filozofların dar çevresinden çıkarak, geniş halk kitlelerine maledilmelidir. Bu meselenin, çeşitli partilerin merkez komitesi genel toplantılarında ve siyasi büro toplantılarında ve ayrıca bütün kademelerdeki Parti komitelerinin toplantılarında tartışılmasını öneriyorum. Aslında, Parti kollarımızın sekreterleri diyalektiği kavriyorlar, çünkü Parti kolu toplantılarında okunmak üzere rapor hazırladıklarında, not defterlerine genellikle iki şey yazıyorlar: Birincisi başarılar, ikincisi de eksiklikler. Bir ikiye bölünür; bu, evrensel bir olgudur, bu, diyalektiktir.

ÖN AÇIKLAMA:

Aşağıdaki raporu, Amerikan Devrimci Komünist Partisi'nin yayın organı Revolutionary Worker (Devrimci İşçi)'dan dilimize çevirdik. Latin Amerika kırlarını Peru'dan sarsan MLM güzer-gahlı halk savaşı kadar sarsıcı olmasa da, Meksika kırlarını Chiapas eyaletindeki Lacandon ormanlarından tutuşturan Zapatista ayaklanması, 1994 yılının 1 Ocak'ında, incelenmeye değer bir olgu olarak tarih sayfalarına geçti.

Raporu kaleme alan Michael Slate, okurlarımıza pek yabancı değil. Hatırlanacağı gibi Slate, Partizan'ın Aralık 1992 tarihli 6. sayısında yayımladığımız "Savaş Öyküleri, Güney Afrika'ya Dönüş" başlıklı yazısında, Güney Afrika izlenimlerini anlatıyordu.

Yayımladığımız bu rapor, Meksika köylüsünün psikolojik durumundan tutun da, ekonomik yapıya kadar bir çok tahlil zenginliğini içeren bir rapordur. MLM bir inceleme tarzıyla kaleme alınması ise ayrı bir önem taşımaktadır.

CHIAPAS'TAN RAPOR:

Silahlı campesinolar -1

Michael SLATE

Tuxtla Gutierrez'den, Chiapas'ın başkenti San Cristobal de la Casas'a olan uzaklık 30 mil. Fakat eski, ikinci sınıf otobüsümüz, dolambaçlı ve dar dağ yollarını iki saatten fazla bir zamanda tırmanabiliyor. Otobüs, kasabanın kenarındaki Nestle fabrikasını geçip Sumidero Kanyonu'nun güzelliğine ulaştıktan sonra, motorun hırıltıları yerini rahat solumalara bırakıyor. Otobüsteki campesinolar göre, kanyonun güzelliği, kum torbalarından barikatların ardındaki askerlerin gözlerinden sonra ikinci sırada. Askerler, güya ırmak üzerindeki hidroelektrik barajını koruyorlar. Fakat aslında gözlerini otobüslerden ve diğer araçlardan ayırmıyorlar. Elerindeki M-16 tüfekleri ise sürekli hazır.

San Cristobal civarındaki dağlık alanlardan Los Altos'un içlerine ilerledikçe, manzara dramatik bir biçimde değişiyor. Sarp kayalar arasında bir yılan gibi kıvrım kıvrım giden yol, kilometrelerce devam ediyor. Vadiler, kanyon duvarlarının ardında görülebiliyor artık. Her dönüşte, serin çam ormanlarına gittikçe daha çok yaklaşıyoruz. Dağın doruğuna doğru, uçurum ve koyakların kenarlarına çakılmış bariyerler yol boyu uzanıyor. İlkın yarı bitmiş tezekten evler seyrek seyrek görünüyor. Daha sonra gruplar halinde kerpiç tuğla ve ağaçtan yapılmış, çamur-saz karışımı çatılı evler görünüyor. Bunlar, yerli sakinlerin oturduğu evler. Yol kenarlarında çocuklarıyla yürüten yerli kadınlar, odun yakmak ve diğer ihtiyaçlarını karşılamak için sırtlarına kayışlarla bağladıkları kocaman saman yükleri taşıyorlar. Yol boyunca, mesafeleri gösteren tabelalar gibi çat-pat ortaya çıkan ev yapımı anıtlar da var. Bunlar, yoldaki kazalarda ölen insanlar için yapılmış.

San Cristobal'in tam dışındaki barikatta, otobüs ikinci kez durduruluyor. Askerler kimlik kontrolü yapıyorlar ve şüphelendikleri herkese sorular soruyorlar. Yol kenarının dışına çıkarılan küçük bir grup yerli erkek ve kadına, nereye gitikleri ve kim oldukları soruluyor. Erkekler, aranmak için dünyanın her yerindeki ezilen halkların bildiği şekilde- "pozisyon alıyorlar". Eller arabaya dayalı ve bacaklar açılacak. Kötü kötü bakan askerlerin bir kısmı üstünüzü ararken, diğerleri silahlarını kadınlara ve çocuklara yönelterek duracak.

Endişeli bir biçimde barikatın önünde beklerken, kısa bir süre önce bu bölgede yaşananları hayal etmeye çabalıyorum. 1993'ün 31 Aralık'ında kadınlı-erkekli binlerce yerli, gecenin siyah örtüsünden yararlanarak dağlardaki çam ormanlarından, ovalardaki ormanlık alanlardan sel gibi gelip, 20. yüzyılın son yarısının önemli bir ayaklanmasını gerçekleştirdiler Meksika'da. Sonunda 4 şehir, sayısız köy ve yerleşim yerine, **Zapatista Ulusal Kurtuluş Ordusu (EZLN)** adı altında birleşen silahlı campesinolar (*campesino: Meksika köylüsü-çn*) tarafından el koyuldu. Bankalar ve hükümet ofisleri kamulaştırılmış, ipotek ve borç senetleri imha edilmişti. Bazı şehirlerde campesinoların bir kısmı hükümet ofislerini yakmış, diğerleri ise bunları balyoz ve baltalarla dümdüz etmişlerdi. Bölge ve devlet cezaevlerine saldırı düzenlenmiş ve tutsaklar (ki bunların çoğu yerliydi) serbest bırakılmışlardı. Chiapas'taki en büyük askeri tesis, **Rancho Nuevo**, isyanın başlamasından kısa bir süre sonra saldırıya uğramış, buradaki kısa savaş bir haftadan fazla sürmüştü. Kırsal alanların dışında da asi köylüler toprakları işgal ederek kuvvetli bir etki icra ettiler. Asiler, askerleri ve polisleri bu topraklara sokmadılar. Büyük toprak sahipleri ve sığır çiftliği sahipleri, topraklarını ve sığırlarını bırakarak, EZLN tarafından kontrol edilen alanlardan kaçtılar.

Meksika hükümeti, campesinoların "**Toprak Ve Özgürlük!**" sloganlarına, hızlı ve şiddetli bir yanıt verdi. 20 bin Meksika askeri birliği -Meksika ordusunun beşte biri- süratle Chiapas'a sevk edildi. Dağ köyleri bombalandı.

Yüzlerce köylü, askerler ve polisler tarafından öldürüldü. Köylülerin birçoğu da toplu mezarlara gömüldü. Öldürülenlerden daha çok köylü yakalandı ve bunların çoğu da işkenceden geçirildi. Chiapas'ın isyan uyandıran geniş kesimleri, doğrudan işgal edilen ve Meksika ordusunun silahlarıyla yönetilen askeri bölgeler oldular.

Yeni Yıl Ayaklanmasında (31 aralıkta başlayan isyan böyle de anılıyor-*çn*), Meksika ordusu ve polisi ile çıkan periyodik çatışmaların çoğu 4 gün sürdü. Bir kısmı ise daha uzun sürdü. Bir-iki hafta içinde, Zapatistalar kendi bölgelerinden hayli geri çekildiler ve hükümet güçlerine karşı bir savunma hattı oluşturdular. Şubat ortalarında, EZLN, hükümetle diyalog için çabaladı. Silahlı ayaklanma, yerini hükümetle barışçıl çözüm arayışlarına bıraktı.

Otobüsümüz San Cristobal'deyken, bu barış görüşmeleri zocalodaki (Meksika'da, yerleşim merkezindeki ana meydana zocalo denir-*çn*) katedralde yeni başlamıştı.

San Cristobal, silahlı kampa benziyor. Yüzlerce Meksika askeri, şehrin tek girişinin önündeki bir atletizm sahasında, çuval bezinden çadırlarda kalıyorlar. Bu kampta, düzinelerce tank ve zırhlı personel taşıyıcısı park etmiş, hareket etmeyi bekliyor. Yeşil askeri tenteli askeri kamyonlar uzun sıralar halinde dizilmiş ve siperlerle hendekler arasında hafriyat yapılıyor.

Görüşme yapılan yerin etrafı - gerçekte tüm zocalonun kendisi, hükümet binaları ve kiliselerden oluşuyor- zalim bakışlı askerlerce tamamen çevrilmiş. Askerler nöbet değiştireceği zaman, yaşlı sömürge kent in parke taşlı dar sokaklarını büyük askeri kamyonların motor homurtuları dolduruyor. Bir başka zaman, bir grup asker zocaloyu çevreleyen barikatlarda iki kez nöbet değiştiriyorlar.

Bu manzara, doğal olarak EZLN'nin stratejisi hakkında can sıkıntısı yaşıyor.

Yeni Yıl Ayaklanması birçok olumlu şey başarmış. Seyahat ettiğimiz alanda hâlâ bunun izleri var.

Farklı yollarda yürüyen insanlarla - özellikle ücra dağ köşelerinde ve unutulmuş vadilerdeki köylülerle- hayat hakkında konuşmalar, size Meksika kırlarındaki büyük fırtına potansiyelini hissettirecek. Tabii Yeni Demokratik Devrim'in ve Meksika benzeri ülkelerin halklarının problemlerini çözmek için uzatılmış halk savaşının gerekliliğini de...

Böyle bir fırtınanın patlayacağı ve Zapatistaların rolünün geride kalacağı anlaşılıyor. Fakat yine de birşeyler göze çarpıyor. Köylüler, çektikleri sıkıntıların kalkmasını istiyorlar ve sorunun özünde, köylülerin ciddi silahlı mücadele arzusu yatıyor.

Hükümetin ağır silahlı askeri gösterileri, yerli köylülerde ayaklanma isteğini azıcık azaltmış ama Meksika ordusuna nefretleri hissedilir düzeyde.

Görüşmelerin ilk gününde, ordu zocaloyu çevirdiği zaman, köylüler binaların duvarlarıyla kendi sınırları arasındaki kaldırımları terk ettiler. Normal zamanlarda, buralarda düzinelerce yerli kadın ve çocuk gazete, ciklet,

meyve, şekerleme ve el zanaatı ürünleri satarlardı. Kaldırım boyunca yürüdüğümde, askerlerin hattıyla işportacılar arasında, bir alet dükkanının önünde radyo haberlerini dinleyen çok kalabalık sayıda insanı buldum.

Haberler bittiğinde, manzara sessizleşti ve gerildi. Sonra, nereden çıktığı belli olmayan bir genç kadın - 14 yaşlarında bir sokak işportacısı- ellerinde iki ev yapımı kuklayla fırladı. Kuklaları askerlerin suratlarına doğru hareket ettirerek her yerden duyulacak şekilde "Zapatistalar!" diye bağırdı. Kuklalara isyancı köylülerin elbiseleri giydirilmişti ve yüzlerinde kar maskeleri vardı. Sırtlarına bağlanan tahta çubuk, yarım yamalak silaha benziyordu. Genç kadın, siyah yünlü etekliği bacaklarını boydan boya örten bir bebeği kaldırarak "Ramona!" diye bağırdı. Bu, Zapatistaların kadın liderlerinden birinin adıydı. Kadın ikinci bebeği de "Marcos!" diye bağırarak kaldırdı. Genç kadın, EZLN'nin iyi bir sözcüsüydü. Yüzünde kıvançlı bir gülümseme vardı. Bu, işportacıların yüzlerinden eksilmeyen bir gülümsemeydi.

Son yıllarda Meksika egemenleri, campesinolar ve kırdaki sorunları Meksika toplumunun politik hayatında giderek artan dozda "görünmez" yapmaya çalıştılar. Fakat Chiapas isyanı, gündeme birçok gerçekliği yerleştirdi. İsyan, Meksika için "Yeni Refah" görüşmelerini - ki bu Meksika köylüsü için daha fazla baskı anlamına gelen NAFTA anlaşması görüşmeleridir deldi. Ve bu isyan; namussuz diktatörlüğün, büyük sürü sahiplerinin, top rak ağalarının, kapitalistlerin ve bunların vahşi zorbalarının karartmaya çalıştığı gerçekliğe ışık tuttu.

San Cristobal'de herkes hevesle isyan sırasında yaşadıklarını anlatıyor. Bir üniversite profesörü, bana, Zapatistaların kentte yürüyüş yaptıklarını nasıl seyrettiklerini ve sonra ertesi gün, şehirdeki çocukları nasıl bir araya toplayıp köylü isyancılarla konuşturduklarını, çünkü Zapatistaların "tarih yapılır" olgusunu bildiklerini anlatıyor. Bir mağaza sahibi, Rancho Nuevo'daki askeri üsse saldırıyı duyduğunda geniş geniş güldüğünü anlatıyor. Tıpkı bana bölge kent hapishanesinin yakıldığını anlatırken güldüğü gibi... Bir antropolog eğlenerek anlatıyor: İsyancılar, Absalon Castellons'u (ki devlet valisiydi) yakalamışlar ve suçlamışlar. Köylüler, Zapatist tutsaklarla Castellanos'u değiştirmeyi düşünmüşler. Campesinolar, valiyi yargıladıktan sonra şu kararı almışlar: "Castellanos'un ömür boyu ormanda emekçi olarak çalışmasına ve pozole (Pozole: Meksika köylüsünün mısır yemeği-çn) yemesine karar verildi." Bir genç kadın sanatçı ise, isyan patladığında çocuklarını uzak şehirlere gönderdiğini, isyancıların kendisinden rica ettiği her görevi başarmaya çalıştığını anlatıyor.

İsyanın yaygınlaşmasıyla beraber, hükümet, Zapatistalara ve yerli topluluklara saldırdı. Genç bir kadın işçi, kentin anayolunun çevresinde yerleşmiş bulunan yerlilerin soğukkanlılıkla katledildiklerini anlatıyor. genç ka-

dın, kentin çevresindeki tepelerde **Tzotzil Kızılderili** köylerinin bombalanmasını anlatırken öfkeleniyor. İnsanlar, patlamalar duyduklarını ve pencelelerden tepelere baktıklarında bombalamadan kaynaklanan ışımalar gördüklerini kızgınlıkla belirtirken, hükümet sözcüleri bombalamaları yalanlamıştı.

EL CORRALITO'NUN BOMBALANMASI

El Corralito denilen yerleşim yeri ve komşu kasabası **San Antonio de Los Banos**, bombalanan yerler arasında. Şunu belirtmeliyim ki bombalanan sadece bu iki kasaba değil. Askerler, ocak ayı başlarında saldırmış. Yerli isyancıları tepelerde takip etmişler ve Zapatistalara sempatiyle bakan köylü topluluklarını cezalandırmışlar. Tabii, bu iki kasabanın son zamanlarda askeri tatbikat için de kullanıldığını da öğrendim.

Corralito ve San Antonio'yu bulmak oldukça zor oldu. Birçok insan isimlerini duymuş fakat pek az insan nerede olduklarını tam olarak biliyordu. Birileri, benim bu kasabalara nasıl gideceğimi tam olarak açıklayana kadar birçok markete ve taksi sürücüsüne soru sormak zorunda kaldım. Kısa bir minibüs yolculuğundan sonra, şehrin ötesindeki küçük bir dağa vardık. Bundan sonra başımızın çaresine bakacaktık. İki saat yürüdükten sonra dağın zirvesine vardık. Kısa bir süre kayalık boyunca yürüdükten sonra doruktaki düzlükler başladı. Kasabaya vardığımızda sessizlik bozuldu. Bir-iki kadın ile genç çocuklar, resmi görünümlü bir binanın avlusunda çamaşır yıkıyorlardı. Konuşmaya fırsat bulamadan ortadan kayboldular. Etraftaki tüm binalar boştu. Tarım aletleri, tarlalarda öylesine dağınık bırakılmıştı. Yalnız gezen bir at hariç, çevrede hiçbir hayvan yoktu.

Kasabanın çıkışında, Corralito'ya doğru su götüren bir kadınla karşılaştık. Arkasındaki iki çocuk ve yanındaki yaşlı bir merkep kendisine yardım ediyorlardı. Kadın bize, bombardımandan sonra ordunun evleri bastığını, Corralito'daki herkesin ve San Antonio de Los Banos'takilerin çoğunun bölgeyi terketmek zorunda kaldığını anlattı. Genç kadın, bir çok insanın ormana ve dağlara sığındığını, ancak, bazılarını San Cristobal'deki mülteci merkezlerinden birinde bulabileceğimi söyledi.

İki gün sonra bu merkezlerden birini ziyaret ediyorum. Merkezin kapısında selamlaştığım adam, durumu izah ediyor: "Zapatistaların, burayı çevreleyen bütün tepelerde olduğu söyleniyordu. Zapatistaların ardından ordu geldi. İlk makineli tüfekli helikopterler geldi. Her tarafı taradılar. Sonra bombalı, roketli uçaklar geldi. Sonra askerler kapıları tekmelediler, eşya çaldılar, kooperatif stokundan 6-9 bin dolarlık yiyecek çaldılar. Sivil insanlar alındı, Tuxtla'daki hapishaneye gönderildi ve işkenceden geçirildi. Halk çok dikkatli olmuştu. Bugün konuşan, yarın götürülüyordu."

Basketbol sahasında, Corralito'dan olduğu söylenen adama doğru yürüyoruz. Bir düzine arkadaşıyla oyuna dalmış. İlk konuşmak istemiyor. Benim Amerika'dan geldiğimi anlayınca, açıkça düşman tavırları sergiliyor ve konuşmamakta direneceğini belirtiyor. Neden benim konuşmak istediğimi bilmek istiyor. Meksika ordusu köyünü tararken, ABD helikopterleri kullanmıştı. Meksika ordusu köyüne saldırırken oradaydı ve askerlerden biri kendisine "ABD Meksika ordusunun yanında. Yerlileri öldürmek için bizim yanımızda olmalısın" demişti. Ona, ABD hakkındaki düşüncelerinin doğru olduğunu fakat benim ABD ve Meksika egemenlerini desteklemediğimi anlatmaya çabaladım. Sadece Chiapas'ta isyan edenleri desteklediğimi söyleyince memnun oldu, yanındaki iki arkadaşını tanıştırdı. Onlar, San Antonio ve Corralito'nun öyküsünü anlatacaklardı.

Yaşlı olanı söze başladı: "Herşey 4 ocakta başladı. Günlerden salıydı ve saat 18 civarları bombardımana başladılar. Bazılarımız burada, şehirde çalışıyorlardı ve bunu gördüler. Biz dağlarda kimin olduğunu bilmiyorduk ama birşeyler olduğunu seziyorduk. Ve evimizde kalırsak, buradan sağ çıkmayacağımızı düşündük. Fakat çok şükür aileden kimse ölmedi. Bütün gördüklerim bunlar.

"Şimdi oralar sakin. Şimdi orada kimse yok. Fakat ocak ayının 6'sı çok zordu. Aileden kimse orada kalmadı. Ordu o gece oradaydı. Fakat bombardımandan sonra bizi vurmadılar. Şanslıydık. Salı günü bize birşey yapmadılar. Fakat perşembe günü, 6'sında bizi tehdit ettiler ve götürüp öldüreceklerini söylediler. Beni tehdit ettiler. Dediler ki 'Sağ kalmandansa ölmen daha iyidir'. Beni şubeden alıp asmaya götürdüler. Demek ecelim gelmemiş. Söylediklerini yapmadılar ve beni bıraktılar.

"Evdeki bütün yumurtaları kırdılar. Tabaklarımızı, tepsilerimizi, herşeyi kırdılar. Yiyeceklerimizi dağıtıp saçtılar. Evimizi parçaladılar. Azıcık mısır ve fasulye bıraktılar. Hayvanlarımızı saldırdılar. Aradıklarını bulamadılar. Sadece bizi buldular."

San Cristobal'den 30 km uzakta, kırsal alanda bir patikada yürüyoruz. Hava serin, gökyüzü engin ve mavi. San Cristobal'le burası arasında işleyen bir minibüs, yolun kenarında fren yaparak duruyor. San Cristobal'den aldığı gazı büyük, plastik bir kaptan taşıyan genç minibüsten atlıyor ve ormanlara doğru yürümeye başlıyor. Ormana giden yolda gence yetişiyoruz. Genç adam, burada yeni olduğunu söylüyor. "Gerçekte" diyor "Kendime bir barınak yapıyorum." Ormanın derinliklerinde yeni bir yerleşim yeri olduğunu anlatıyor. Bu yeni kasabadaki diğer insanlar, tepeler boyunca yerleştikleri küçük kasabalardan geliyorlarmış. Birçoğu politik ve dini baskılardan dolayı yurtlarını terkediyormuş. Kendisi Corralito'dan gelmiş. Çünkü ekecek bir

toprağa ihtiyacı varmış ve bu toprak Corralito'da yokmuş. Yeni yerleşim yerindeki topraklar, her köylüye 20 veya 30 metre düşecek kadar önemsiz parçalar. Campesinoların geçici olarak buldukları bir çözüm, çünkü toprak bir daha bölünmeyecek denli bölünüyor.

Yaşlı bir kütüğün üzerinde birkaç dakika otururken, genç yerli Corralito'da neler olduğunu anlatıyor: "Corralito'da bir çiftlikte doğdum. Orada insan bulamazsın, belalı bir yerdir, kavga vardır çünkü. 31. Askeri Bölge'nin çok yakınındadır. Ve sorunlar başlayınca, bir grup Zapatist birliği buradaki kayalıklarda yaşayan ahalinin arasına geldi. Ne olduysa, Meksika ordusunun Zapatistalara saldırısıyla başladı. O gün bugündür, Meksika ordusu geldiğinde Zapatistalar ateş açar ve birbirleriyle çatışırlar. Saat 14:30'da başlayan çatışmadan bir saat sonra uçaklar bombardımana başladı. Ve uçaklar karanlık çökene kadar bombardımana devam ettiler. Ateş sesleri ise gece boyunca sürdü. Evleri, tepeleri, heryeri bombaladılar. Çiftliklerdeki hayvanları öldürdüler. Birçok ev bombalarla yakıldı.

"Bazı insanlar yakalandı. Bunların arasında benim amcam da var. Düşünün, kendi evinde yakalanmış (!) evde iki kişiler. Amcamı alıyorlar ve bilgi istiyorlar. Onu tehdit ediyorlar ve dövüyorlar. Önce San Cristobal'deki Palacio'ya götürülüyor (Palacio: Vilayet binası). Burada 4 gün yiyecek ve içecek vermeden bekletiliyor. Sonra Tuxtla Guterrez'e götürülüyor. burada sorular soruyorlar ve bilgi almaya çalışıyorlar. Fakat sonra, İnsan Hakları'ndan birileri müdahale edince bıraktılar.

"Corralito'da olanlar nedensiz değil. Yıllardır köylülere kötü davranıldı. Bir zaman, hayat çok çetinken, ordu geldi. Bunlar olup biterken, ben ne olduğunun farkında değildim. Fakat San Isidro'daki bir çiftliğin çevresinde iki asker öldürüldü. Çünkü köylülere kötü davranıyorlardı. Ama, egemenler köylülere daha da kötü davranmaya başladı. 10 insana işkence yapıldı ve halk kendi evlerini terketti. Evlerinde kalamazlardı artık, çünkü ordu sürekli enselerindeydi. Çalışmaya gidemezlerdi, herhangi birşey yapamazlardı.

"Federal polis geldi ve insanları tutuklamaya başladı. Bir zaman 6 polis geldiğini duydum. Ağaçları kimin kestğini gözlüyorlardı. Onları hapse atmak istediler, fakat bunu yapamadılar. Çünkü halk, kendisini topyekün savundu. Ve 6 polis, halkı bölgede zor kullanarak 1 ay tuttu. Ta ki hükümet, köylülere az bir çalışma izni kağıdı gönderene kadar. Böyle oldu. Herkes pratik olarak gördü ki, hükümet berbat olarak hareket ediyor. Herkes yaşadığı bunları ve dedi ki, 'hükümet baskıcıdır, halka baskı yapar'.

"Ben gerçekten anlamamıştım fakat, oranın halkı toprak için, çalışmak için mücadele etmek gerektiğini anladı. Kavga böyle başlamıştı. İnsanlar, iş ve ekmek için mücadele etmek gerektiğini gördüler. Bu mücadelenin bizi nereye götüreceğini, nereye yöneleceğini bilmiyoruz. Ama mücadelenin yerinde olduğunu düşünüyorum."

TOPRAĞA AÇLIK

Mülksüzleştirme, açık hırsızlık ve emperyalist hakimiyetin her yaptığı iş, campesinoların pek çoğunda ıstıraplı bir toprak açlığı üretiyor. Meksika'da, toprak üzerinde çeşitli üretim ilişkileri var. Lacandon ormanları çevresindeki yerli campesinoların serfvari çalışmasından, "**tierra callente**" (**sıcak topraklar**) denilen topraklarda saban sürmeye ve toprağın sadece kullanım hakkının olmasına kadar (ejido sistemi). Ejido sisteminde, toprak ağaları, köylüleri ortakçı olarak çalıştırıyor ve köylüler üzerinde tarım bankaları, tohumluk, gübre, **caciqueler** (**kırlarda ekonomiyi denetleyen, siyasi partilere bağlı olarak çalışan sömürücü memurlar**) ve silahlarla hakimiyet kuruyor. Şimdi, NAFTA anlaşmasının bir pasajına göre yazılan, Salinas hükümetinin bir makalesinde diyor ki, .en iyi ejido toprakları köylülerden alınarak uluslararası tarım firmalarına, Meksikalı büyük kapitalistlere, toprak ağalarına verilecek.

Yolumuz Corralito'dan geçerken, Chiapas'taki toprak dağılımını ve köylülerin yaşam tarzını anlatmaya başlayan bir genç yerliyle tanışıyoruz. Genç adam, sırtına kayışladığı torbaya sabun, gaz ve tuz yüklemiş. Selamlaştıktan sonra, dağdaki evine doğru gidiyoruz. 25 yaşında ve Corralito'da doğmuş. Anlattığına göre, ailesi mısır ve fasulye ekermiş fakat babasından kendisine az bir toprak kalmış. Sadece 40 metrekaare... Kasabada su olmadığı için, "**hoyo**" yaparlarmış. Yerde açılan derin kuyulara "**hoyo**" deniliyor. Yağmur yağdığıında, su burada biriktiriliyor ve köylüler gelecek günlerde kullanmak için suyu böylece depoluyorlar. Kasabada doktor yokmuş ve bölge okulu sadece 6 dereceymiş. Çocuklar "**milpa**"larda, yani aileye ait mısır tarlasında çalışana kadar okuyabilirmiş.

Genç campesino, 6 çocuğu olduğunu ve sadece ailesine yetecek kadar yiyecek yetiştirebildiğini anlatırken başını sallıyor. Eğer biraz gübre alabilirse ve eğer hava iyi giderse, yani yeterince yağmur yağarsa, bunları satıp ailesine erzak ve ilaç alacak kadar ürünü yetiştirebiliyor. Birçok yıldır havanın iyi gitmediğini, yeterince yağmur yağmadığını ve su olmadığını, fakat ailesinin yiyebileceği ürünü alabilecek kadar şanslı olduğunu, bakışlarını tepelere çevirerek ve tatlı tatlı anlatıyor.

Şehre giden yolda, sırtındaki filede yakacak odun taşıyan yaşlı bir kadınla konuşuyoruz. Kadının yükü kendisinden büyük. Vücudu, taş yolları onlarca yıldır inip çıkmaktan boğum boğum. Sırtı kamburlaşmış.

Los Angeles'ta, Maoist ekonomi politikçi **Raymond Llotta'nın** (YDG okuyucuları, **Llotta'yı "Şeker Kamışı Tarlalarını Ateşe Ver!"** isimli ve **Küba'nın ekonomi politikğini eleştiren yazısından tanır-çn**) ABD emperyalizminin, Meksika ekonomisini nasıl tahakküm altına aldığını dinlemiştim. ABD emperyalizminin zincirlerinin, sermaye merkezlerinden nasıl **Meksiko**

City (Meksika'nın başkenti-çn) stoklarına ve bankalarına modern iletişim ağlarıyla sızdığını, mesela Chiapas ormanlarındaki köylülerin yoksullaşması sağlanarak gerekli "ülkeyi kalkındırma" bahanesi çıkartıldığını, üç dağı, emperyalizmi, yarı feodalizmi ve bürokrat kapitalizmi ve bunlarla Meksika insanına baskı yapıldığını anlatmıştı Llotta. Fakat bulunduğumuz tepenin eteğinde, yaşlı kadın ve yüküyle karşılaştığımızda sorunun yeni bir değerlendirmesini yaptım. Ve bölgedeki campesinolarla konuşmayı sürdürdükçe, bu "üç dağ" ile mücadele eden ciddi bir devrimci hareketin kök salabileceğine dair çok somut bir manzara ortaya çıktı.

Yaşlı kadın, arkamızdaki dönemeçte kaybolunca, genç campesino konuşmaya devam etti. Kendi toprağında yaşamak için verdiği mücadeleden bahsediyordu. Fakat şimdi, sadece yeterli ürün ve yeterli yemekten bahsetmiyordu. Diğer bütün gereksinimleri almaya ihtiyaçları olduğunu, bunun ise gerek kendi gerek kasabadaki diğer insanlar açısından şehre inip farklı yollardan para kazanmak anlamına geldiğini anlatıyordu. Bu son mahsüllerin kötü olmasıyla, son yıllarda gittikçe öne çıkmaya başlamış bir yöntemdi.

Campesinoların işi, büyük toprak sahiplerinden toprak kiralamaktı. Ve genç adam öyküsünü gittikçe derinleştirdi:

"Çalışmaya gidiyorsun. Ürünü koruyorsun, ölü sapları temizliyorsun, toprağı ekliyorsun, toprağı temizliyorsun ve hasat yapıyorsun. Toprak kiralamak için uzaklara gidiyoruz. **Parral** ve **Revulicion** yakınlardaki sıcak toprakları kiralyoruz. Toprak sahibi '**arriendo**' karşılığı veriyor toprağı, yani ona mısırla ödeme yapıyoruz. Para istemiyor, sadece mısır istiyor. Eğer biz bir '**tablon**' ekersek (tablon: 1 litre tohum), 4 '**paneda**' ödüyoruz. Eğer bir '**tablon**' ekersek 40 '**lona**' ürün alıyoruz (Bu, ödemede kullanılan kumaş çuval, 10-15 kilo alıyor ve ürünlerin naklinde kullanılıyor). Ve biz bunu ödöyince, elimizde çok az bir ürün kalıyor. Onu da ailemize götürüyoruz.

"Bir hektardan 40 lona çıkıyor. Ağa, kira için 30'unu alıyor. Mısır burada kalıyor. Eve biraz gönderiyoruz. Eğer 30 lona gönderirseniz, çok iyi, bütün yıl boyunca yersiniz. Fakat biz sıkıntıdayızdır, çünkü hiç paramız yoktur. Hiç paramız olmadığı gibi, nakliye ve kargo paralarını da biz karşılamak zorundayız. Ve eğer mısırı satarsak, yiyecek hiçbirşey kalmaz. Tabii sefalet çekiyoruz."

Genç adam, tepelerde ek ekim yaparak ikmal yaptıklarını anlatıyor. Birçok insan, aşığalara, San Cristobal'e inerek hükümetten ve müteahhitlerden iş alıyor. "Biz oraya, hükümetle ve müteahhitlerle iş yapmaya gidiyoruz. Biz çok iyi oyalıyorlar. Çoğu zaman günde 15 pezo, bazen günde 10 pezo hak ediyoruz (günde, yaklaşık 3 ile 5 dolar arası). Fakat bize azıcık ödeme yapıyor. Fazla ödeme yapmıyorlar. Onlarla çalışıyoruz fakat boğaz tokluğuna. Biz sadece temmuz ve ağustosta böyle çalışırız. 1 nisanla beraber, sadece birbirimizin işinde çalışırız. Milpalarda çalışırız, çünkü haziranda yağmur yağar. Ve biz, günde 4-5 kez mısırları temizleriz. İş çok yoğundur, sadece kısa periyotlarla çalışmaya gidebiliriz.

"Halk yakacak odun toplar. Yıkanacak sabunumuz yoktur. Kahveye koyacak şekerimiz, yemek için tuzumuz yoktur. Bunları satın alırız. Odunu, kömür yapıp satmak için toplarız. 2 veya 3 küçük ağaç kesersin. Bunları toprağın altına gömerek yakarsın. Buna çok ihtiyacımız var çünkü eğer kömür yapmazsak, eğer odun kesmezsek bunlar para etmez. Sabun alamazsın, hiçbirşey alamazsın. Sabun, şeker, tuz alabiliyoruz. Fakat caciqueler (PRI tarafından gönderilen memurlar. Bunlar kırsal alanları, yerel köylü ekonomisini kontrol ederler) satımı yasakladılar burada. Çoğu zaman birini götürüp, dövüp, hapse atıyorlar. Bu, insanları sıkıyor.

"Eğer seni ağaç keserken görürlerse, hapse atarlar. Onlar akşam ziyafeti çekerlerken, sen hapistesindir. Bu böyledir. Burası sorundur. Eğer toprak hakkında soru sorarsan, hükümet hemen ordusunu, uçağını, herşeyini gönderir. Hükümetin bize saygısı yoktur. Durum bu. Hükümet hayvanı nasıl görüyorsa bizi de öyle görüyor. Seni öldürebilirler, seni dövebilirler, kötü davranabilirler. Sana saygısı yoktur."

"MAS GUERRA!"

80 yıldan uzun bir zaman önce, Meksika Devrimi, Emiliano Zapata önderliğinde milyonlarca köylüyü toprak ve özgürlük şiarıyla tüm Meksika'da harekete geçirdi. Meksika devrimi bittiğinde, yeni politik rejim toprak reformunu öngördü. Chiapas'ı da kapsayan birçok yerde, yerel toprak ağaları ve caciqueler toprak reformunu reddettiler ve çeşitli bahanelerle reforma karşı entrikalar çevirdiler. Amaçlarına ulaşamayınca, köylülere karşı ölüm mangaları finanse ve idare etmeye başlayan toprak ağaları, sürü sahipleri ve caciqueler, köylülere karşı kanlı bir savaş başlattılar. Reformlar, devrim gibi bastırıldı. Yarı feodal baskının ejido sistemi gibi esas yöntemleri tüm ülkedeki campesinolara dayatıldı. Çünkü Meksika ekonomisi emperyalizmin, özellikle ABD emperyalizminin tahakkümü altındaydı. Köylüler üzerindeki toprak ağası baskısı, emperyalizmin ve kapitalizmin ihtiyaçları için eksik edilmeyecekti. Bütün bunlar Meksika kırlarında için için ve öfkeyle yanan bir ateşi korudu, bir ateş ki şimdi her yerde ve şiddetle parlamakta.

Bir küçük kırsal kasabanın zocalosunda sıcak bir öğleden sonra geçiriyoruz. Gençlerle, isyanın önemi üzerine cebelleşiyorum. Bunlar, birçok kasabada çalışan gençler. Hükümetin toprak sorununu çözebileceğini ve köylüler için hayatı daha iyi hale getireceği yollu aldatmacalarla doldurulmuşlar. Campesinoların, istedikleri topraklara kavuşmadan yaşamlarını nasıl daha iyi hale getirebileceğini soruyorum. Gençler sorumu cevaplamaya kalmadan, yan taraftan bir ses geliyor: "**Mas guerra!**" ("**Daha çok savaşla!**"). Baktığımda, gülümseyen bir adam görüyorum ve kısa bir sohbet için yanına gidiyorum.

"Ayaklanma iyiydi çünkü hükümet çok semirmişti. Hükümet bize asla, hiçbirşey vermez. Bize anayollar ve bunun gibi şeyler inşa edeceklerini söy-

lediler fakat yapmadılar. Salinas hükümeti, yeniden seçilmek için insanlara mısır ve tavuklar vereceğini söylemişti. Fakat pazara gittiğimizde bunlar için para vermek zorunda kaldık.”

Adam, bölgenin başka bir yerindeki ejidodan geldiğini söyledi. Tecrübeleri ışığında kendinden emin konuşuyordu ve ona göre, köylülere gerçek değişimi ancak savaş getirebilir, yardım edebilirdi. “200 kadar insanız ve 500-600 hektar toprak var. Demek ki adam başı 2 veya 3 hektar düşer. Toprak fakir. Yer tepelik, düz değil. Bu yüzden traktör veya benzer birşey kullanamazsın. Ellerinle çalışırsın, çapayla çalışırsın. Uzun zamandır ailemin olan toprağımız da var. Burada sadece aile için mısır ve fasulye yetiştiririz. Depoya biraz ürün kalması çok zor. Toprak fakir ve ancak 4 veya 5 insana yeter.

“Bazı zamanlar küçük bir ekmek, bir parça domuz eti, biraz tavuk veya küçük bir biftek için çalışmaya gideriz. Bazı zamanlar açızdır. Ailenin reisi küçük baş hayvan yetiştirmek için uğraşmazsa, bir parça giyimimiz bile olmaz. Kendi yağımızla kavruluruz.”

Bu adam, ejidodan kasabaya bir kamyon dolusu arkadaşıyla gelmişti. Arkadaşları geri dönüyorlardı ve acele etmesini istediler. Ayrılmadan önce, hükümetin yapabilecekleri ve köylüye yardım konusunda fikirlerini açıkladı: “Toprağı vermek zorundalar! Çalışırız. Ne kadar başkan, senatör adayı varsa buraya geldi. Fakat öncelikle oturup, kravatlarını düzeltip ‘Köylüye izin verilmez!’ dediler. Hukuklarını görmeye gittiğimizde, bizi listenin en sonuna aldılar. Çalıştığım bölgede, patronlar şuraya buraya koşuşturmakta nefes alamadıklarını söylüyorlar. Oysa akşama kadar basket oynuyorlar. Bu var ya bu, gerçekten küfürdür!”

Bugün, “toprak sorunu” campesinoların dayattığı yakıcı bir sorun ve herkesin kafasındaki sorun da bu. Şu bir gerçek ki, Zapatistalar toprak çığlığını bir daha atarak başkaldırdıklarında, Chiapas kırlarındaki tüm köylülerin desteğini aldılar. Köylüler, her nesille beraber topraklarının bir daha, bir daha bölündüğünü görüyorlar. Yasal hilelerle ve açık terörle topraklarının gasp edildiğini görüyorlar. Egemenlerin onlarca vaadinin ve nutuklarının boş olduğunu görüyorlar. Ve şimdi, köylüler, rejimin kendi kendisini onarmak için, campesinoların topraklarına el koymak için hırsızlıkta terfi ettiğini görüyorlar.

Köylüler, şimdilik, bir fırtınayı yaratmak üzere bekliyorlar.

1. bölümün sonu

ÖNAÇIKLAMA:

Nerede ezenlere sömürenlere karşı devrim mücadelesi verilmişse orada işkencenin katısı uygulanmıştır. Türkiye'de işkencenin artı günlük bir olay haline geldiği şu günlerde ne yazık ki demokratik kamuoyunun yeterli duyarlılığının olmamasının da payı vardır. İşte bu duyarsızlığı ve bilgisizliği aşabilecek ve işkenceci hekimleri açığa çıkaracak nitelikteki bir çalışmayı yapan Partizan Sağlık Emekçileri'nin konuyla ilgili yaptıkları araştırmayı-incelemeyi önemli gördüğümüz için okuyucuya sunuyoruz.

İşkence ve işkenceci hekimler

Metris Cezaevi tam bir "işkence laboratuvarına" dönüştürülmüştür. ... Doktor kimliğini niye gizler? Sadece işkenceci doktor kimliğini gizler. Bu onursuz doktorlar faşist cunta döneminde cezaevlerindeki bütün insanlık dışı uygulamalarda tıp bilgilerini işkencecilerle ortak kullanmışlardır.

*İnanma onlara, sana gövdemin resmini gösterdikleri zaman
inanma onlara, sana ayın ay olduğunu söylettikleri zaman
ayın ay olduğuna,
banttaki sesin benim sesim
itirafın altındaki imzanın
benim imzam olduğunu söylüyorlarsa,
ağaç ağaçtır diyorlarsa
inanma onlara
inanma.
Sana ne söylerlerse söylesinler
ne yeminler ederlerse etsinler
ne gösterirlerse götersinler.
Onlara inanma.*

John Berger

İşkencecilerin çoğunluğu ne-klinik anlamda-sadist, ne de kötülük denen şeyin etten kemikten örneğidirler. Bunlar belli bir yöntemi benimsemeye koşullandırıl-

miş, sonrada bunun uygulayıcısı olmuş kişilerdir. Genellikle açıkca ya da devletten yardım gören çeşitli işkence okullarından söz edilebilir.

Ama koşullandırma okul öncesinde, bir bölüm insanın temelde diğer insanlardan farklı olduğu ve bu farklılığın son derece büyük bir tehlike arzettiği varsayımıyla ideolojik olarak ortaya konur. Böyle bir parçalamayla onlar, biz ve sizden ayırt edilmiş olur. İşkence konusunda artık okullarda öğretilen ikince derse göre ise, onların bedenleri yalanan ta kendisidir. Çünkü bu bedenler beden olarak pek de başka olmadıkları savındadırlar. İşte işkence bu yalana karşı uygulanan bir cezadır. İşkenceciler eğer bir gün öğrendiklerini tartışmaya kalkarlarsa, daha önce yapmış olduklarından korktukları için, işkence etmeyi sürdürürler Artık kendi işkence görmemiş bedenlerini korumak için işkence yapıyorlardır.

John Berger işkencenin kurumlaştırılmasını ve işkencecileri böyle anlatıyor. Dünyada özelde de ülkemizde işkence yaygın ve sistematik şekilde devletler eliyle uygulanmaktadır. Yeni dünya düzeni diye emperyalist güçler ve onların yerli işbirlikçileri tarafından lanse edilen ama hiç de yeni olmayan bu düzen, çeşitli milliyetler üzerinde oynan oyunları artırdı, dünyamızda, işkencede yeni yöntemlerle milyonlarca insan üzerinde baskı ve yok etme yönetmi olarak uygulanmaktadır. İşkence sonrası çok sayıda insan ölmekte, sakat kalmaktadır. Sadece ülkemizde 1980 Askeri Faşist Cuntası ile birlikte 500 000 kişi devlet tarafından sistematik işkenceye uğratılmıştır. 12 Eylül 1980'den 12 Eylül 1992 arasında da 393 kişi işkencede öldürülmüş, binlerce insan, gözaltında, cezaevinde, sokakta yürüyüşlerde infaz edilmişlerdir, kayıp edilmişlerdir. Daha nice insanın yaşama hakkı devlet tarafından gaspedilmiştir. Yaşama hakkı, insan olduğunu söyleyen herkes tarafından, her ne koşulda olursa olsun savunulması gereken bir haktır Fakat işkence öylesine kurumlaştırılmıştır ki, eğitim öğretim süreçlerinde insan hastalıkları, acıları,yaraları nasıl tedavi edilir eğer bilmiyorsa hastaya zarar vermemesi öğretilmiş, bunun için yemin etmiş doktorların azımsanmayacak kısmı bütün tıp bilgilerini, etik kuralları bir yana bırakıp, hattta tıp bilgisini işkencecilerin emrine sunarak işkenceyi baskıyı kurumlaştıran efendilerinin kuklaları olarak tıp mesleğinin güzelliğini, beyazlığını kirli elleriyle kirletmişlerdir. İşkencecilerle suç ortaklığı yapmışlardır. Suç ortağı olması için uygulanan baskılara boyun eğmişlerdir.

II. Dünya Savaşı sırasında faşizmin barbarca uygulamalarında hekimlerin çok önemli roller aldığı herkes tarafından bilinmektedir. Ayrıca Arjantin, Uruguay, Şili'de, Türkiye'de, Yunanistan'da ve daha nice baskıcı devletlerin askeri faşist cuntalarının iktidarda olduğu ülkelerdeki uygulamalar da teşhir olmuş nefretle kınanmıştır.

Türkiye'de durumu incelemeden önce bu ülkelerdeki uygulamalara kısmen değinmek, işkenceci hekimleri ve uygulamalarını anlatmakla işkencenin amacını ve işkence transferini anlamamızı kolaylaştırır. Çünkü işkence biçimlerinin ortaklığı kadar işkenceci hekimlerin bu alandaki rollerinde oldukça benzerlik ve ortaklık vardır.

II. Dünya Savaşı sırasında Almanya'da Dr. Mengele'nin de içinde olduğu faşizmin doktor uygulayıcıları ve yöneticileri, toplama kamplarındaki kişilerin üzerinde her türlü insanlık dışı deneyleri uygulamış, toplu katliamlara girişmişlerdir. Yüksek basınçta, deniz suyunda, yangın bombasıyla, sarılık, tifüs ve malarya gibi hastalıklarla ilgili çeşitli deneyler yapmışlardır. İkizler, cüceler, akıl ve ruh hastaları üzerinde çeşitli deneyler ameliyatlar yaparak milyonlarca insanı katletmişlerdir. Bugün de insanlın üzerinde karabasan gibi dolaşan Doktor Mengele'ler acaba doktor mengele gibi mavi göz koleksiyonu yapıyorlar mı? İnsan doku ve organlarını, duvarlarına süs diye asıyorlar mı?

Arjantin Askeri Faşist Cuntası döneminde 1976 ile 1984 yılları arasında yaygın bir şekilde öldürme, hapse atma, işkence, kayıp etme yaşanmıştır. Yaygınlaşmaya başlayan her gün yeni bir kayıp haberini okuduğumuz ülkemizde yaşananlar ve yaşanacakları Arjantin cuntasında yaşananları bilmekle çok daha iyi anlayabiliriz. Arjantin cuntası 3000.000'den fazla işçi, öğrenci, politikacı, doktor, hemşire ve çocuğun kaybindan sorumludur. Askeri cuntanın vahşetini kanıtlamak için sadece Bueno-Aires bölgesinde sağlık alanında çalışan 164 doktor 35 hemşire 56 psikolog, 9 dışı 180 tıp öğrencisinin kayıp edildiğini belirtmek yeter sanırız. Faşist cuntanın uygulamalarının bir boyutu, bu yugumalarda faşist doktorların aktif rolüdür. Arjantinli işkenceci doktorlar işkenceye karşı direnme gücünü saptama, katılım ve müdahalesi altında daha fazla bilgi almak için, işkencenin ne kadar uzatılması gerektiğini saptıyordu. Aynı zamanda insanlık dışı koşullardaki tutuklu ve kayıp edilen kadınlardan doğan bebeklerini, bir savaş ganimeti olarak götürüp bunların evlatlığa verilmesini organize ediyor, sahte doğum belgeleri düzenliyorlardı.

Şili'de cunta döneminde işkenceci doktorlar 1981 ocağında Şili Tabip Odasının açıkladığı gibi, hekimlerin tutukluları ilk girişte muayene etmediklerini, ya da gelişigüzel muayene ettikleri, tutukluların dayanabilecekleri işkence biçimini ve dozunu belirlemede işkencecilerle işbirliği içinde oldukları, gizli işkence merkezlerinde yapılan işkencelere sahte rapor vermek suretiyle yasal bir görünüm sağlamaya çalıştıkları belirlendi. İşkenceci doktorlar ilaçla işkence konusunda Şili'de oldukça deneyimlidirler. Tutukluların sürekli korku içinde kalmalarını sağlamak için belirli dozlarda kürar verildiği rapor edilmiştir. (Kürar adedelelerde şiddetli kramplara yolaçan solunumu zorlaştıran, korku uyandıran bir maddedir.) İşkencecinin buradaki amaçlarından biri de tutukluyu düşünememeye ve zayıflığa götürmektir.

İlaçla işkence uygulaması Fransız emperyalizminin Cezayir'i işgali sırasında da yaygın olarak kullanılmıştır.

İşkence ve ilaçla işkence konusunda Şili'nin komşusu olan Uruguay'da işkence gören tutuklu her "seanstan" önce bir hekim tarafından muayene edildikleri işkenceden ileri gelen ölümlerin azaltılması için zayıf organlara

işkence yapılmaması amacı ile öneride buldukları, işkence edilen kişinin daha hızlı çökertilmesi amacıyla tüm bilgi-deney ve birikimlerini aktardıklarını ülkeden ayrılan bir meslektaşları (Dr. Rubens Laino) tarafından aktarılmıştır. İlaçla işkence konusunda tutsaklarda halisürasyon yaratan halüsiratörler sistemli olarak işkenceci doktorların denetiminde verildiği bilinmektedir. Faşizm bu işkence biçimini haklı çıkarmak için tutsakların tutsaklık koşullarında ruh durumunda ortaya çıkmış veya çıkması muhtemel olan rahatsızlıkları önlemek için verildiği kılıfını uydurmuştur.

Yukarıda ifade ettiğimiz işkencede kullanılan ilaçlar dışında Skopolamin de (beynin bazı faaliyetlerini bloke etmekte, iradeyi baskı altında tutmakta) kullanılmaktadır.

1977 Eylül'ünde tutukluysen işkenceden ölen Güney Afrikalı siyah lider Steve Biko'nun ölmeden önce rahatsızlanması üzerine getirilen iki doktor (Dr. İvor Lony, Dr. Bendamin Tucken) tutukluya vücudundaki izlerin neden meydana geldiğini sormaya gerek duymadan "**tutukluda hiçbir anormal durum ve patoloji belirlenmedi**" diye rapor düzenlemişlerdir. Bu olayla ilgili olarak açılan soruşturma sonucu iki hekimi suçsuz bulan Güney Afrika Tabipler Birliği kamuoyunun baskısı ile geri adım atmıştır. Benzer biçimde Brezilya'da işkence gören tutukluya "**işkence belirtileri olmadığı**" şeklinde ve işkencede öldürülen bir mahkum için de "**intihar etti**" diye tutanak yazan Dr. Harry Shibata Brezilya Tabipler Birliği tarafından meslekten atılmış, daha sonra da yaptığı bir açıklama ile doktor her iki tutukluyu da görmeden rapor verdiğini belirtmiştir.

Pakistan'da kırbaç cezası sırasında mahkumun dayanıklılığını saptama, kırbaçlamanın devamı için doktor izni gerektiğinde işkenceci doktor infaz alanında mesai yapmaktadır.

İran'da Tıp Fakültesindeki doktorlar parmak kesme aletinin geliştirilmesine katkıda bulunuyorlar.

İdamın infazı sırasında bulunmaması gereken hekimler bir çok ülkede idamda aktif rol oynayarak bir kez daha tıp mesleğine ihanet ediyor. ABD emperyalizmi bir yandan insan hakları çığırtkanlığı yaparken bir yandanda emperyalizmin eğemenliğini sağlamlaştırmak için dünya halkları üzerinde olmaz zulumü yerli işbirlikçilerini de kullanarak yapmaktadır. ABD'de idamların bir kısmında idamlıkların kanı tümüyle alınarak veya kateter takılıp ilaç verme biçiminde doktorların suç ortaklığı yapmasıyla yapılmaktadır. Çin'de Tayvan'da idam edilecelerin organlarını almak için doktor mahkumu entube ettikten sonra mahkumun kafasına kurşun sıkılıyor, sonrada organları alınıyor. Burada da doktor olmasa uygulanamayacak bir yöntemi görüyoruz.

Bu ülkelerdeki devletler tarafından en acımasızca uygulanan ve uygulanmış olan insanlık dışı uygulamalar ülkemizde de devlet tarafından en acımasız şekilde uygulanmakta, hekimlerin bir kısmı da ettikleri yemini bir

yana bırakarak tıp bilgilerini işkencecilerin emrine sunarak işkenceci gerici burjuva-feodal devlete dayanak sağlamaktadır.

Ülkemizdeki örnekleri de ayrıntılı olarak bilmek önemlidir. Ve burada rol alan işkenceci hekimleri teşhir etmek önemlidir. Çünkü hekim işkenceye alet olmadığına insanlık onurunun yeminini koruduğunda işkenceciler bu kadar rahat hareket edemeyeceklerdir. Bu elbette işkenceyi önlemeyecektir. Belkide işkencenin sonuçlarını ağırlaştıracaktır. Baskının zorbalığın, zulmün, sömürünün, gerici egemen güçlerin hakimiyeti, sınıf mücadelesinden güçlü olduğu sürece işkence devam edecektir. Fakat işkenceciler ve onların efendileri rahat olmayacaklardır. Hücrelerine kadar korku duyacaklardır, zorlanacaklardır. Bu nedenle işkenceci hekimlerin teşhiri bunlara kamuoyunun baskısı ve yaptırım uygulaması önemli bir sorumluluktur.

Türkiye'deki işkenceci hekimlerin uygulamaları dünyada da aynı soydan gelen benzerlerinden pek farklı değildir. Türkiye'de de tutukluların ilk tıbbi muayenesi, yetersiz baştan savma yapılmakta ve işkence izlerinin giderilmesi veya yok sayılması amacına yöneliktir. Adli tıp raporlarını işkenceciyi, infazcıyı korumaya yönelik düzenlemektedir. İşkenceye bizzat katılma veya danışmanlık yaparak işkencede aktif rol olmaktadır. Yeni işkence metodlarını önermekte Türkiye de bu konuda oldukça çok örnek vardır. 1980 Askeri faşist cuntası ve sonrası cezaevlerinde faşist nazi doktorlarının uygulamalarından pek farklı olmamıştır. Bilimsel araştırma! yapma safsatası altında gizlenen işkenceci hekimler, devrimci demokrat kamuoyuna teşhir olmuşlardır. "Türkiye'de teröristlerin rehabilitasyonu uluslararası sempozyumu" ile ilgili hazırlık ve araştırma 1980'lerde başlamıştır. Bine aşkın soruyu kapsayan formlar hazırlanarak Mamak, Metris, Sultanahmet askeri cezaevlerine gönderiliyor. Metrise 1982'de gönderilen asker üniformalı kimliğini gizleyen psikolog ilk olarak özellikle bağımsız ve itirafçı mahkumlar üzerinde çeşitli tıbbi uygulamalar başlatıyor. İlaç tekellerinin uyuşturucu ilaçları mahkumlarda deniyor. Bırakın insanları, hayvanların tıbbi deneylerde kobay olarak kullanılıp kullanılmayacağını tartışıldığı dünyada bu olay faşizmin yüzünü açık seçik ortaya çıkarıyor. Bir grup siyasi tutuklu 1983'te cerrahpaşa adli tıp'a götürülüp deney ve rehabilitasyon sürdürülmeye çalışılmıştır. Adli tıpta araştırmaları yürütecek olan Prof. Dr. Ayhan Songarın tehditlerine rağmen tutukluların tavrından dolayı sonuç alamamışlardır. Bu bilim dışı insanlık dışı uygulamalar kendileri rehabilite edilmesi gereken kişilerce bir çok cezaevinde tekrarlanmış. Bu araştırmaların sonuçları 22-23 Ocak 1985 tarihinde CIA ajanlarının cezaevi görevlilerinin işkenceci doktorların katılımıyla Türkiye'de "teröristlerin" rehabilitasyonu uluslararası sempozyumunda "Türkiye'de teröristlerin üzerinde araştırma" adıyla yayınlamışlardır. Bu araştırmanın altında Prof. Dr. Turan İtil, Prof. Dr. Ayhan Songar, Dr. Mahir Bozan gibi işkenceci hekimlerin imzaları vardır. Bu uygulamaların amacı bilimsel çalışma değildir. Siyasi tutukluları yok

etmeyi düşüncelerinden vazgeçirmeyi, kişiliksizleştirmeyi hedeflemiştir.

Buradaki işkenceci hekimlerin insanlığın, nefretle andığı Dr. Mengele'den ne farkı vardır? Bu araştırmanın Genelkurmaydan izimli olduğu sonradan açıklanmıştır. HZİ vakfının desteğinde gerçekleştiren bu insanlık dışı uygulamalar dizisi ile ilgili göstermelik ve sonuçsuz kalan bir soruşturma yapılmıştır. Aynı gerici faşist güçlerin hizmetinde olan Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı Başkan Kemal Balcı 19.11.1987 Güneş Gazetesi'nde yayınlanan demecinde Uruguay'da, Irak'ta, Şili'de, Arjantin'de, faşist devletler tarafından uygulanan ABD emperyalizmi patentli ilaçla işkence konusunda önerilerde bulunuyor. Kemal Balcı katı işkence yerine yan etkiler bulunmayan ve ilk kez ABD'de uygulanan "Sodioum Pentothal" iğnesi kullanmasını önererek bu yöntemin daha "insani" olduğunu iddia ediyor. Prof. Dr. Kemal Balcı bu ilacı ilk kez CIA'nın sorgulamalarda kullandığını ve tam başarı sağladığını söylüyordu. İşin "insancılığını" överek şöyle söylüyordu. "Kum torbasıyla, jopla, demir çubukla dövme elektrik akımı verme gibi katı işkenceler vücutta çeşitli arızalara yol açar, hatta ölüme de neden olabilir. Amerika'da Penthotal Sodium diye ilacı geliştirilmiştir. Enjekte edildikten sonra kişide otokontrol gücü kalkar. Toleranslı bir ruh doğar, kişi olayları hatırlar, muhakeme edemeden anlatır. Yan etkisi yoktur. İlaçın etkisi bir saat kadardır. Bu süreden sonra 15-20 dakika sonra hafif sersemletir. Başkaca yan etkisi yoktur. Bu nedenle çok daha insani! bir yöntemdir. Bu uygulamada önemli olan bünyeye göre ilacın dozudur. Dozu kaçırılırsa, yani fazla verilirse kişiyi uyutur, kişiyi uyutmayacak ancak olayları muhakeme edemeyecek duruma getirecek dozda ilaç verilmelidir. Bu dozu da uzman tayin etmelidir diyor" ilaçla işkence yöntemi doktorun aktif bir şekilde işkenceye katılımını gerektiren bir yöntemdir ve Türkiye'de de yaygın bir şekilde uygulanmaktadır. İşkenceci Dr. Kemal Balcı'nın "insanlığı, insancılığı" kime hizmet ediyor bu çok açık bir şeydir.

Cezaevlerindeki insanlık dışı işkence uygulamalarındaki işkenceci doktorların yöntemi işkenceci faşist nazi doktorların uygulamalarından pek farklı değildir. Cezaevlerinde yaşanan olaylar incelendiğinde yaptıkları uygulamalarla işkencecilerle açık bir şekilde işbirliğine giren, devletin sistematik yoketmeye yönelik işkence uygulamalarının bir parçası olan çok sayıda işkenceci doktor olduğu görülür. Bunlardan en çarpıcı olan cezaevlerinden birincisi metris cezaevidir. Bütün cezaevlerinde de buradakine benzer uygulamalar yaşanmıştır. Metris Cezaevi tam bir "işkence laboratuvarına" dönüştürülmüştür. Buradaki işkenceci hekimler mesleğin insallığını açıklığını bir yana iterek sürekli kimliklerini gizleyerek çalışmışlardır. Doktor kimliğini niye gizler? Sadece işkenceci doktor kimliğini gizler. Bu onursuz doktorlar faşist cunta döneminde cezaevlerindeki bütün insanlık dışı uygulamalarda tıp bilgilerinin işkencecilerle ortak kullanmışlardır.

Hoş geldin dayacağı atılırken Hipokrat yemini etmiş cezaevinin işkenceci

doktorları bütün bunlara ses çıkarmayıp gözlerini kapayıp vazifelerini yapmışlardır.

İşkenceden geçirilen mahkumları kayıt defterine sağlığı tam, işence görmemiştir diye kaydetmişlerdir.

Metris Operasyonlarında doktorlar işkencenin dozunun ayarlanması için vazgeçilmez elemanlar olmuşlardır.

Metris Cezaevi'ndeki arama tarama uygulamasında ilaçlara el konulmuş kullanılmaz hale getirilerek ilaçla yaşamak zorunda olan tutuklular doktor eliyle ilaçsız yaşamaya mahkum edilmiştir.

•Yine metriste siyasi tutukluların süresiz açlık grevinde olduğu dönemde yıpranmış tutuklar bir çok bahanelerle revire çıkarmamışlardır. **Adil Can** isimli siyasi tutuklunun 1985 Nisanında Cezaevinde ölümü işkenceci doktorların revire çıkarmama, hastaneye göndermeme uygulamasının bir sonucudur.

Metris Cezaevi'nde işkence ve kötü koşulların sonucu hastalığın en yaygın olduğu cezaevlerinden biri olmuştur. 700 tutuklunun bulunduğu metris cezaevinde 50 civarında tbc hastası tespit edilmiştir. T.T.E (Tek tip elbise) giymeyen tutukluları tehdit ederek TTE giymeden hastaneye çıkamazsınız diyen doktor olsa olsa işkenceci olur.

Metris doktorları süresiz açlık grevi sırasında Tokya Bildirgesini hekim olarak uyması gerekenleri bir yana bırakarak tutukluların direncinin kırılması için zorla serum takma, psikolojik baskı gibi uygulamalarla suç ortağı olmuşlardır.

Metris tutukluları açlık grevi sırasında Haydarpaşa Askeri Hastanesine götürülen tutukluların burada en sıradan insani istekleri bile yerine getirmemiş bakımları konusunda hiçbir çaba harçanmamıştır. Haydarpaşa Askeri Hastanesi Başhekim Dr. Erdoğan Erendal, Başhekim Yardımcısı Dr. Feyyaz Mete, Dr. Hikmet Us bu uygulamalarda doktorluk bir yana insanlıktan çıkmış diplomalı işkencecilerdir.

Metristeki doktorların "mazgal muayenesi" yöntemi herhalde örneği az bir uygulamadır. Küçük bir aralıktan ve uzak mesafeden teşhis ve tedavi yöntemi olsa olsa işkenceci kukla doktorların tıp dünyasında nefretle anılacak bir uygulamasıdır.

Metris Askeri Cezaevi'nde baskıların, saldırıların azgınlaştığı dönemde ölen İsmet Taş isimli tutuklunun hastalığına hiç bir müdahalede bulunmadan ölüme terkedilmesinden metris doktorları sorumludur. Yine **Hakkı Hocaoğlu** adlı tutuklu ağır bir deprasyon geçirdiği halde hiçbir müdahalede bulunmayarak intiharına sebep olan yine bu doktorlardır.

Hüseyin Aydın isimli tutuklunun mide kanserinin psikosomatik bir hastalık olduğunu ifade eden hekim, böbrek yetersizliğinden ölen tutuklu Ahmet Çetin'i zamanında hastaneye sevk etmeyerek ölümüne neden olan hekim metrisin işkenceci hekimleridir.

12 Eylül 1980 askeri faşist cuntası döneminde baskıların işkencenin en

katmerli uygulandığı Diyarbakır cezaevinde işkenceci hekimler de suç ortağıdır.

Diyarbakır Askeri cezaevinde işkencenin çeşitli biçimleriyle ölen tutuklulara ecelle ölüm diye rapor yazarak işkencecileri aklayan hekim, yine Diyarbakır Askeri Cezaevi'nde sorgulama odasında bizzat işkenceye katılan hekim, 1984'de tek tip elbise operasyonunda ellerinde tansiyon aleti ve boynunda steteskopla yere yıkılanları muayene eden işkenceye dayanıklılıklarını tespit eden ve subaylara gösteren hekim 92 Temmuzunda **Hayri Durmuş'a** işkence yapılırken gözlemci olarak bulunan Diyarbakır Askeri Hastanesi'nde psikiyatris olan hekim işkenceci hekimlerin örnekleridir.

Yine Samsun Sıhhiye okulunda her tarafı kan içinde olan bir tutukluya içerde bir şey yok dışarda darp izi yok yalnızca saçlarını kestirin bir kaç gün yatsın diyen binbaşı hekimde işkenceci hekimlerin örnek tiplerindedir.

12 Mart döneminde Mamak Cezaevi'nde görev yapan Dr. Yüzbaşı Metin Denli militan faşist bir doktor olarak bilinmektedir. Hastanede ayağında çizme elinde kırbaç dolaşan canı sıkıldıkça tutukluları toplayıp döven militan faşist doktorların en tipik örneklerinden biridir.

Adli Tıp kurumlarında çalışın işkenceci hekimler işkencecilerin, infazcıların en önemli suç ortaklarındandır. Bu ortaklık tesbit edilmiştir. Tuzlada herhangi bir çatışma çıkmadan infaz edilen **İsmail Hakkı Adalı, Kemal Soğukpınar, Reha Şen, Fevzi Yalçın** halen devam eden Tuzla davasında adli Tıp kurumunun vermiş olduğu raporlar arasındaki çelişkilerde çok önemli bir yer tutuyor. Adli Tıp Fizik Balistik Dairesinin 21 Şubat 1989 tarihli ilk rapor 21 Haziran 1989 tarihinde Adli tıp kurumunun verdiği ikinci raporla birlikte atış mesafesi konusunda açık net ve anlaşılır biçimde tespitlerinin olduğu ilk rapordaki görüşlerin yargılanan polisler lehine değiştii görülüyor. Aynı kurmun 22 Aralık 1989'da üçüncü ve 22 Ocak 1991'de verdiği dördüncü raporda da aynı çelişkili kararlar tekrarlanmaktadır. Bu konuda itiraz eden avukatların yazdığı dilekçede "ilk raporda yakından ateş edildiğine dair matematiksel kesinlik taşıyan tespitlerle daha sonra verilen raporlar arasındaki farkı nasıl bağdaştırdıklarını soruyorlar. Bu sorular Adli tıp kurumunun işkenceci doktorların yüzlerini de açıklıyor.

İşkencede öldürülen **Mustafa Hayrullahoğlu** Askeri savcının 16 kasım 1982 tarihli yazısı üzerine 17 Kasım 1982 tarihinde yapılan otopsi sonucunda verilen kesin otopsi raporuna göre Mustafa Hayrullahoğlu'nun vücudunda morarmış tek bir neredeyse aynı durumdaydı. Ancak işkenceci hekimler "Vücudunda yaygın travmatik belirtiler bulunan kişide ölümün alt nefron nekrozuna bağlı böbrek yetersizliğinden meydana gelmiş olabileceği boyun bölgesinde görülen adaleler arasında ekomoz ile hiyait kemiğinin kırılması ve peteşiyel kanamaları, kişinin mekanik bir asfiksiye bağlı olduğu durumu, daha sonra sayılan travmatik bulguların bir kısmının kişinin

yakalanması sırasında yere düşmesi arabaya çarpması ile mücadele ve boğuşma esnasında meydana gelebileceğini bir kısmında yaklanmadan önce meydana gelebileceğine ifade ederek ilk raporlarını değiştirerek işkencecilerle suç ortaklığına soyunmuşlardır. Bu raporların altında Cerrahpaşa Adli Tıp kurumu 1. ihtisas Dairesi doktorlarından Prof Dr. Cahit Özen, Prof. Dr. Talia Balı Aykan, Prof Dr. İsmail Dinç, Dr. Ertugrul Sayın, Dr. Öznur Aykoç ve bütün şaibeli, şüpheli raporların altında imzası ve onayı bulunan Şemsi Gök'ün imzası vardır. Aynı Şemsi Gök'e işkence sonrası intihar senaryoları uydurularak 28 Eylül 1981'de öldürülen **Süleyman Cahin**'in adli tıp otopsi raporundan belirtilen işkence izlerinin sorulması üzerine kendi yazdığı kitaptaki bilgileri, meslek yeminini bir yana bırakıp işkence izlerinin "mayo giyen kişide güneşe maruz kalan sahalar olup dolayısıyla güneşte yanmış bölgeler olduğu ve bu bulguların belirtilmesi ile şahsın planda veya başka yerde yanmış olduğunu ifade ederek işkenceci organize güçlerle işbirliği yapmıştır.

13 Ocak 1981'de gözaltına alınan Mustafa Tunç'un yeni gördüğü işkenceyi yine gizleyen Şemsi Gök'ün raporudur.

İstanbul'da 2. zırlı tugayında işkenceyle öldürülen Ataman İnce'nin raporunda ölüm nedeni olarak intersisiyel pnömöni, siroz ve aşağı nefron nekrozu olarak yazılıdır. Çelişkili birçok rapordan sonra işkenceden ölümün tıbben çok açık olması karşısında biri veteriner, biri eczacı ve bir de İhsan Doğramacı'nın bulunduğu yüksek sağlık şurasında tıbben mümkün olmayan gerçekleşmiştir. 26 Temmuz 1981 tarihli raporda Ataman İnce'nin ölümünün "kendi kendisini sağa sola çarpması sonucu olabileceğini" belirtmişlerdir. Yüksek Sağlık Şurasında tıbben mümkün olmayan olay mümkün olabilir hale getiriliyor.

Hulusi Dalak 21 yaşındaydı. Gaziantep'te bir tekstil fabrikasında işçiydi. Gaziantep Ticaret Lisesi gece bölümünde okuyordu. 14 Ocak 1981 günü fabrikadan sessiz sedasız alınarak Gaziantep Emniyet 1. şubeye götürülüyor. 16 Ocak 1981'de işkence sonrası öldürülüyor. Fakat Defin ruhsatında garip bir doktor raporu mevcuttur. T.C Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı başlıklı bu ruhsatla doktor C.S? kalp yetmezliği diye bir not düşmüştür, ve bu belgeyi veren imzalayan doktorun adı CS harflerinden ibarettir. İşkenceci doktor işkenceciyide isminide gizliyor.

Hasan Hakkı Erdoğan 30.9.1984 tarihinde Çapa Tıp Fakültesi'ne işkence sonrası getirildikten yarım saat sonra ölüyor.

Ölüm raporunda teşhis kronik böbrek yetersizliği, akut sol kalp yetersizliği ve akut solunum yetersizliği olduğu yazılıyor. Nasılda yarım saat içerisinde bu kadar hastalığı teşhis ediyorlar. Bu raporun altındaki imzalara bakıldığında işkencecilerle açık işbirliği baskıyla işkenceye suç ortağı olan işkenceci hekimlerin ismini görürüz. Niyet ne olursa olsun buradaki doktorlar işkencecidir. Buradaki raporun altında imzası olanlar Uzman Dr. Sacide Erden, Dr. Nevres koylan ve Prof. Dr. Ahmet Sevim Büyükdevrim'dir.

İşkenceci hekimler tıp bilgilerini işkencecileri kurtarmak için öylesine kullanmışlardır ki gözaltına alındıktan 2 saat sonra **Mehmet Ali Kılıç'a** gripe bağlı akut akciğer ödemi tanısı koyacak kadar insanlıktan uzaklaşmışlardır. 12 Şubat 1981 tarihinde Mehmet Ali Kılıç evinden alınıp emniyete götürülüyor. Buradan da iki saat sonra Ankara Numune Hastanesine ölü olarak getiriliyor. Altında Prof. Dr. Adnan Öztürel Prof. Dr. İbrahim Furalı ve Dr. Cahide Zertürk imzası bulunan otopsi raporunda Mehmet Ali Kılıç'ın hastanede öldüğü sanı ikinci sayfasında da hastaneye ölü olarak getirildiği söyleniyor. Burada ölümün nerede olduğunun kesinliği önemli değildir. Mehmet Ali Kılıç'a işkencede öldürülmüştür burada çarpıcı olan işkenceci doktorun tıbbi bilgisini ayrıntılandırarak işkenceye nasıl suç ortağı olduğudur.

Solunum ve dolaşım yetersizliğinden öldüğü söylenen Mehmet Ali Kılıç'ın otopsi raporunun bir bölümü şöyledir. "**Şiddetli grip vakalarında** akciğer ödemi meydana gelmektedir, grip olaylarında organlarda hiperemi haricinde herhangi bir bulgu meydana gelmediğine göre çok büyük bir ihtimalle meydana gelenle, akciğer ödemi arasında bir illiyet rabitası düşünebilir. Esasın tymusu (hormonal bir bezdir) büyük olan şahıslar en ufak soğuk algınlığı karşısında mukavemetsizdir. Bunlarda grip ve hafif bronşitlere daha ani ölüm sebebi olabilir. Mehmet Ali Kılıç'ın ölümünün akciğer ödemeine bağlı bulunduğu ve çok büyük bir ihtimalle bu akciğer ödeminin gripal bir infeksiyondan ileri geldiği kanaatında olduğumuz hususu saygıyla arz olunur" yazmaktadır. Ailesi tarafından -hiçbir hastalığı olmadığı söylenen Mehmet Ali Kılıç'a nasıl iki saat içinde gripe yakalanıp nasılda akciğer ödeminden ölüyor ve bir doktor top bilgisini, bir insanın işkenceden ölümününün nedenini gizlemek için kullanıyor. Bu raporun altında imzası bulunan Prof. Dr. İbrahim Tunalı aynı şekilde 1991'de gözaltında öldürülen İmran Aydın'ın otopsi raporunda işkenceden ölümü gizleyerek yine işkencenin suç ortağı olmuştur. Raporda ölüm nedeni olarak Akut Hemoradik Pankreatiti, yani Pankreas kanaması olduğunu, bununda tıbbi sebeplerden normal bir ölüm olduğunu özellikle belirtiyor. Bu raporun altında imzası bulunan Prof. Dr. İbrahim tunalı dışında Dr. Tülay işbaşı, Dr. Talat Yurtman'dır.

Olayın gerçeği ise pankreas kanamasının ancak Künt travmaya bağlı olduğudur. (Litaratür de % 50 -75 oranında akut pankreas kanaması nedeni olarak künt travma belirtilmiştir.) Aynı şekilde 10 Ağustos 1993'de Aydın'da gözaltına alınan Baki Erdoğan 21 Ağustos'da Aydın Devlet Hastanesine kötü durumda getiriliyor ve 4 saat sonra ölüyor. Açık ki işkence sonucu ölmüştür. Halbuki otopsi raporunu düzenleyen işkenceci doktorlar ölüm nedeni olarak Akciğerdeki hadiseye bağlı solunum yetmezliği ve bunun sonucu oluşan dolaşım yetmezliğiydi. Tüberküloz ölüm nedeni olarak gösterilmeye çalışılıyordu. Bunlar çarpıcı ve hekimlik adına utanç verici, işkenceci hekimlerin uygulmalarıdır.

24 Ocak 1988 de yakalandığı evin yakınında boş bir arsada kurşuna dizilen **Manuel Demir**'in otopsi raporu da oldukça çarpıcıdır. Öldürülen kişi polis kurşunuyla öldürülmüştür ve devletin sağlık kuruluşuna teslim edilmiştir. Burada yapılması gereken ölüm nedeninin nesnellikle, bilimin söylediğine göre saptanmasıdır. Rapor incelendiğinde esas olarak ölüme neden olan iki mermi çekirdeği üzerinde duruyor. Vücudun muhtelif yerlerindeki dipçik ve yumruk benzeri darbeler sonucu oluşan ekimoz ve erezyonların anlamı üzerinde durulmuyor. Yakın mesafeden ateş edilmediğinin tespiti için elbisenin incelenmesi gerekiyor, bir anlamda otopsi-raporu bunu tavsiye ederek sorumluluğu üzerinden atıyor, ama yakar top devletin "bağımsız yargı organları"na da kabul edilmeyerek "tarihe havale" ediliyor ve Manuel Demir'in ölümünde rol alan devlet ve bunun kuklaları insanlığın tarihinin kara defterine bir kez daha yazılıyor.

Türk Tabipler Birliği pratisyen hekimler komisyonunun Eylül 1992'de yayınlanan raporunda "Kürt illerinde çalışan doktorların polis baskısı altında olduklarını belirtmiştir, komisyon bu illerde yapılan otopsilere ilişkin raporların emniyet yetkililerinin doğrudan etkisiyle yazdığını ve bu yüzden güvenilir olmadığını açıklamıştı ki, örneklediğimiz gibi bu uygulama yaygın şekilde böyle işlemektedir.

İşkencede infazlarda, katliamlardaki ölümlerden sonra verilen bu suç ortaklığı raporlarından başka gözaltından sonra yapılan adli muayenelerde işkence izleri gizlenmiş muayane etmeden sağlam raporları verilmiştir.

New York barosu uluslararası insan hakları komitesinin 1989'da gözaltına alınan Ankara Üniversitesi Sosyoloji bölümü öğrencisi, Cem Ali Temuçin işkence sonrası götürüldüğü doktor açık işkence izleri olduğu halde polisler, "neden bu kadar erken getirdiniz yaralar halen duruyor, kapanmamış" diyerek kötü muamele görmediği, yara izi olmadığına dair rapor verebiliyor. Burada işkencecilerle işbirliği ayuka çıkmış Doktor Cahide Baysalın imzası var. Aynı şekilde 17 Nisan 1988'de gözaltına alınıp günlerce işkence gören tecavüz edilen. **Saadet Akkaya** gözaltınınun 23. günü doktora götürüldüğünde doktor polise "Sakin bana bir daha merkezten insan getirmeyin artık rapor vermeyeceğim" diye bağırarak muayane etmeden iyi olduklarına dair rapor verebiliyor.

30 Ağustos 1992'de gözaltına alınan işkence sonrası hastalanan Mefair Özgen Çapa Tıp Fakültesi Sağmalcılar Cezaevi arasında götürülüp getirilerek, yapılması gereken tedavi tam yapılmayarak polis işkenceci doktor işbirliği ile 7 Ağustos 1992'de öldürülüyor.

İşkenceci doktorların işkenceye suç ortaklığı çok çeşitli ve yaygın şekilde olmaktadır; işkence görmüş insanlar üzerinde "işkencenin Psikolojik etkileri" konulu bilimsel çalışma yapan, Pard. Doç. Dr. Cem Kaptanoğlu çalışmasında 24 işkence görmüş kişiyle işkence sırasında ve sonrasında sağlık personelinin rolü ile ilgili sorular sormuştur, alınan cevaplar, 2 kişi yani % 8'i elinden geleni yaptı. 12 kişi yani % 50'si ilgisiz, 10 kişi yani % 42'si

işkencecilerle işbirliği yaptığını söylemiştir. Hekimlerin işkenceye katılım oranını, Danimarka, Rasmussen yüzde 20, Vesti yüzde 60 olarak tespit etmiştir. Bu sonuçlardan sağlık çalışanlarının ve özellikle doktorların işkenceye katılımının insanlık suçunun ortaklığının oranının oldukça yüksek olması işkenceci hekimlerin yargılanmasının ve geniş halk kitlelerine teşhir edilmesinin önemini daha da artırıyor.

Yine Gerçek dergisinin 24 Ekim 92 tarihli 31. sayısında yayınlanan işkenceci hekim listesi oldukça kabarıktır.

Prof. Dr. Rauf Saygım, Prof. Dr. Alaatin Akçasu, Prof. Dr. Nevzat Baba, Prof. Dr. Şeref İnceman, Prof. Dr. Şadi Sun, Prof. Dr. Hüseyin Dinç, Doç. Dr. Ertuğrul Sayın, Doç. Dr. Cevdet Selvili, Dr. Cavit müdüroğlu, Dr. Fuat Birkardeş, Dr. Hüseyin Kalyoncu, Dr. öznur aykoç, Dr. Metin Saraç, Dr. Vakur Sağmen, Dr. Vehbi Kutlu, Dr. Feruh Göremek, Dr. Samu Aksu, Dr. Refik tezcan, Dr. Ercüment Eper, Dr. İsmail Dinç, Dr. Kriton Dinçmen, Dr. Sevim Ölmez'in isimleri yer almaktadır. Yukarıda belirttiğimiz isimler dışında Kırşehir'de bir grup gence işkence uyguladıkları belirtilen Kırşehir Devlet Hastanesi Başhekimisi Dr. Coşkun Mahmutoğlu, Dr. Gural Aydınkan, Dr. Musa Engin, Batışlar İstanbul Emniyeti'nde de Berkut Pınar ve İrfan Güreye işkence yapmakla suçlanan Dr. Erdem Görünlü Kahramanmaraş'taki işkence olayında adı geçen Dr. Osman Macanoğlu, polis memuru Sedat Canerin işkence yaptıklarını söylediği, avukatlarının işkence belirtilerini mahkemeye sundukları Hamit Kaplan'a işkence yapılmamıştır raporu veren Dr. Seyfi Sahan, Dr. Cavit Evliya ve Dr. Mehmet Ünal Kahramanmaraş devlet Hastanesi'nde işkence sırasında polise yardım eden, işkenceye katılan Dr. Mahmut Ünsal, Dr. Akif Sarıççek, İstanbul'da 159 kişiye "Darp ve cebir izine raslanmamıştır yazılı standart raporu vererek işkenceyi gizleyen Dr. Çetin Küçüksaner, Dr. Üsteğmen Ensar Şentürk, Dr. Üsteğm. İhsan Kasapgil, Dr. Niliyer Aksel, Dr. Serap Karasalihoğlu, Kaçakçılık iddiası ile gözaltına alınan Hayrettin Doğan ve M. Hanefi Özdemir'e işkenceden sonra sağlam raporu veren Yenimahalle Hükümet Tabibi Dr. Güngör Kaynak meslekten men cezası verilen Dr. Kaynak Kastamonu'ya sürgüne gittikten sonra yeniden Yenimahalle Hükümet Tabibi olarak geri getirildi. Behçet Dinlerer'i tedavi eden hekimlere müdahale ederek işkence gördüğünün belirtilmemesi konusunda telkinde bulunan Prof. Dr. Celal Sungur aynı olayda birer hekim olarak gerekeni yapmayarak işkence suçuna ortak olan Dr. Azmi Özek ve Dr. Sedat Doğan; açlık grevinde bulunan tutuklular için kötü ifadeler kullanan Bayrampaşa Cezaevi Doktoru Dr. Mehmet Bilgin; Oğuz Artan adlı tutukluya "Bak Pişmanlık Yasası var bundan yararlan çık git dışarda tedavi ol. Biz sana bakmayız" diyen Bayrampaşa Devlet Hastanesi başhekimisi Dr. Kemal Nardemirci Van'da Mehmet Şirin Tekin adlı öğrencinin öldürülmesi olayında dövülen öğrencilere rapor vermeyen Van Devlet Hastanesi Başhekimisi Dr. Ertuğrul Yeginaltay, cezaevinde tutuklu olarak bulunan

Garbis Altınoğlu'na 6 ay aralıklı kontrol kaydı konulmasına rağmen hücre hapsi verilmesi doğrultusunda rapor veren, Sinop Devlet Hastanesi Dahiliye Uzmanı Dr. Ömer Dönderici Yine metris Cezaevi'nde tutukluların çürük dişleri yerine sağlam dişlerini çeken dişhekim Aytekin koyun hırsızlığı nedeniyle gözaltına alınan köylülere yapılan işkencenin "emarelerini sağlık raporuyla gizleyen Horasan Hükümet Tabibi Cengiz Bilgin, yukarıda örnekleğimiz gözaltı sonrası onbir üniversite öğrencisine sağlam raporu veren Dr. Cahide Baysal (Bu rapordan dolayı öğrenciler tutuklandıktan sonra cezaevinden adli tıpa sevk edildi öğrenciler buradan işkence gördüklerine dair rapor aldılar) Emniyet Sorgusu sonrasında Halis Kargıya sağlam raporu veren Adli Tıp Kadıköy şubesi'nde görevli Dr. Uğur Taraçan, tutuklu Sedat Karaağaç'a işkence yapılırken işkenceye devam edin dayanır" diyerek ve zaman zaman da işkenceye katılan Aydın Cezaevi Doktoru Osman Özen Yenimahalle Sağlık Ocağı görevlisi Dr. Lale Korkmaz ve Dr. Güngör Kaynak yukarıda adı geçen ve Dr. Cahide Baysal verdikleri raporla 6 Filistinli öğrenciyi az daha idama götürmekle suçlanıyor üç doktor: Ankara Emniyetinde Filistinli öğrencilere işkence yapıldıktan sonra "vücutlarında darp ve cebir şiddet hasarına rastlanmıştır" raporu vermişlerdir. İşkencede alınan ifadelere dayanılarak altı Filistinli öğrenci idamla yargılandı daha sonra Adli Tıp kurumunda işkence yapıldığına dair verilen rapor sayesinde Filistinliler idamdan kurtuldular.

Ayrıntılı bir şekilde örnekleğimiz işkence olaylarda işkenceci doktorların işkenceye suç ortaklığının boyutunun hangi şekilde olduğunu şöyle sıralayabiliriz.

1) Derin ve aktif bir şekilde işkenceye katılma. Yani bilerek sınıf mücadelesinde egemen güçlerin yanında yer alıp fanatik şövenist ve faşızan düşüncelerle işkenceye katılan suç ortağı olan işkenceci hekimler.

2) Devlet güçlerinin baskılarına boyun eğererek, onaylayarak, tolerans göstererek işkenceye suç ortağı olan işkenceci hekimler.

3) Mesleki etik kurulları, nasıl tavır alınması gerektiğini bilmeyen idamlara katılan bilgisiz işkenceci hekimler.

4) Bildiği ve gördüğü halde müdahale etmeyen bu konuda kamuoyu veya ilgili bağımsız kuruluşları bilgilendirmeyen veya bilgilendirmekten kaçan işkenceci hekimler.

Her ne şekilde olursa olsun, doktorluk meslek ve becerisi ne ölçüde mükemmel olursa olsun, bilgilendirme sürecinde birçok ayrıntıyı öğrenen hekimin insan hak ve özgürlüklerinin ihlali, kişinin yaşama hakkı konusunda ki bilgisizliği mazeret sayılamaz. Bilgi ve becerisini bir bütün olarak insanlığın yararı için kullanmıyorsa ve de işkenceye suç ortaklığı yapıyorsa işkenceci hekimdir. Doktor, taraf olması gerekiyorsa gözaltına alınan tutuklunun devletin şiddetine maruz kalan insanların hakların koruyucu tavrında olması zorunluluktur.

Bu konuda bazı alınabilecek kurallar halkların demokratik bir kazanımı

ulusal ve uluslararası kuruluşlar tarafından çeşitli tarihlerde yayımlanan bildirgeler ve belgelerle duyurulmuştur.

Dünya Tıp Birliğinin (WMA), 1975'de yayınlanan Tokyo Bildirgesine göre:

1) Kurbanın (kuşkulanan suçlandığı ya da suçlu olduğu) suçu ne olursa olsun, inaçları ve suça iten dürtüleri ne olursa olsun, silahlı çatışma ve sivil kargaşa dahil, her koşulda doktor işkence ya da acımasız, insanlık dışı veya aşağılayıcı işlemlere yardımcı olmayacak, katılmayacak. Ya da affedici olmayacaktır.

2) Doktor, işkence ya da diğer acımasız insanlık dışı veya aşağılayıcı işlemleri kolaylaştırmak ya da kurbanın böyle bir işlemle direnme yeteneğini azaltmak için hiçbir belge, araç, madde ya da bilgi sağlamayacaktır.

3) Doktor işkence ya da diğer acımasız, insanlık dışı veya aşağılayıcı işlemlerin kullanıldığı ya da bunlarla tehdit edilen bir olayda hazır bulunmayacaktır.

4) Doktor, tıbbi sorumluluğunu üstlendiği bir kimsenin bakımı için karar verirken tam bir klinik bağımsızlığına sahip olmalıdır. Doktorun temel rolü hemcinsinin ıstırabını dindirmektir ve kişisel, kolektif ya da siyasal hiçbir etken bu yüce amacı engellenmelidir.

5) bir mahkum beslenmeyi reddettiğinde ve hekim tarafından böyle bir reddin sonuçlarına ilişkin sağlıklı ve mantıklı yargılama yapabilecek durumda olduğu kabul edilmişse yapay yolla beslenmeyecektir.

6) Dünya Tıp birliği (WMA), işkence ya da diğer acımasız, insanlık dışı veya dışlayıcı eylemleri görmezden gelmeyi reddetmesi sonucu tehdit ya da misilleme ile karşılaştığında doktor ya da ailesini destekleyecek ve destek sağlamları için uluslararası kamuoyunun ulusal tıp birliklerini ve doktor meslektaşlarını yüreklendirecektir.

1964'de Dünya Tıp Birliği tarafından yayınlanan insan derneklerinin katıldığı Biomedikal araştırmalarda doktorlara yol gösterici önerileri içeren Helsinki Bildirgesinin askeri ölçülerde uyulması gereken kuralları hiçbir ceza almadan halen mesleklerini devam ettiren işkenceci hekimlere hatırlatmak gerekir.

Uluslararası hemşireler hastabakıcılar birliği havaide yaptığı bir kongresinde özellikle psikiyatirini politik amaçlarla kötüye kullanılmasına karşı çıkmış ve tüm yardımcı tıp personelini böyle uygulamaya katılmamaya çağırmıştır.

Uluslararası Af Örgütü'nün 1981'de yayınladığı bildgiresinde doktorların idam cezalarına katılmalarının tıpsal etik kurallarının bir ihlali olduğunu açıklamıştır. Tıp doktorlarını infazlara katılmamaya çağırmıştır.

18 Aralık 1982'de Dünya Hekimler Birliği Genel Asemblesinin 37-194 karar ile kabul edilen hükümlüler, tutuklulara işkence diğer zalimane ve insanlık dışı aşağılayıcı davranış ve cezalandırmalara karşı korunmasına

yönelik sağlık personeli ve özellikle hekimleri ilgilendiren tıbbi etiğin esasları bu konuda uyulması gereken yol gösterici bir belgedir. Anti-terör yasasıyla birlikte idam kararlarının verilmeye başladığı gerici egemen güçlerin idam, idam diye naralar attığı bu süreçte, partizan sağlık çalışanları idamlara karşı aktif politikalar üretmeli, set oluşturmalıdır.

1982 yılında kabul edilen B.M. Hekimlik Ahlakı İlkeleri, tüm dünya hekimlerinin konuyla ilgili olarak uymaları gerekli mesleki ve ahlaki davranış normlarını belirlemiştir. Adı geçen ilkelerin ikinci maddesi şöyledir:

"Tıp alanındaki personelin özellikle de doktorlarının işkenceye ya da öteki kötü, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ya da ceza anlamına gelecek ya da bu eylemlerle işbirliği anlamına gelecek buna sebebiyet verecek ya da bu bağlamda bir deney anlamına gelecek eylemlerde aktif veya pasif rol almaları hekimlik ahlakının kabaca çiğnenmesi olduğu gibi uluslararası geçerli yasa ve hükümlere göre de suçtur.

Dünyamızda özellikle ülkemizde sınıf mücadelesinin yükseldiği ve ezilen ulusların baskıya, zorbalığa karşı ayağa kalktığı bir süreçte yaşanıyor. Egemenlerin baskısının ve zulmünün en yoğun şekilde yaşandığı bu süreçte partizan sağlık çalışanlarına, hekimlere önemli görevler düşmektedir. Bu koşullar altında hekimlerin uyması gereken kurallar Dünya Tıp Birliğinin (WMA) silahlı çatışma zamanındaki kurallar (WMA 1956-1957, 1983) yönetmeliğini hatırlatmak gerekir.

1- Savaş zamanındaki tıpsal etik kuralları, WMA'nın hazırladığı Uluslararası Tıpsal Etik Yasası'nda belirtilmiş olan, barış zamanındakilerin aynıdır. Hekimin birincil zorunluluğu mesleki görevidir; mesleki görevini yerine getirirken hekimin en önemli klavuzu kendi vicdanıdır.

2- Tıp mesleğinin birincil görevi sağlığı korumak ve yaşam kurtarmaktır. Bu nedenle hekimler için aşağıdaki uygulamalar etik dışı sayılır.

a) Hastanın yararına olduğu savunulamayacak koruyucu tanısal ya da sağaltımsal işlemleri yapmak ya da öğütlemek;

b) Sağaltım açısından haklı olmaksızın bir insanın fizik ya da mentat gücünü zayıflatmak;

c) Bilimsel bilgiyi sağlığa zarar vermek ya da yaşamı yoketmek için kullanmak.

3- Savaş zamanındaki insan deneyleri de, barış zamanındaki kurallarla yönetilir; özgürlüğünden yoksun bırakılmış herkes, özellikle savaş esirleri ve sivil esirlerle işgal edilmiş ülkelerin halkı üzerinde bu gibi deneyler uygulanması kesinlikle yasaklanmıştır.

4- İvedi durumlarda hekim her zaman gerekli bakımı eksiksiz ve cins, ırk, milliyet, din, siyasal eğilim ya da bir başka beneri ölçütü dikkate almaksızın vermelidir. Böyle bir tıbbi, yardım gerekli ve uygulanabilir olduğu sürece sürdürülmelidir.

5- Mesleğini uygularken hekim tarafından tıbbi gizlilik korunmalıdır.

6- Hekime tanınan ayrıcalıklar ve kolaylıklar hiçbir zaman mesleki amaçlar dışında kullanılmamalıdır.

Özellikle savaş zamanında hasta ve yaralıların bakımını yönlendiren kurallar:

A) 1- Sivil ya da asker her kişi, her koşulda cins, ırk, milliyet, din, siyasi eğilim ya da bir başka benzeri ölçüt dikkate alınmaksızın gereksindiği tıbbi malzemeyi derhal alabilmelidir.

2- Sağlık için haklılığı olmadıkça, sağlığa ve insanın fizik ya da ruhsal bütünlüğüne zararlı her tür işlem yasaklanmıştır.

B) 1- Acil durumlarda hekimlerin ve yardımcı top personelinin ellerinden gelen en iyi hizmeti anında vermeleri gerekir. Tıbbi acillik dışında, hastalar arasında hiçbir ayırım gözetilmeyecektir.

2- Tıp ve yardımcı mesleklerin üyelerine, mesleki etkinliklerini özgürce yapabilmeleri için gerekli yardım verilmelidir. Yardımları gerektiğinde, serbest geçişleri sağlanmalıdır. Onlara tam bir mesleki bağımsızlık verilmelidir.

3- Tıbbi görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi hiçbir koşulda suç sayılmamalıdır.

4 - Mesleki görevlerini yerine getirirken tıp ve yardımcı mesleklerin üyeleri beyaz zemin üzerinde kırmızı bir yılan ve asa'dan oluşan ayırt edici bir amblem ile tanınabileceklerdir. Bu amblemin kullanımı özel olarak düzenlenmelidir.

Bu gerçekler karşısında önerilerimizi, neler yapabileceğimizi de ortaya koymak gerekir.

Cezaevlerinde tutuklular üzerindeki oynanan oyunlarda hekimlerin rolü bilinmektedir kağıt üzerinde, cezaevinde hekimlerin belirli bir insiyatif alanı var. Buna rağmen bunlara çoğunlukla hiç uyulmaz. Hekimler tutsaklık koşullarında, işkenceyle her an karşı karşıya olan mahkumların cezaevindeki müttetikleri olmalıdır. Cezaevi hekimi insan hakları ihlallerine karşı neler yapabilir.

1) İşkence ve diğer insan hakları ihlallerine karşı kararlı bir tavır takınmalıdır. Gerektiğinde idareyi karşısına alarak doğru rapor vermelidir.

2) Katıksız hücre hapsi gibi cezalar uygulatmamalıdır.

3) İşkence durumlarında verilen raporlarda işkence iddiasına yer vermemeli, fiziksel ve ruhsal her belirtiyi ayrıntılı olarak yazmalı ne tür bir darp sonucu olabileceğini kaç günde iyileşebileceğini, kaç gün iş ve gücüne engel oluşturduğunu belirtmelidir.

4) Şubede yapılan işkenceyi saptayabilmek için cezaevine yeni gelen her tutuklu muayene edilmeli, geçici rapor verebilmelidir.

5) Her yol denenip de sonuç alınamayan diğer insan hakları olaylarında basına, Tabip Odalarına, Tüm Sağlık Çalışanları Sendikaları'yla, İnsan Hakları Derneği'yle, uluslararası kuruluşlarla ilişkiye geçilmelidir.

Adli raporla ve Adli Tıp Kurumu'nda düzenlenen işkenceyi, infazları gizleyen raporlar, işkenceci egemen güçlerin önemli dayanaklarından biridir. Bu konuda Türk Tabipler Birliği'nin 24 Aralık 1990 6135-90 sayı ile yayınladığı genelgesi uyulması gereken kurallar için bazı maddeleri hatırlatmak gerekir.

1- Servisinize getirilen gözaltındaki kişilerin, tutuklu ve hükümlülerin muayenesini gereken özeni göstererek yapınız. Bu insanlara, özel konumları gereği başka bir hekimi seçme şansları olmadığından daha fazla ilgi gösterilmesi gerekmektedir.

2- Ananmezde etyolojik ajana yönelik hastanın ifadesini aynen protokol defterine kayıt ediniz.

3- Sizden adli rapor istenmemiş olsa bile, gözlediğiniz en ufak bulguları dahi protokol defterine not ediniz. Şüpheye düştüğünüz durumlarda ilgili uzmanlık dalından konsültasyon isteyiniz. Darp ve cebir hasarı tesbit ettiğiniz kişiler için geçici rapor düzenleyip, hastanenin emniyet birimine resmi yoldan iletiniz.

4- Yanında emniyet görevlisi veya jandarma ile gelen tutuklu, hükümlü veya gözaltındaki kişilere de diğer hastalara uyguladığınız "hasta-hekim ilişkisinin gizliliği" kuralını uygulayınız. Oda'mızın girişimleri sonucu yayımlanan İçişleri Bakanlığı Jandarma Genel Komutanlığı'nın 10 Ocak 1989 tarihli genelgesinden Madde 3: "**Muayene odasının dışarıya bakan penceresi varsa ve bina dışında emniyet tedbiri alma imkanı mevcutsa, muhafız jandarma hem kapının dışında hem de muayene odasını görecektir şekilde dışarda tedbir alınacaktır.**"

5- Tutuklu, hükümlü ve gözaltındaki kişide darp ve cebir hasarı varsa, uygun gördüğünüz bir süre gözetim altına alınız. Hastanın isteminin dışında alınıp götürülmek istenmesi halinde bir tutanak tanzim ediniz.

6- Tutuklu, hükümlü ve gözaltındaki kişilerin yataklarına zincirle bağlanması, diğer kısıtlayıcı araçlarla yatırılması Birleşmiş Milletlerce kabul edilen "**Tutuklu ve Hükümlülere Karşı uygulanması gereken Asgari Standardart Kurallar**" belgesine aykırıdır. TTB tarafından yasal girişimler yapılmasına rağmen bugüne kadar bir sonuç alınamamıştır. Ancak, sağlığın fiziksel, psikolojik ve sosyal yönden tam bir iyilik hali olduğu tanımından hareketle, bu gibi uygulamaların hastanın sağlığını olumsuz yönde etkileyeceğini bildirir tıbbi rapor tanzim ederek başhekimliğinize bildiriniz.

7- Açlık grevi nedeniyle getirilen kişileri gözetim altına alınız. Tıbbi tedaviyi kişinin onayını almadan kesinlikle uygulamayınız. Dünya Hekimler Birliği Tokyo Bildirgesi Madde 5: "**Bir hükümlü/tutuklu beslenmeyi reddettiğinde eğer hekim beslemeyi gönüllü olarak reddetmenin yol açacağı sonuçlar üzerine kişinin tam ve doğru bir yargıya varacak yetenekte olduğu kanısında ise bu kişiyi damardan beslemeyecektir.**"

Buradaki ulusal ve uluslararası bildirgeler, genelgeler, yani demokratik kazanımlar sınıf mücadelesinin yan ürünleridir ve bu kazanımlar birlütuf değildir, o nedenle bu kazanımları korumak, ve daha ileri kazanımlar haline

dönüştürecek pratik içinde olmamız gerekiyor.

Bütün sağlık çalışanları ve onların örgütlü sendikaları ve odalarına bu nedenle önemli görevler düşmektedir.

1- İşkenceci hekimlerin kamuoyunda teşhiri çok önemlidir. işkenceci hekimler oda'ların, sendikaların dergilerinde açık olarak teşhir edilmeli, **halkın bu hekimlere tedavi amacıyla gitmemesi yönünde uyarıda bulunulmalıdır.**

2- işkenceci hekimler mutlak yargılanmalı ve cezalandırılmalıdır. İşkenceci hekimlerin uluslararası mahkemelerde yargılanması için çalışmalarda bulunulmalıdır.

3- Aynı şekilde onurunu koruyan hekimlerde azımsanmayacak sayıda mevcuttur. Cezaevinde baskılara karşı çıkan hekimlerle dayanışma içinde olunmalı ve onure edilmelidir.

4-Bu alanda en önemli sorunlardan biri de sağlık çalışanlarının bu konuda bilgisiz olduğu gerçeğidir. DKÖ'lerine Tabip Odalarına, sendikalara çok önemli görevler düşmektedir. Düzenli olarak sağlık çalışanlarına yönelik insan hakları bülteni çıkarılmalı, bunun yaygın dağıtımı sağlanmalı, çeşitli aralıklarla bu konularda kurslar, seminerler düzenlenmeli, eğitim sürecindeki sağlıkçılar da hedef kitle olarak dikkate alınmalıdır.

5- Bu önerilerimizin ötesinde, sağlık çalışanları aktif tavır almalı, taraf olmalıdır. Kendi çalışma alanlarında gözaltı, işkence sonrası tedavi için getirilenlerin tedavisi, doğru rapor düzenlenmesi, bunları odalara, sendikalara ve ilgili insan hakları kuruluşlarına duyurmalıdır. İşyerimizde örgütlü bir şekilde hareket etmeli ve işkenceci hekimler uyarılmalı, tavır alınmalı, işkenceye karşı dayanışma içinde olunmalıdır.

6-İşkencenin en boyutlu yaşandığı, fakat kamuoyuna bunun teşhiri anlamında büyük eksiklikler olan , siyasi tutsaklar dışındaki mahkumlara yönelik işkence, adli rapor düzenlemesi olaylarında ciddi bir duyarlılık ve tavır gerekiyor. Bu alanda da sağlık çalışanları, insan hakları ile ilgili kuruluşların yukarıdaki açıklamalarımız doğrultusunda hareket edebilmelidirler.

7- Bu alandaki ortak mücadeleyi yürütmek ve kazanımlar elde etmek için, İnsan Hakları Derneği, Tabip Odaları, tüm sağlık çalışanlarının örgütlülüğü sendikalar ve İnsan Hakları Vakfı, bürokratik işleyişlerini aşarak birlikte hareket etmenin koşullarını mutlaka yaratmalıdırlar.

Sonuç olarak; bu yazıda vurgulamaya çalıştığımız işkence olayının sadece bir boyutudur. Her ne kadar yazıda işkenceci hekimler ağırlıklı olarak teşhir edilmeye çalışılmışsa da bu daha çok kendi çalışma alanımızda yapabileceklerimiz vurgulamak içindir. İşkenceyi, gözaltında kayıpları, katliamları engelleyecek en önemli faktör, halk savaşının yükseltilmesinden geçtiği bilinmelidir.

İNSANLIK ONURU İŞKENCEYİ MUTLAKA YENECEKTİR!

Kaynaklar:

- 1- İşkence olayı: Dr. Bülent Tarakçı
- 2- Beyaz Ölümün Güncesi: özcan sapan
- 3- Gözaltında Kaybolanlar: Kürşat istanbullu
- 4- İnsan Hakları Dosyası "Bin insan" Erbil Tuşalp.
- 5- Devrimci Sol Davası Dilekçeleri 12 Eylül Mahkeme Dosyası II, derleyen A. Tayfun Özkök.
- 6- Türkiye Raporları, uluslararası Af Örgütü (1988).
- 7- Türkiye'de İşkence: New York Barosu Uluslararası İnsan Hakları Komitesi.
- 8- Hekim Formu: Ocak 1992.
- 9- Toplum ve Hekim, Aralık 1991, Sayı 48.
- 10- Türk Tabipler Birliği'nin çeşitli genelgeleri.
- 11- Gündem gazetesi, (çeşitli sayıları).
- 12- Cumhuriyet gazetesi (çeşitli sayıları).
- 13- Gerçek dergisi: 31 Ekim, 92, sayı 32, 24 Ekim 92, sayı 31.
- 14- Tokyo Bildirgesi (WMA 1975).
- 15- Hekimlerin İdam Cezasına Katılımı Konusunda Karar (WMA 1981).
- 16- Silahlı çatışma zamanındaki kurallar (WMA, 1956, 1957, 1983).
- 17- Helsinki Bilirgesi.
- 18- RSD'nin çeşitli yazıları.

ÖNAÇIKLAMA:

Partizan emekçileri tarafından İçel ekonomisinin yapısal durumunu inceleyen bu çalışmayı okuyucuya sunarken içerisinde yeteri düzeyde işlenemeyen yanlar (örneğin ilk bakışta, işçi sınıfının durumu, köylülüğün yavaşta olsa proleterleşme süreci ve il ekonomisinde önemli bir yer tutan deniz ticaretinde komprador-kapitalist ilişkiler) olduğunu söyleyebiliriz. ancak Marksist bilgi esnekliğiyle yapılan bu incelemeyi örnek olması bakımından okuyucuya sunuyoruz.

İçel ekonomisinin yapısal durumu

Destekleme Prim Sisteminin ilkönce pamukta uygulanmaya konulmasının nedeni şöyle açıklanabilir: Özellikle, enerji ve işçilik maliyetinin düşük olması nedeniyle Güneydoğu Asya ülkeleri ürünlerinin piyasaya girmesi, yerli tekstil (giyim-dokuma, bez) sanayini olumsuz etkiler.

1990 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre il nüfusu 1.266.995'dir. Bu nüfusun ilçelere göre dağılımı şöyledir:

	Toplam nüfus	ilçe-belde nüfusu	Köy nüfusu
İL	1.266.995	787.284	479.711
MERKEZ İLÇE	547.835	422.357	125.478
Anamur	65.767	37.335	28.432
Erdemli	100.563	30.042	70.521
Gülнар	33.714	7.550	26.164
Mut	56.303	17.60	380.703
Silifke	107.685	46.858	60.827
Tarsus	290.633	187.508	103.125
Aydıncık	11.022	7.040	3.982
Bozyazı	31.871	22168	9.703
Çamlıyayla	21.602	8.826	12.776

Bu sayılara göre il nüfusunun % 62.2'si ilçe ve belde-lerde yaşamaktadır. % 37.8'i ise köylerde yaşamaktadır. Toplam köy sayısı 556 olup, ilçe ve belde merkezlerinde yaşamakta olanların (köy kökenlilerin) köyleriyle olan

bağı değişik biçimlerde sürmektedir. İlçe ve belde nüfusunun yoğun olmasının esas nedeni köylünün sınıf farklılaşmasının keskinliğinden kaynaklanan yoksullaşma sonrası köyden kopuş olmayıp, toprağın miras yoluyla parçalanması sonucu gereksinmeye yeterince yanıt verememesindedir. Özellikle beldelerdeki nüfus artışı köydeki gelirine ek "ikinci bir iş" umuduyla olmaktadır. İlçe merkezleri nüfusunun yoğun olmasının bir nedeni de iç göçtür. İlin, tarım, ticaret ve hizmet sektörleri de ilin nüfusunun yoğunlaşmasının nedenidir. Özellikle 1984 yılından bu yana, Mersin-Tarsus-Erdemli ilçelerinde canlı bir nüfus hareketi gözlemlenmektedir. 1991 yılında merkez ilçe Mersin'e nüfus kaydını aktaranların dağılımına bakıldığında, esas yarı köyden şehire değil, çevre illerden, bölgelerden ile doğru olduğu görülür. Merkez ilçeye nüfus aktaranların % 5'ini İçel'in diğer yerlerinden gelenler, % 10.3'ünü bölge (Akdeniz) illerinden gelenler, % 60.90'ını Doğu- Güneydoğu'dan, % 16.08'ini İç Anadolu, % 5.56'sını Karadeniz, % 3.89'unu Marmara, % 3.18'ini de Ege Bölgesi'nden gelenler oluşturmaktadır. Serbest Bölge şehirli nüfusun artışında rol oynayanların bir başka nedenidir. Yani, şehirli ya da ilçe nüfusun köy nüfusuna göre fazla olmasını, kapitalizmin gelişmesine, bu nedenle köylünün yoksullaşmasına bağlamak, yorumlamak DOĞRU OLMAZ. Kaldı ki, il düzeyinde çalışan nüfusun ekonomik etkinlik kollarına göre dağılımında 14 ve daha yukarı yaş çalışan nüfusun % 60'ı TARIM, ORMANCILIK VE BALIKÇILIK alanlarında çalışmaktadır. Bunların da % 99'u tarım ve hayvancılık, % 0.8'i ormancılık, % 0,2'si balıkçılıkla uğraşmaktadır. İlde tarım kesiminde çalışanların oranı Türkiye ortalamasına göre 5,5 kat daha fazladır.

1991 yılında ilin arazi varlığı ve kullanım durumu şöyledir:

A) Arazi varlığı:

(Tablo II)

	Ha	%
Tarım arazisi	406.000	25.6
Çayır-mera	6.100	0.4
Orman-Bataklık	785.500	49.5
Kumlu-Kayalık ve mesken alan	387.700	24.5
TOPLAM	1.585.300	100.0

B) Arazinin kullanım durumu: (Tablo III)

İlin tarım arazisinin 276.000 Ha'lık kısmı KURU, 130.000 Ha'lık kısmı SULU tarım arazisidir. Yani, tarım arazisinin % 67.9'luk kısmı kuru tarım arazisi, % 32.1'lik kısmı sulu tarım arazisidir.

406.000 Ha'lık tarım arazisinde tarımın teknolojik tablosu şöyledir: (Tablo IV)

Tablo-III

	Ha	%
1- Tara arazisi	306.000	75.4
a) Ekilen alan	258.785	
b) Nadasa bırakılan	47.215	
2- Bahçe arazisi	36.000	8.9
a) Narenciye	23.200	
b) Diğer meyveler	12.800	
3- Bağ arazisi	18.000	4.4
4- Sebze arazisi	26.000	6.4
a) Açık sebze	21.300	
b) Örtü altı (sera) sebze	4.700	
5- Zeytinlikler	4.700	1.1
6- Delicelik alan	8.100	2.0
7- Sakızlık alan	7.200	1.8
TOPLAM	406.000	100.0

Tablo-IV

Mak. ve aletler	Merkez	Anamur	Erdemli	Gülnar	Mut	Silifke	Tarsus	Aydıncık	Bozyazı	TOPLAM
Karasaban	830	5.232	300	2.750	2.500	3.500	1.775	9.40	2.800	20.627
Hayvan pulluğu	545	711	1.600	—	2.100	5.000	216	310	544	11.026
Pulluk	3.432	320	1.327	385	930	1.695	4.165	79	176	12.509
Toprak frezesi	1.355	—	4	—	6	—	3	—	—	1.368
Kültivatör	—	78	56	—	320	1.100	3.620	—	27	5.201
Çapa makinası	125	—	3	—	—	5	633	—	—	766
Kim. Gübre Dağıtı	78	—	2	—	5	510	1.155	—	—	1.749
Harman Mak.	265	132	185	266	550	150	502	65	176	2.291
ırt Pulverizi	4.670	1.990	2.370	1.090	1.950	1.650	2.967	1.230	1.240	20.157
San.Mat. Pulve. ve kamp. Atömizör	330	4	—	2	45	15	122	—	5	523
Mot. Pulveriz	720	105	480	58	650	180	181	36	92	2.502
Santrifuj Pomp.	1.466	100	180	—	850	350	487	60	60	3.553
Motopomp	580	438	319	58	100	120	132	50	113	1.910
Yağmurlama tes.	539	—	1	—	—	2	68	—	—	610
Römork	3.040	317	990	376	350	1.320	4.141	119	119	10.732
Traktör	3.235	311	1.15	392	930	1.200	5.120	79	178	12.560
TOPLAM										112.830

Bu makina ve aletlerin ilçelere göre dağılımı ise şöyledir: (Tablo-V)

Merkez=	% 19.4
Anamur=	8.7
Erdemli=	9.3
Gülnar=	4.8
Mut=	10.5
Silifke=	15.1
Tarsus=	24.7
Aydıncık=	2.6
Bozyazı=	4.9

Tarsus ve Mersin ilçelerinin tarım araç ve gereçler yönünden ağırlıklı olmalarının nedeni; arazi yapılarının uygunluğu ile 1832'li yıllardan itibaren Avrupalı kapitalist devletlerin pamuk, kereste ve beslenme gereksinmeleri ile Bağdat Demiryolu'nun varlığı nedeniyle bölgeye özel önem vermelerinden kaynaklanmaktadır. Özellikle buralara yapılan meta ve

sermaye ihracı, Tarsus ve Mersin'de komprador kapitalizmin gelişmesine paralel olarak tarımda makinalaşmayı getirmiştir.

İldeki 406.000 Ha'lık tarım arazisinin 229.920 Ha'lık kısmında gübre kullanılmakta olup; 1991 yılında Türkiye Zirai Donatım Kurumu (TZDK) Mersin Bölge Müdürlüğü'nce yapılan gübre satışı 1990'a göre % 3.1 artarken 1989'a göre % 19.3 oranında düşmüştür.

İlde 1991'de kullanılan ilaç ise 1990'a göre 2.3 oranında artmıştır. Tarımsal ilaç kullanımında miktar olarak % 130, değer olarak % 275.4 oranında artış olmuştur. Bu oran köylülüğün cebindeki paranın azalması olarak değerlendirilebilir. *İlaç kullanımının gübre kullanımına göre artış göstermesi ise ürünü koruyup gereksinim fazlasını pazara sunarak gelir kaybını aza indirmek ve bir sonraya kendini yenileyebilme olanağını sağlamak olarak yorumlanabilir.*

İlde 1991'de Ziraat Bankası Mersin Şubesi'nce kullanılan kredi miktarında ise bir önceki yıla göre % 67.5 oranına bir artış görülmektedir. Kullanılan kredinin dağılımı şöyledir: (Tablo-VI)

Kredi Cinsi,	%
Narenciye	23.7
Sebze	103.0
Hayvancılık	2.5
Traktör-araç gereç	109.6
Kimyevi gübre	67.6
Su ürünleri	31.5
Topraksu	231.7
Diğerleri	1987.9

Bankaca kullanılan kredilerin faiz oranlarının yüksekliği nedeniyle bu kredilerin esas olarak zengin köylü tarafından kullanıldığı kabul edilebilir. (Bankalarca verilen kredilere uygulanan faizlerin yüksekliği nedeniyle elde edilen gelir, banka sermayesinin kaynağının yatırımlardan çok tefeciliğe dayandığının da bir göstergesidir.)

İlde traktör, pulluk, patoz, santrifuj, pulveriz gibi makineler ile kimyevi ilaç ve gübre hemen hemen her köyde bulunmaktadır. (her köylüde değil) Genellikle her üretici ailenin kendine yetecek düzeyde de olsa toprağının olması ve ortakçılık, ilde, köylülüğün yoksullaşmasının ve şehirlere göçmesinin engelleyici nedenlerinin başında gelmektedir.

Genel olarak köylülüğün iç pazara çekilmiş olması onun mutlak yoksulluğunu beraberinde getirmemektedir. Çünkü, 1- Ekime yeni yeni toprak alanların açılması (orman ve hazine arazisine girme biçiminde), 2- Gübre ve ilaçlamanın verimi arttırması, 3- Dönemsel olarak her mevsim ürün alınması, 4- Ürün değiştiriminin olanaklı olması gibi nedenler yoksullaşma sürecini yavaşlatan nedenlerdir. *İlde köylülüğün farklılaşması keskin olmayıp, küçük ve orta köylülük yaygındır.* Kaldıki, köylüler arasındaki mülk eşitsizliği olmasa ne komprador kapitalizm ne de kapitalizm-öncesi üretim tarzı kendini yeniden üretebilirdi.

Mersin-Tarsus, Yenice-Adana hattında her ne kadar tarımda makinalaşma ve toprakta yoğunlaşma sonucu kapitalist çiftçiler olsa da bu durum GENELDEKİ yapıyı BELİRLEMEMEKTEDİR. *Köylülüğün az ya da çok iç pazara çekilmiş olması sonucu elde edilen birikim esas olarak sanayi alanına*

AKMAMAKTADIR. İlde bu birikim karşımıza ağırlıklı olarak Tefeci-Tüccar sermayesi biçiminde çıkmaktadır. “Bir toplumda bu tür sömürünün egemen oluşu halinde, kapitalist üretim tarzına burada yer **OLMAZ**” (Marx) Çünkü artı-emek üreticiden doğrudan doğruya ve zorla alınamamaktadır. Kaldı ki, ilde küçük ve orta köylülüğün yaygın olması ve bunların da ilaç, gübre, para ve alet yönünden tefeci-tüccara bağımlı olması nedeniyle tefeci-tüccarlar kendilerini sürekli yeniden oluşturabilmektedirler. Her ne kadar tefeci-tüccar kesiminden kimileri sanayi alanına yatırım yapmış olsada “tüccar sermayesinin **BAĞIMSIZ** gelişimi kapitalist üretimin gelişme derecesiyle **TERS ORANTILIDIR.**” (Marx) mantığıyla hareket ettiğimizde sanayi alanına yapılan yatırım “... tek başına ne bir üretim tarzından diğerine geçişi sağlayabilir, ne de bunun açıklanması için yeterlidir.” (Marx) Türkiye’de kapitalizm kendi iç dinamiğiyle gelişme sürecindeyken **DIŞSAL** müdahale ile **YOZLAŞMIŞTIR.** (Bu yozluk İçel’de de kendini göstermektedir.) Kaldı ki feodalizmin kendisi, ekonomik anlamda batı tipi feodalizmin **KLASİK BİÇİMİ OLARAK DEĞİL,** fodalizmin **MERKEZİLEŞMİŞ VE YOZLAŞMIŞ** bir biçimi olarak Osmanlı’da doğmuştur. Şimdi kalkıp her yörede ve her ülkede feodal ve yarı-feodal özellikleri birbirleriyle karşılaştırıp, birebir benzerlikler aramak ve sonuçlar çıkarmaya çalışmak doğru bir yöntem olmaz. Ya da feodalizmi klasik döneme denk düşen tüm özellikleriyle ve üst yapı kurumlarıyla birlikte aramaya kalkışmak daha da yanlış olur.

İçel’de tarımda makinalaşmanın varlığı, **YAYGIN EĞİLİM OLMAYIP SINIRLIDIR.** Geniş ölçekli tarımda makinalaşma üretimin artmasına ve kapitalist üretim tarzının yaygınlaşmasına yolaçan etmen olduğundan, makinalaşmanın yaygınlaşabilmesi “geniş çaplı bir sermayeyi gerektirir, bu da ancak büyük çiftçilerin gücü dahilindedir.” (Lenin) İçel’de ağırlıklı olarak kapitalist çiftçiler olmadıysa, küçük ve orta köylünün ürününden elde edilen (değişik biçimlerle) faiz, rant ve kâr tefeci-tüccar elinde toplanarak doğrudan sanayiye akmadığından, hem kapitalizm hem de tarımda makinalaşma gelişmemekte yarı-feodal yapı sürüp gitmektedir. *Tefeci-tüccar sermayenin iri olanları (Karamahmetler vd.) ise, daha gelişme aşamasında emperyalist tekellere kredi, makina ve teçizat nedeniyle göbeklerinden bağımlılaştıklarından ÇARPIK KAPİTALİSTLEŞMİŞLERDİR.*

Makinalaşma ve içpazar, köylülükte derin bir uçurum yaratıp bunların büyük bir bölümünü kendi üretim ve geçim aletlerinden zorla koparıp, mülksüzleşmesini sağlayıp, onları mutlak yoksulluğa esas olarak **İTMEMİŞTİR.** Kaldı ki çalışabilen nüfusun % 60’ının tarımda olması ve bunun da Türkiye ortalamasının 5,5 kat üzerinde olması bu durumu desteklemektedir. Ayrıca, ormanlık ve hazine arazilerine sızma yoluyla ekim alanlarını genişletme, ilaç-gübre kullanımıyla verim artışı, ürün değişimi, hayvan yetiştiriciliği vb. gibi nedenlerde İçel’de yoksullaşmanın önündeki karşıt süreçlerdir. Ancak bu durum yoksullaşmanın olmadığı ya da olamayacağı anlamında yorumlanamaz. Ama görülmesi gereken **ESAS EĞİLİMİ** tespit etmektir. Genel olarak köylülük, ürünün fiyatında artı-emeğinin değerini gerçekleştire

remeyeceği için sömürülmekte, ama, gene ürünün fiyatında maliyet fiyatını (üretim araçları ve gerekli emeği) gerçekleştirdiği için gerçek anlamda yoksulluğu yaşamamakta, varlığını kalıcı ve kararlı bir biçimde sürdürmektedir.

Taban fiyatı, destekleme alımları gibi uygulamalar her ne kadar köylüğü korumaya, ürününü değerlendirmeye yönelikmiş gibi görünse de, altında yatan GERÇEK AMAÇ, siyasi iktidar ortağı toprak ağalarının kendilerini yeniden üretebilmelerinin koşullarını devam ettirmektir.

Her ne kadar üreticinin ürününden değişik yollarla kâr, faiz ve rant elde edilse de, elde edilen birikim üretim araçları üretimine yönelmediğinden ne makinalı tarım gelişmekte ne de tarımda emek üretkenliği artmaktadır. Halbuki, tarım "değişen-sermayeye (ücretler) oranla değişmeyen-sermayedeki (üretim araçları) nispi bir büyüme ile sürekli" ilerler (Marx) İçel tarımında esas olan küçük toprak mülkiyeti ise "emeğin toplumsal üretken güçlerini gelişmesini, emeğin toplumsal biçimlerini, sermayenin toplumsal yoğunlaşmasını, bilimin ilerici uygulamasını dışlar." (Marx)

Şu denilebilir: "Bölgede, küçük ve orta köylülük bir yandan komprador sermaye tarafından diğer yandan tefeci-tüccar sermayesi tarafından sömürülmekte. Bu nedenle ortalama kâr ve sabit bir fazla elde edemez ve mülksüzleşme ağır basacaktır, kendini yeniden üretemeyecektir, hızla kente akacaktır, kır yoksulu artacaktır..." Bu mantığı Marx şöyle yanıtlar: "... toprak parçası sahibi köylünün toprağı işlemesi ya da işlemek üzere toprak satın alması için, normal kapitalist üretim tarzında olduğu gibi, tarım ürünlerinin piyasa-fiyatının ona ortalama kâr getirmeye ve hele bu ortalama kârın üzerinde rant biçiminde bir sabit fazla getirmeye yetecek yüksekliğe çıkması GEREKLİ DEĞİLDİR." Kaldı ki, İçel tarımında toprak sahibi köylünün, ürettiğinin bir bölümünü kendisi tüketmekte ve bunun üstündeki fazlayı meta olarak kent pazarına sunmaktadır. "... yani doğal ekonominin ağır bastığı bir durum sözkonusudur." (Marx) Doğal ekonomide "ekonominin koşulları, ya bütünüyle ya da büyük bölümüye ekonominin kendisi tarafından üretilir, onun gayri safi ürününden doğrudan doğruya yerine konur ve yeniden üretilir." Yani, yeniden üretimin koşulları, esas olarak köylünün ürettiği ürünün KENDİ BÜYÜKLÜĞÜNE bağlıdır. İşte, İçel'de gübre ve ilaç kullanımının esas nedeni ürünün büyüklüğünü sağlayıp kendini yeniden-üretmenin koşullarını yaratmaktır. Yoksullaşmayı zorlaştıran-geciktiren-diren diren de budur. *Yeniden-üretimin koşulları, esas olarak köylünün ürettiği ürünün büyüklüğüne bağlı olması, aynı zamanda üretici köylünün, ürünlerinin piyasa-fiyatına İLGİSİZLİĞİNİ DE birlikte getirmektedir. Bu durum bize genel olarak köylülüğün neden toplumsal muhalefete İLGİSİZ KALIŞININ ipucunu da vermektedir.* Köylülük, genelde olduğu gibi, bölgede toplumsal muhalefete destek açısından esas olarak sessizdir. Hem üretim araçlarının yenilenmesi, hem de emek gücünü yenileyeceği ürün, doğrudan kendi ürününün büyüklüğüyle belirlendiği için, ne kadar çok çalışırsa, ne kadar çok üretirse hem üretim araçlarını yenileyeceğini hem de emek-gücü-

nü yenileyeceğini" bilince çıkarmıştır." Ancak, ürünlerin piyasa-fiyatına bu ilgisizlik üretim alet ve araçlarının ve geçim nesnelere piyasa-fiyatlarına da ilgisizliği beraberinde getirdiğinden-getireceğinden, köylülük çifte sömürüyü gerçek anlamıyla göremediğinden, (nedenleri açısından), toplumun kendi dışında kalan kesiminden (yani, işçi sınıfı ve diğer emekçi katmanlardan) görelî de olsa bir kopukluk yaşamaktadır. Bir de buna dinsel "çok şükürcülük, kanaatkârlık" motifi eklenirse, ayrıca örgütsüzlüğü de eklendiğinde köylülüğün görelî "sessizliği" daha da bir anlaşılır.

Küçük ve orta köylülüğün bölgede yaygınlığı; ücretini gerçekleştirme-sinden, kendisinin ve ailesinin yeniden-üretimini sağlamasından, üretim araç ve aletlerini ve emek-gücünü yenilemesinden kaynaklanmaktadır. Kapitalist çiftliklerin ya da kapitalist üretim-tarzının yaygın OLAMAMASININ ipuçları burada görülebilir. Ayrıca, çalışan il nüfusunun ekonomik etkinlik kollarına göre dağılımı da üretim tarzı konusunda ipucu vermektedir. Tarım-Ormanlık ve Balıkçılık alanında yaklaşık 232.000 kişi yeralırken, diğer alanlarda 155.000 kişi çalışmaktadır. 1985 Genel Nüfus Sayımı verilerine göre dağılım şöyledir: (Tablo-VII)

Ekonomik etkinlik kolu	14 yaş grubu çalışan nüfus	%
Tarım-Ormanlık ve Balıkçılık	232.654,60	—
Madencilik	486	—
İmalat Sanayii	34.207	8.8
Elektrik-gaz-su	537	—
İnşaat-bayındır işleri	16.855	4.3
Toptan-perakende tic.	23.850	6.1
Lokanta-kahve-otel	7.880	20
Ulaşım-Haberleşme-Depo	15.492	4.0
Mali kurumlar	6.798	1.8
Toplumsal hizmetler	46.887	12.0
Tanımlanmayan işler	2.816	0.7
TOPLAM	388.462	100.0

1992 yılında Mersin Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı ve kapasite onaylı 195 sanayi kuruluşunda toplam 11.985 kişi çalışmakta olup, bunların sanayi kollarına göre dağılımı şöyledir: (Tablo-VIII)

Bu veriler elbette tek başına egemen üretim tarzını vermez. Ancak yukarıda anılan konularla bağlantılı olarak ele alındığında bize gerçekleri verir.

Mersin Ticaret ve Sanayi Odası kayıtlarına göre ilde etkinlik gösteren firmaların sektörel ve hukuksal durumlarına baktığımızda da bize ilin ekonomik yapısı hakkında bilgi verecektir. (Tablo-IX ve X)

İlin ithalat-ihracat yapısına da bakıldığında, ilin ekonomik yapısı hakkında kısmi de olsa bilgi verecektir. 1991'de Mersin'den yapılan ihracatta 1990'a göre miktar olarak % 13.1 artış, değer olarak ise % 4.7 dolayında dü-

Tablo-VIII

	Çalışan sayısı	%
Gıda sanayi	4.258	355
Yem sanayi	88	0.7
Dokuma giyim sanayi	885	7.4
Orman ürünleri sanayi	421	3.7
Kağıt ürünleri sanayi	211	1.8
Kimya-lastik, plastik sanayi	1.994	16.6
Taş, toprağa dayalı sanayi	2.207	18.4
Metal eşya sanayi	1.040	8.7
Makine, teçhizat, parça sanayi	801	6.7
Diğerleri	80	6.7
TOPLAM	11.985	100.0

Tablo-IX ve X

Sektörel dağılım	Firma top.	%	Hukuksal dağılım	Firma say.	%
İmalat sanayi	729	10.2	Hakiki şahıs fir.	4.499	62.7
İnşaat sektörü	1.653	23.0	Banka şube, müessese	71	1.1
Ulaştırma sektörü	808	11.2	Kolektif şirket	187	2.6
Ticaret			Komandit şirket	15	0.2
a) İthalat-ihracat	864	12.1	Limited şirket	1.351	18.8
b) dahili ticaret	3.116	43.5	Anonim şirket	390	5.4
			Kooperatifler	657	9.2
TOPLAM	7.170	100.0	TOPLAM	7.170	100.0

şüş hesaplanmıştır. 1991 ihracatında 1990'a göre tonaj bazında meydana gelen artış, esas olarak, miktar olarak büyük, değer olarak ucuz bir ihracat malı olan çimento ve maden cevherinden kaynaklanmaktadır. 1991 yılında Mersin'den yapılan ihracatın, Mersin firmalarına düşen pay % 30. Bu oranlar 1987'de % 41, 1988'de % 32, 1989'da % 27, 1990'da ise % 28'di. En fazla ihracat yapılan maddeler bazında, 1989,-1990-1991 yıllarında bakliyat, pamuk ve narenciye ilk üç sırayı almaktadır. 1991 yılında sanayi ürünleri ihracatı ve 1990'a göre, miktar olarak % 16.5, değer olarak % 13.4 oranında düşüş göstermiştir.

Yine Mersin'den yapılan ithalata gelince; 1990'a kıyasla değer olarak % 31.6 düşüş, miktar olarak da % 34.5 düşüş gözlemlenmektedir. Mersin'den yapılan ithalatta Mersin firmalarının payı değer bakımından 1988 yılında % 22.4, 1989 yılında % 9.6, 1990 yılında % 6.4 iken, 1991 yılında % 10.9 olarak gerçekleşmiştir.

İthalat ve ihracatta Mersin firmalarının payındaki düşüşler, Türkiye'nin yapısal bozukluğundan kaynaklandığı gibi, körfeze yapılan emperyalist işgalden de kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda ihracatta teşvik primlerinin yokluğu ya da yetersizliği, ihracat kredi faizlerinin yüksekliği, *Eximbank* kredilerinin esas olarak büyük firmaları koruyucu biçimde verilmesi, iç piyasanın aşırı yükselişi ve dış piyasanın aynı oranda artmayışı küçük ve orta

ölçek ağırlıklı Mersin firmalarının rekabet şansını azaltan faktörlerdir. *Buralardan elde edilen birikimlerde esas olarak üretim araçları üreten sanayiye değil de tüketim nesnelere üreten sanayiye kaydığından ya da bakliyat, narenciye, hububat, yaş sebze meyve gibi maddelerin alım ve satım işine yönelmişinden bu birikimler kapitalizmin gelişmesine neden olmamaktadır. Bu alınıp-satılan mallar arasındaki farkın çekiciliği birçok firmanın aracı-tefecisi konuma bürünmesine ve tefeci-tüccar sermayenin genişlemesine yol açmaktadır.* Bunlar içinde de palazlananları tarımsal alandan elde ettiği ya da edeceği maddeleri kurduğu işletmede değerlendirdiğinden ikili özelliğe sahip olmaktadır.

Bölgede esas olarak köylü üretim araçlarından yalıtılmamıştır, üretim araçları değişmeyen-sermayenin maddi öğelerine dönüştürülemediği, köylünün emek-gücü değişen sermayenin maddi öğelerine dönüştürülemediği. İşte bu yüzden de küçük ve orta köylülük ağırlıklı olup, Osmanlı'dan günümüze dek kapitalist üretim tarzının başat olmasının ayak bağıdır.

Büyük ölçekli makinalı tarım, kapitalist üretim tarzının gelişmesinin nedenidir. İlde ise küçük ölçekli tarım ağır bastığından ve tarımda kapitalizmin egemen olması için gerekli koşullar tam anlamıyla gelişemediğinden yarı-feodal üretim tarzı ağır basmaktadır. Her ne kadar emperyalizme bağımlı işbirlikçi (komprador) nitelikli kapitalizmin varlığına bağlı olarak köylü ailesi sanayi mallarının tüketicisi olsa da, bu durum tek başına İçel köylüsünün kapitalist ilişkiler içerisinde olduğunun kanıtı olamaz. Çünkü "toprağın İKİNCİ BİR EKİNİ oluşturan ve koyun (hayvan) yetiştirilmesine olanak sağlayan köy topluluğunun ORTAKLAŞA topraklarını oluşturan mera, otlak ve çayırların, büyük toprak sahipleri tarafından gasbedilmesi" (Marx) olayı devele kulak örneği gibi kalmıştır. *Bu söylenenlerden İçel köylüsünün yoksullaşmayacağı/yoksullaşamayacağı anlamı çıkarılmamalı. Ancak, yoksullaşmanın ağır basmaması, köyden kente hızla göçün olmaması bile kapitalist üretimin esas olamamasının bir nedenidir.* Çünkü, İçel tarımında kendini yeniden-üretecek yapı "Yani doğal ekonominin ağır bastığı bir durum SÖZKONUSUDUR." (Marx) İçel'de toprağın özelliği; üreticinin ana besin bitkisi üretiyor olması; onun, gerekli geçim nesnelere bir bölümünü kendi ürününden DOĞRUDAN karşılamasının koullarını sağlamaktadır. Bu, besin maddeleri imalinin, tarımsal ürünler üretiminden AYRILMAMIŞ olmasındandır. İçel köylüsü, buğdayı satıp ekmek almak yerine aşlık buğdayından un, bulgur, yarma, ekmek (yufka) erişte, şehriye yaparak gerekli besin maddelerini karşılamaktadır. Aynı biçimde mercimek, nohut, fasulye, mısır üretip stokunda bulundurmaktadır. Aynı biçimde 556 köyün çoğunda yün, pamuk eğirme, halı, kilim, yolluk, çulhalık dokuma köylü ailesinin EMİĞİNİN BİR EKİNİ oluşturmaya devam etmektedir. Mera, çayır ve otlakların hala varlığını koruması da, kendi gereksinmesinin tamamını ya da büyük bir kısmını karşılayacak ölçüde sığır, koyun, keçi, tavuk yetiştirmesini sağlamaktadır. "Toprağın ikinci bir ekini oluşturan" hayvan varlığı 1991'de 1990'a göre büyük baş hayvanlarda % 2.7, küçük baş hayvanlarda %

2.1, kanatlı hayvanlarda % 19.70 oranında artış göstermiştir. Hayvansal maddeler üretimin de ise 1990'a göre % 2.1 oranında düşüş görülmektedir. Tüm bu söylenenleri gözardı edip, İçel köylüsünün tv. buzdolabı, çamaşır makinası, ütü, ocak, radyo sahibi olması nedeniyle, ya da birçok talanda meta ekonomisi içinde olmasını tek başlarına ele alıp "egemen üretim ilişkisi kapitalizmdir" sonucunu çıkarmak, hem yarı-feodalizmin hem de kapitalizmin ne olduğunu doğru bilince çıkarmamak demektir. Çünkü, "sanayi ürünlerinin girdiği her yerde kapitalist üretim ilişkileri egemendir" sonucunu çıkarmak açık yanılıdır. **Çünkü, kapitalist üretim tarzının egemen olup olmaması salt meta dolaşımına bağlı DEĞİLDİR. EMEĞİN GASPEDİLİŞİ BİÇİMİNE BAĞLIDIR.** Kuşku yok ki meta ekonomisinin uç vermesi, gelişmesi, içerisine sızdığı üretim ilişkisi üzerinde çözücü bir etki yapar. Ama bu, tek başına üretim ilişkisinde bir değişme, bir üretim ilişkisinden bir başka üretim ilişkisine geçişin ölçütü olamaz.

İçel'de tarım esas olarak kapitalist yöntemlerle işlenmediğinden ve küçük ve orta köylülük tarımsal yapıda ağır bastığından köylünün ürettiği ürünün piyasa fiyatı, bu bölgedeki ARZ VE TALEP ilişkisinin durumuna göre belirlenmektedir. Bu nedenle üretim düzenli artış göstermediği gibi üretim fiyatları da dengesizlik göstermektedir. Bu yapı aynı zamanda tarımsal emek üretkenliği ortalamasını, ulusal ölçekte, toplumsal-emek üretkenliği ortalamasının alt sınırına çektiğinden dolayı da kapitalizmin gelişmesinin ayak bağıdır. Aynı biçimde küçük ölçekli tarım, Türkiye tarımında ağır bastığından bu kez ulusal emek üretkenliğini, uluslararası ortalama-emek üretkenliğinin altına çekmesi nedeniyle kapitalizmin gelişmesinin ayak bağıdır.

Bölge köylüsü, ürününün tamamını meta olarak ÜRETMEDİĞİNDEN ve bunun sonucu olarak gereksindiği üretim araçlarının ve geçim nesnelерinin tamamını meta olarak pazardan KARŞILAMADIĞINDAN, onun kendini yeniden-üretim için koşulları genel kâr oranı tarafından DEĞİL, ürettiği ürünün KENDİ BÜYÜKLÜĞÜ tarafından belirlenir. Bu duruma "doğal ekonominin ağır bastığı, bir durum sözkonusudur" denir ve bu ekonomide "ekonominin koşulları, ya bütünüyle ya da büyük bölümüyle ekonominin kendisi tarafından üretilir. (Marx) Kaldı ki üreticinin tüm üretimini piyasa için yani meta olarak ürettiği ve yeniden-üretim koşullarını meta olarak tükettiğini kabul etsek bile, ÜRETİM ARAÇLARI SERMAYEYE VE EMEKGÜCÜ SERBEST METAYA DÖNÜŞEMEZ. Çünkü, "meta-ürünün üretildiği doğrudan üretim süreci, kapitalist üretim sürecinin YALNIZCA BİR EVRESİNİ OLUŞTURUR." (Marx).

Toprak, miras yoluyla parçalanıp ufalama gösterse de, oran ve hazine arazilerinin değişik yollarla araziye katılması, verim artışı, her mevsim ürün alınması, ürün değiştirme olanağının olması, mera-otlak ve çayırın köyün, köylünün ortak malı olması nedeniyle az ya da çok küçük ve büyükbaş ile kanatlı hayvan yetiştirilmesi, kendi yiyecek vb. gereksinmesini üretebiliyor olması nedeniyle gerekli-emek ve gerekli-ürün dışında artı-emek ve artı-ürün harcaabilmesinin, üretebilmesinin nesnel koşulları İçel köylüsünde

vardır. Toprak nicelik ve nitelik olarak elverişlidir. Bu nedenle, Türkiye genelinde olduğu gibi, İçel özelinde de mülksüzleşip yoksullaşma doğru bir çizgi izlemez. Kaldı ki mülksüzleşme, kapitalizmin ATILIM, GÖNENÇ, DURGUNLUK ve BUNALIM dönemlerine göre farklı biçimlerde olur. Özellikle Mersin, Erdemli, Silifke, Aydıncık, Bozyazı, Anamur sahil şeridindeki köylerin tarım arazilerinin yazlık site, otel, pansiyon yapımı nedeniyle değer kazanışından köylünün ekonomik durumu görece de olsa yükselme gösterdiğinden, yoksullaşma hemen hemen hissedilmemektedir. Dağlık, ormanlık alanlardaki köylerde ise, tarıma ek olarak hayvancılık ile ev eşyası yapabildiğinden buralarda yoksullaşma kendini hissettirmemektedir.

Erdemli, Silifke, Aydıncık, Bozyazı, Anamur ve Gülnar'da örtü altı (sera) sebze yetiştiriciliği; Gülnar, Mut ve Mersin'de kayısı, elma, şeftali, üzüm yetiştiriciliği meta ürünü olarak karşımıza çıksa da, bu durum, feodal, yarı-feodal ilişkilerle kapitalist ilişkilerin içiçe geçmişliğinin göstergesidir. Bura üreticilerinden gasbedilen faiz, rant, ve kârın bir kısmı sanayi ürünleri tüketimi nedeniyle komprador kapitalizme gitse de, büyük payı yerel tefeci-tüccarlar almaktadır. Şu denilebilir: "kapitalist üretim tarzının oluşumu ne tefeci-tüccar sermayesine, ne de zanaatçılığa bağlıdır." (Marx) "Kapitalist üretimin diğer ön koşullarının bulunduğu yer ve zamanlarda tefecilik bir yandan feodal bey ile küçük üreticiyi mahvetmek, öte yandan emek araçlarının sermaye biçiminde toplamak suretiyle yeni üretim tarzının kurulmasında, yardımcı araçlardan biri haline gelir." (Marx) Doğrudur. Ancak, tekeli dönemde kapitalizm ve burjuvazi her yönüyle gericileştirdiğinden, girmiş olduğu geri ülkelerde, KISMI ORANDA ve sınırlarını kendi belirleme koşuluyla, kendine bağımlı olarak kapitalizmi geliştirse de, ESAS ORANDA EN GERİ ÜRETİM İLİŞKİSİYLE İTTİFAK eder. Bu bağlamda, tefeci-tüccar sermayesinin BAĞIMSIZ gelişimi nedeniyle, ne feodal bey mahvolmakta, ne de emek araçları sermaye biçiminde toplanabilmektedir. Tefeci-tüccar sermayesinin, sanayi sermayesinden bağımsız gelişimi nedeniyle "bir toplularda bu tür sömürünün egemen oluşu halinde, kapitalist üretim tarzına burada YER OLMAZ" Çünkü, "tüccar sermayesinin BAĞIMSIZ gelişimi kapitalist üretimin gelişme derecesiyle TERS ORANTILIDIR." (Marx)

Doğrudan üretici köylü, imparatorluktan "Cumhuriyete" geçtikten sonrası ve öncesi ya tasarrufunda bulundurduğu toprağın kalıtsal tasarruf hakkını hukuken yitirmiş ve tasarrufun fiilen devam ettiği ortakçıya dönüşmüş, ya da tasarrufunda bulundurduğu toprağın özgür sahibi olmuştur. Kısacası köylülüğün yapılanması tarihten ve en geri üretim biçimlerinden kaynaklanmaktadır. Bu durum aynı zamanda Türkiye'de neden kapitalizmin egemen üretim biçimi OLAMADIGININ ve neden yarı-feodal üretim biçiminin egemen OLDUGUNUN ipuçlarını verir.

Medeni Yasa (1924), Aşarın Kaldırılması (1926), Tapulama Yasası (1966) ve Çiftçiyi Topraklandırma Yasası (1973) "Cumhuriyet" Döneminin de yarı-feodal yapısını az çok gözler önüne sermektedir. En son, 11 Ağustos 1993 tarihli gazetelerde yer alan Destekleme Prim Sistemi ekonomik yapıda olduğu

gibi siyasi üst yapıda da Toprak Ağalarının ağırlığını gözler önüne sermektedir. Destekleme Prim Sistemi, yarı-feodal yapının kendini yeniden-üretebilmesinin siyasi belgesidir, ekonomik gücünün Türkiye geneline yansımasıdır. Özellikle makarna, un ve buğday ihracatını artırmak amacıyla Toprak Mahsülleri Ofisi (TMO) tarafından uygulanan teşviğe göre, Türk “Cumhuriyetleri’ne” buğday ihraç eden firma ya da kuruluşlara ihrac ettikleri 1 ton ekmeklik buğday için 469 kg ekmeklik buğday; herhangi bir ülkeye 1 ton 80 randımanlı un ihracatı halinde 487 kg ekmeklik buğday; makarna için 23 kg makarnalık durum buğdayı, ırmık içinde 198 kg durum buğdayı verilecek. Bu teşvik esas olarak tüccarın üreticiden ürün alımını fazlalaştırarak, tüccarın gelirine gelir eklemektedir. Hem de iki yönlü olarak. Bir taraftan üreticiden alıp-satarak aradaki farktan, ikinci olarak ton başına devletten teşvik alarak kendini yeniden-üretebilme olanağını DEVLET ELİYLE karşılamaktadır. Bu kararın yayınlanmasıyla TMO’nun günlük alım tutarı 200 milyar liradan 80 milyar liraya kadar düşmüştür. Aradaki TMO aleyhine olan fark tüccar lehine alıma dönüşmüştür. Destekleme Prim Sistemi, İçel’de yaygın olan tefeci-tüccar sermayenin daha da palazlanmasını sağlayacaktır. Ayrıca, bölgede hem tefeci hem de tüccar gibi işlem gören bankaların bu sistemle sermayesinin esas bileşiminin ağırlığını sanayiden değil, tarımsal ürünlerin (özellikle de hububat, bakliyat, pamuk) alım-satımından olduğu daha bir gerçeklik kazanmıştır. Destekleme Prim Sisteminin ilkönce pamukta uygulanmaya konulmasının nedeni şöyle açıklanabilir: Özellikle, enerji ve işçilik maliyetinin düşük olması nedeniyle Güneydoğu Asya ülkeleri ürünlerinin piyasaya girmesi, yerli tekstil (giyim-dokuma, bez) sanayini olumsuz etkiler. Bunun sonucu (bir dizi nedenler de eklenince) İçel bölgesi açısından ele alındığında Tarsus Berdan Tekstil’in konfeksiyon bölümü, Tarsus- Çukurova Fabrikası’nın dokuma ve 25 bin iğlik iplik bölümü, Tarsus Levent Tekstil’in akrilik bölümü kapanır. Adana bölgesi açısından; Akdeniz fabrikası, Millî Mensucat, Teksa, Ceytaş, Güney Sanayinin ya da tamamı ya da kimi bölümleri kapanır. Pamuk Destekleme Prim sisteminin amacı, AT ülkelerinin ve ABD’nin uyguladığı tekstil kotalarını aşmak ve Asya ülkelerinin düşük fiyatlı mallarıyla rekabet edebilmeler için yerli tekstil sanayicilerini DEVLET ELİYLE korumak. Aynı zamanda pamuk üreticisi köylüleri pamuk üretmeye özendirmek. Yani bir yandan komprador burjuvazi kollarırken diğer yandan yarı-feodal yapının kendini sürdürmesinin koşulları yaratılıyor. *Konumuza dönecek olursak, yukarıda anılan yasalarla, Destekleme Prim Sistemi uygulamasında “doğrudan üreticilerin mülksüzleştirilmeleri, yani sahibinin emeğine dayanan özel mülkiyetin çözülüp YOKOLMASI” anlayışı GÖRÜLMEKTEDİR. Aksine, varolan yarı-feodal yapının korunması anlayışı YATMAKTADIR. Halbuki Marx “Toprağın özel mülkiyeti ve böylece de doğrudan üreticilerin TOPRAKTAN KOPARTILMALARI kapitalist üretim tarzının TEMELİDİR.”* der.

Köylülüğün topraktan koparılıp mülksüzleştirilmeleri, “farklı ülkelerde, farklı yönler alır ve farklı evrelerini farklı sıralar izleyerek farklı dönemlerde

tamamlar" derken, kapitalizmin serbest rekabetçi dönemiyle dönemdeki burjuvazinin ilerici ve gerici konumunu unutmamak gerekir.

Feodalizmden kapitalizme geçiş süreci içerisindeki yapı, kapitalist meta ihracı yoluyla kilitlenerek, sermayenin henüz emek sürecini doğrudan denetim altına alamadığı bir ara biçime bürünen, başta gürbüz olarak gelişen sistem, bağımsızlığını yitirerek, milli bir kapitalizm uğruna yıllarca birikmiş para-sermayeyi sınıai-sermayeye dönüştürmek için kolları sıvayan tefeci-tüccar sermayesi ya da zanaatçılıktan ücretli-emek sömürmeye kadar palazlanan milli burjuvazi, kapitalizmin yüksek kudreti karısında ya bir kısmı iflas etti ya da yabancı sermayeyle bütünleşerek kompradorlaştı. Bu bağlamda *"emperyalizm girmiş olduğu ülkede kapitalizmi geliştirir"* sözü, *emperyalizmin girmiş olduğu yarı-sömürge ülkelerde kendine bağımlı, ama aynı zamanda en geri üretim ilişkileriyle ittifak halinde olan/olacak komprador nitelikte kapitalizmi geliştirir olarak algılanmalıdır.* Bu kapitalizmin gelişim sınırları da tekeli kapitalist üretim tarzının yeniden üretim gereksinimleri ile kapitalist olmayan üretim tarzının kendini yeniden üretebilme koşulları tarafından çizilmiştir. Bu komprador kapitalizmde değişmeyen-sermaye değil, değişen-sermaye daha büyüktür. Halbuki, kapitalizmin egemen üretim biçimi olduğu ülkelerde değişmeyen-sermaye daha büyüktür. Çünkü *"ilerleme değişen-sermayeye oranla değişmeyen-sermayedeki nispi artışla ÖLÇÜLÜR."* (Marx)

Önceki kısımlarda da yinelenen bu alıntılara sıkça değinilmesinin nedeni, kapitalizmin egemen tarz olabilmesi için gerekli koşulları bilince çıkararak, bu koşulların genelde ve de özel olarak İçel'de olup olmadığı ya da güdük kalıp-kalmadığı konusunu vurgulamak içindir. *Kaldı ki, salt istatistiki verilerden yola çıkarak görüş dile getirilmiş olsaydı ileri sürülen görüşün ayakları havada kalırdı. Çünkü, "herşeyden önce geniş çaplı makinalı sanayinin gelişmesi (bu kapitalist üretim biçiminin hakim olması demektir) sorununu salt fabrika istatistiklerine indirgemek gülünçtür. Bu bir istatistik sorunu değil, SÖZKONUSU ülkenin sanayi kapitalizminin GELİŞMESİ SIRASINDA ALDIĞI BİÇİMLER VE GEÇTİĞİ AŞAMALAR SORUNUDUR."* (Lenin)

Daha önceki kısımlarda ildeki firmaların sektör olarak ve hukusal olarak konumlarıyla, ildeki ithalat-ihracat durumuyla, Mersin firmalarını bu alandaki paylarına değinilmişti. Orada vurgulanmak istenen; tarım kesiminden elde edilen birikimin büyük çaplı makinalı sanayinin gelişmesine DEĞİL, küçük ölçekli hafif sanayiye, imalat, inşaat, ticaret vb. gibi sanayiye aktığını göstermekti. Yani, tarımsal ürünlerin alım-satımı arasındaki fark ile, ilaç, gübre, tohumluk, araç-gereç satımı ve borç vermeyle köylüden elde edilen faiz, rant ve kârla gelişen tefeci-tüccar sermayesi esas olarak, üretim araçları üreten ağır sanayiye DEĞİL, kimi zaman montaj karakterli sanayiye ya da elde ettiği birikimle, satın aldığı ürünü işleyip pazarlayacak şirket kurma yoluna gitmektedir. Bu durumda tefeci-tüccar sermayesi, kapitalist-emperyalist ülkelerin yaşadığı ilk evrelerin aksine, sanayi burjuvazisinin BİR EKİ

OLARAK DEĞİL, BAĞIMSIZ OLARAK GELİŞEN bir sermaye olarak ortaya çıkar. Bağımsız olarak gelişen bu birikim ise "kapalist üretimin gelişmesiyle ters orantılıdır." (Marx)

Emek artışının önemli bir kısmına el koyan tefeci-tüccar burjuvazisi tarihsel aşamada her ne kadar manüfaktür ya da basit elbirliği aracılığı ile sınıai burjuvazisi haline ya da ücretli emek sömürmeye kadar palazlanan milli burjuvazi sınıai burjuvazisi haline gelmeye çalışmışlarsa da, kapitalist-emperyalist ülkelerin meta ve sermaye ihracı karşısında başarısız olmuşlardır. Bunların iri olanları da işbirlikçileşerek emperyalizmle bütünleşmişlerdir. Bu yapı ise "üretim tarzında köklü bir değişiklik YAPMAKSIZIN... üreticilerin... artı-emeklerine, ESKİ ÜRETİM TARZI ESASINA GÖRE ELKOYAR" (Marx) Bu söylenenler, elbetteki emeğin artı-değer biçiminde gasbını yadsımaz. Çünkü, emperyalizmin yaptığı sermaye ihracı feodal sömürünün sınırlarını daraltır. Ama, komprador nitelikli kapitalizmin gelişim sınırlarını da daraltır. Kaldı ki feodalizmden kasıt katıksız bir feodalizm değildir. "Feodalizm ve kapitalizmin binbir çeşidinin içiçe geçtiği bir üretim biçimi." (Mao) olan, bir ara aşama olan YARI-FEODALİZMDİR.

Gerçekten nerede başlayıp, nerede bittiği belli olmayan "karşıt" tarzların belli ilişki ve çelişki içinde olması ML'yi anlamayanlar için zordur. İstatistikleri alır eline "tamam" der: "Kentli nüfus çok, fabrika çok (ne nite-likte olduğu onun için önemli değildir), köylü pazarda, traktör tarlada o halde kapitalizm egemendir!" Sosyo-ekonomik yapıyı böyle yanlış tespit, beraberinde örgütlenme ve mücadele ve devrim anlayışında sakatlığı da beraberinde alır getirir.

Konuya dönersek; Mersin Ticaret ve Sanayi Odasına kayıtlı firmaların sektörel ve hukuksal dağılımı ve bunların sermaye oranları ve toplamı Mersin firmalarının karakteristik yapısını ortaya koymaktadır. Sektörel ve hukuksal durum çizelgesi daha önce verilmiş olduğundan, sadece çeşitli kuruluşlar arasındaki sermaye dağılımı verilecek olursa durum şöyledir:

(Tablo-XI)

	Toplam sermaye	%
Banka şubesi-müesseseler	2.071.693.870	0.31
Kolektif şirketler	2.357.200.000	0.35
Komandit şirketler	75.350.000	0.01
Limited şirketler	110.898.270.000	16.66
Anonim şirketler	550.017.688.500	82.65
Kooperatifler	43.974.721	0.06

İlde iç ticaret hacmi hakkında yeterli bilgileri elde etmek gerçek anlamıyla olası olmamaktadır. Bu konuda, her on yılda bir yapılan sa-

yım sonuçları ile ticaret borsalarında işlem gören malların yıllık muamele hacmi en önemli ve sağlıklı kaynağı oluşturmaktadır. Ticaret borsalarının yıllık muamele hacmi yanında toptancı hallerde işlem gören malların muamele hacmi de iç ticaret konusunda önemli bir kaynaktır.

1991 yılında Mersin Ticaret Borsası'nda toplam 1.522.766.688.774 TL tuta-

rında mal işlem görmüştür. 1991 yılında muamele hacmindeki değer artışı, 1990'a göre + % 143.9'dur.

1990 yılına oranla 1991 yılında borsa muamele hacmi içinde hububatı payı % 9.6, bakliyatın payı % 4.4 oranında azalırken, narenciyenin payı % 7.4 oranında artmıştır.

Tarsus Ticaret Borsası'nda ise 1991 yılında 1990'a göre % 16.8 oranında malların değeri artmıştır. Hububat miktar olarak % 23.6 değer olarak % 830, yağlı tohumlar miktar olarak % 348.2 ve değer olarak % 314.5 oranında artarken, pamuk miktar olarak % 49.6 ve değer olarak % 21.2 oranında düşüş göstermiştir.

Mersin Toptancı Hali, bölgenin tarım ürünlerinin değerlendirilmesinde önemli rol oynamakta olup, bunu Tarsus, Erdemli, Silifke ve Anamur toptancı halleri izlemektedir.

1991 yılında Mersin halinde 335.999.092.000 TL, Tarsus halinde 105.659.900.000 TL, Erdemli halinde 52.123.300.000 TL, Silifke halinde 11.371.700.000 TL, Anamur halinde 618.900.000 TL'lik olmak üzere toplam 453.649.500 TL tutarında sebze meyve işlem görmüştür.

İl genelinde iç ticaret hacmi, tarım lehine bir konumdadır. Ticaret borsasında ve toptancı hallerinde muamele gören grupları değer ve miktar artışları konusunda dengesizlik göstermesi, tarımın teknolojik yapısının geriliğinden, üretimin dengesizliğinden ve doğa koşullarına bağımlılıktan kaynaklanmaktadır.

Toptancı hallerinde aracı konumdaki komisyoncular, aynı zamanda tefeci-tüccar konumundadırlar. Bunlar, köylüler, üretimin daha ilk aşamasında verdikleri öndelik parayla kendilerine bağlarlar. Ürünler kendilerine geldiğinde de satış fiyatına göre aldığı komisyon ücretine ek olarak, borç verilen paranın faizi eklenince, bunların kendilerini yeniden üretmelerinin gerçekliği görülebilir. Aynı biçimde, borsada işlem gören malları alıp depolayan ve daha sonra arz ve talebe göre piyasaya sunan kesim de, aradaki farkla tefeci-tüccar sermayesinin sürekli ve bağımsız varlığının göstergesidir.

Mersin ve çevresindeki hububat, bakliyat eleme ve kırma ve (packing-house) narenciye ve taze sebze meyve işleme firmalarının içinde bankaların da depo, eleme-kırma tesislerinin varlığı, banka sermayesinin salt sanayi alanındaki ortak yatırımlarda değil, aynı zamanda tarımsal ürünlerin alım ve satımı arasındaki fark sonucu tefecilikten oluştuğu görülüyor.

İlde elde edilen ürünlerin dış ihracında 1990'a göre 1991 yılındaki miktar ve değer olarak oranları İçel'in ekonomik yapısı hakkında az çok bilgi vermektedir. Tarımsal ürünlerle tekstil ürünleri ağırlıklı ihraç ürünlerinden 787.960.000 Amerikan Doları elde edilmiştir. Bu ihracatın 227.817.799 dolarlık kısmı Mersin firmalarınca gerçekleştirilmiştir. Mersin firmalarının toplam ihracattaki payı değer olarak % 30 olarak hesaplanmıştır.

İç ticaret hadleriyle dış ihraç ürünlerindeki tarımın payına bakıldığında il tarımının sanayinin ihtiyaçları temeline OTURMADIĞI görülebilir.

(Tablo-XII) Karşılıklı bir etkileşim sözkonusudur. Bir yanda üretken sermaye bir yanda asalak sermaye, bir yanda artı-değer üretimi diğer yanda faiz ve rantıye gelirleri, bir yanda ücretli emek öte yanda küçük meta üreticileri ve değişik biçimlerde bulunan feodal emek, bir yanda kapitalist rekabet yanı başında feodal mülkiyet, bir yanda kredi sistemi onun yanında bunu katlayan faizleriyle tefecilik, bir yanda dinsel eğitim ve kurumlar, öte yanda sözümona "laik" burjuva eğitimi vs. vs..

Tablo-XII

Ürün	Miktar olarak %	Değer olarak %
Pamuk ihracı	+ % 2.4	+ 11.6
Narenciye	- 4.3,	- 4.8
Sebze-mevyeye	+ 3.8	+ 8.2
Bakliyat	+ 16.6	- 21.7
Kimya sanayi	- 40.1	- 61.1
Cam mamülleri	- 80.4	- 81.4
Dokuma giyim	+ 16.6	- 9.0

Meta ihracı ve daha sonra sermaye ihracı yoluyla yerel endüstriyi yıkan ya da onu en az kârlı alanlara sürükleyen kapitalizm, kendi çıkarlarına denk düştüğü oranda feodalizmi kısmen çözdü, ama onu tamamlamıyla tasfiye edemezdi. Yerel endüstriyi yerle bir eden kapitalizm, kendine bağımlı ilişkileri geçirmek zorundadır. Ancak bu yapı kesinlikle bağımsız, kendini

geniş ölçekli yeniden üretebilecek bir sanayi değildir. Tersine emperyalizmin gereksinmelerine göre şekillenmiştir. Çağımızda feodalizmin tasfiyesi burjuvazi önderliğinde ne devrim yoluyla aşağıdan yukarıya, ne de evrim yoluyla yukarıdan aşağıya olası değildir. Kapitalist şekillenme tarihi gelişim aşamasındayken ve bu aşamaya eşlik eden koşulları yaşarken batının çok yönlü müdahalesini yaşadığından (ayrıca talan ekonomisi ve diğer iç nedenlerle) kendi ayakları üzerinde duramamıştır. "Kapitalist üretim bir kez kendi ayakları üzerinde durduktan sonra, artık yalnızca bu kopuşu (üreticilerin üretim araçlarından kopuşu) gerçekleştirmekle kalmaz, sürekli olarak genişleyen bir ölçekte yeniden üretir." (Marx)

İlde narenciye, pamuk ve sebze çapalama ve toplama işlerinde ücretli emek kullanılmaktadır. Ama aynı yerde aile emeği de kullanılmaktadır. Ücretli emek kullanımı toprağın büyüklüğüyle orantılı olup orta-köylülüğün göstergesidir. Bu koşullarda artı-ürün elde edebilme koşulu vardır. Bu durum elbette doğrudan üreticilerin konumlarında farklılıklara yolaçacaktır. (Zaten yarı-feodal kavramı hem kapitalist hem de feodal ilişkilerin içiçe olduğu koşulları kucaklar.) Bunun aksini kimse de ileri süremez. *Ancak, burada kavranılması gereken, bilince çıkartılması gereken şunlar olmalıdır: "Kapitalist üretimin genel gelişmesi... Servet biriktirme ve geleceğin kapitalistleri" (Marx) oluşumuna uygun mu değil mi? Köylülerin topraktan kopartılıp mülksüzleştirilmelerinin "farklı yönleri ve farklı evreleri farklı sıraları izleyerek farklı dönemlerde" (Marx) Genelde ve özel olarak İçel'de esas olarak gerçekleşmiş mi gerçekleşmemiş mi? Yoksullaşmayı engelleyici karşıt süreçler var mı yokmu? Kapitalizmin farklı dönemlerinin (serbest rekabetçi ve tekelci dönemleri) önce Osmanlı da sonra "Cumhuriyet" döne-*

mindeki ekonomik gelişmedeki etkisi esas olarak olumlu mu olumsuz mu? İç pazarın varlığı ve meta üretimi tek başına bir üretim tarzının egemen olmasını belirler mi? Bunlar gibi bir dizi sorular sorulabilir. Bu soruların yanıtları önceki ve sonraki satırlarda bulunmaktadır.

İlde topraksız ya da toprağı kendi geçimine yetmeyecek düzeyde olan yoksul köylü ilçe ve beldelerde iş olanağı arar, ama, orta ve zengin köylünün ücretli-emek kullanmak zorunda kalması durumunda esas olarak sanayide değil olduğu yerde emilir. Aslında "Geçimine yetmeyecek düzeyde toprak" tanımı farklı bölgelerde farklı biçimler alabilir. Duruma göre, bir bölgede ya da bir bölgenin farklı yerlerinde örneğin bir dönümlük yer gereksinmeye yetebilir de yetmeyebilir de. Burada ilaç ve gübre kullanımı, su, doğa koşulları yeterliliğin ya da yetmezliğin sınırlarını belirlemede etkilidir. *Örneğin, Doğu Karadeniz şeridinde, toprağın pek küçük parçalara bölünmüş olmasına karşın, çay üretimine elverişli olan bu yörede küçük toprak, köylü ailesinin geçimini karşılayabilmektedir. Aynı biçimde, merkez ilçe Mersin'e bağlı Karaduvar, Karacailyas, Kazanlı, Adanalıoğlu gibi sebze ve yeşillik üreten yerlerde de durum böyledir. Erdemli'de narenciye ve sera yapılan yerlerde de durum böyledir. Susanoğlu-Silifke-Taşucu hattında çilek yetiştirilen yerlerde de durum böyledir. Mut- Gülnar arasında kayısı, elma yetiştirilen yerlerde de durum böyledir. Mersin-Arslanköy-Gözne-Tarsus arasında üzüm, şeftali, elma yetiştirilen yerler de de durum böyledir. Aydıncık-Bozyazı gibi yerlerde de örtü-altı sebze yetiştiriciliği yapılan yerlerde de durum böyledir. Küçük toprak ama yüksek verim aynı zamanda yoksullaşma sürecini yavaşlatan bir nedendir de.*

Küçük ve orta köylülüğün yaygın olduğu ilde "emek-hizmeti, orta köylünün özgül 'sanayi'dir, dolayısıyla da orta köylünün aletleri, yalnızca köylü tarımını değil, toprak beyi tarımını da oluşturan parçasıdır." (Lenin) Ancak ilde komprador kapitalizmle, kapitalizm-öncesi ilişkiler "içiçe geçer ve onunla öylesine kaynaşırki, birini ötekinden ayırdetmek hemen hemen olanaksız hale gelir... Yaşam, temel nitelikleri karşıtları oluşturan iktisat sistemlerini, kendi içlerinde olağanüstü bir biçimde, derece derece birleştiren biçimler yaratır." 'Emek-hizmet' sisteminin nerede bittiğini 'kapitalizmin' nerede başladığını söylemek OLANAKSIZLAŞIR." (Lenin)

İçel'de hem ortakçılık (yarıcılık) hem de kiracılık toprağın işletme biçimi olarak yaygındır. Ortakçılık, kiracılık hububatta üzüm, narenciye, taze sebze ve yeşillik üretiminde yaygındır. Yani bir yanda aynı-rant, diğer yanda para-rant ile ödeme sözkonusu. Ancak ödemenin biçimleri, yarı-feodal yapının niteliğini değiştirmemektedir. Çünkü "bu, doğrudan doğruya angarya iktisadının bir kalıntısıdır." (Lenin) Ama bu "kalıntı" rant biçimler, kırıntı mı yoksa esas eğilim midir? önemli olan bunu tespit etmektir. Önceki kısımlarda bunun yanıtı verilmişti: *İlde kiracılık, kapitalist çiftçinin toprak sahibinden toprak kiralayarak, ücretli emek-gücü istihdam eden nitelikte bir kiracılık değildir. Kapitalist çiftçiden farklı, yani kapitalist işletme niteliğinde olmayan bir kiracılıktır. Yarı-feodal nitelik taşır. İlde, bir*

köyün toprağı, köylünün ev ve eklentileri, üretim araçları bir kişinin ya da bir ailenin mülkünde görülmemektedir. Bu biçimiyle de geleneksel ortakçılık yoktur. Toprak sahibinin üretici köylü ailesi üzerinde doğrudan baskısı yoktur. Ancak, ildeki biçimiyle ortakçılıkta kısmen özgür irade olsa da piyasa dışı cebir yani "ekonomi dışı zor" sözkonusudur.

1981 Köy Envanter Etüdü'ne göre 35.074 köyün 8.498'inde (% 24.3) kiracılık ve 13.376'sında (% 38.14) ortakçılık uygulanmaktadır. Genel olan bu rakamlarla karşılaştırıldığında İçel'in bu yapıyla uyumlu olduğu görülür.

Az topraklı ya da küçük köylünün yoksullaşmaya direnmesinin, yoksulluk sınırında gidip-gelmesinin bir nedeni de kendi köyünde ya da komşu köyde ortakçılık ya da kiracılık olanağı bulmasındandır.

Ortakçı ya da kiracı ile toprak sahibi arasındaki ilişkinin, feodal, yarı-feodal niteliğini belirleyen toprağın feodal ve yarı-feodal mülkiyetidir. Bu anlamda ki ortakçı ve kiracı, toprak sahibinin karşısına, bir miktar üretim aracına sahip olsa da, SERMAYE SAHİBİ OLARAK DEĞİL, geçimini sağlamak amacıyla olan köylü (emekçi) olarak çıkar. **Üreticinin, gerek kiracılıkta toprağın rantını, gerek ortakçı ve kiracılıkta bazı gerekli geçim nesnelere ve üretim araçlarını, ürünün bir bölümünü piyasa için sağlamış olması onun içerisinde yer aldığı üretim ilişkisini DEĞİŞTİRMEZ.** Çünkü MÜLKİYET İLİŞKİSİ ve MÜLKİYETİN BİÇİMİ değişmemiştir. Sömürü çok yönlüdür. Köylünün yoksullaşması ve geleneksel (feodal) ilişkilerin çözülmesi sözkonusu. Ama, üretim ilişkisinde NİTEL bir değişiklik ifade etmemekte. Tefeci sermayenin ortakçıya, kiracıya borç vermesi, üreticinin artı-emeğine ya da bir kısmına faiz olarak el koyma olanağı verir ama, üretim ilişkisi değişmeden devam eder. Üretim ilişkisinin kendisi tefeci sermayeye, köylünün artı-ürününe ya da bir bölümüne el koyma olanağı verir ama, üretim tarzı değişmeden kalır. Ticaret sermayesinin durumu da tefeci sermayeden farklı değildir. Ticaret sermayesinin kârı, ürünün alı ve satış fiyatlarındaki farktan oluşur. Ancak, bu biriken sermayeler sanayi sermayesine esas olarak akmamaktadır. Bağımsız bir yapıya sahiptir. Yarı-feodal yapıda bu durumu güçlendirmektedir. "Tüccar sermayesinin BAĞIMSIZ gelişimi kapitalist üretimin gelişme derecesiyle ters orantılıdır." Tefecilikte "üretim araçlarının dağınık olduğu yerlerde, para-serveti merkezleştirir. (Ama) üretim tarzını değiştirmez, ama onun üzerine kene gibi yapışır ve mahveder." Bu sermayenin varlığı da "bizzat çalışan köylü ile küçük usta zanaatçının yürüttüğü küçük ölçekli üretimin egemenliğine denk düşer." (Marx)

İçel'de tarımsal yapının küçük parçalara bölünmüş olması emek üretkenliğini olumsuz etkilemektedir. Bu durum hem İçel tarımının hem de genel yapının neden kapitalistleşmediğinin bir göstergesidir de. Çünkü, küçük toprak mülkiyeti "emeğin toplumsal üretken güçlerinin gelişmesini, emeğin toplumsal biçimlerini, sermayenin toplumsal yoğunlaşmasını, bilimin ilerici uygulamalarını dışlar."

Büyük toprak ağalarının, kapitalist çiftçiye dönüşmesinin koşulu; tarımsal ürünlerin fiyatının, maliyet fiyatı ile birlikte sermayenin kârını da elde edeceği bir fiyata yükseldiği zaman olasıdır. Hem genelde hem de özelde İçel'de bu yapı esas olamadığından kapitalist çiftlikler ve kapitalist çiftçilik TALİDİR. Kapitalist çiftliklerin tarımda belirleyici olmaması da tarımda makinalaşmanın YAYGINLAŞMAMASINA; makinalaşmanın yaygınlaşmamasıda, üretimin ARTMAMASINA ve kapitalist üretim tarzının EGEMEN OLMAYIŞINA neden olmaktadır.

Her ne kadar köylülük iç pazara çekilmiş de olsa, biriktirilen değer büyük bölümü emperyalizme bağımlılık nedeniyle bu devletlere aktarılır. Bir bölümü de makine, teçhizat, lisans, petrol, mamul, yarı-mamul ya da ham madde alımı nedeniyle yine bu devletlere gider. Yani, genişletilmiş yeniden üretimi gerçekleştirmek için biriktirilen artı-değerin büyükçe bir bölümü emperyalizm tarafından emilir. Bu nedenle, kapitalist üretim tarzının gelişmesine emperyalizm engeldir. Kapitalist üretim tarzının gelişmesi sermaye bileşiminin yükselmesinde ifadesini bulur. Sermaye bileşiminin yükselmesi ise, sermayeye dönüşen artı-değerin, ARTAN ORANLARDA değişmeyen-sermayeye (üretim araçları), AZALAN ORANLARDA değişen-sermayeye (ücretler) yatırılmış olmasıyla gerçekleştirilir. ANCAK, sermaye bileşiminin yükselmesi için gerekli olan artı-değerin büyük bölümü emperyalist-kapitalist devletlerce kendi ülkelerine aktarıldığından, genelde Türkiye'de özelde ise İçel'de kapitalist üretim tarzı egemen OLAMAMAKTADIR. Bu yapı ise, üretim araçları üretimin DEĞİL, tüketim nesneleri üretiminin ARTAN BOYUTLARDA büyümesini getirir. Böylesi bir yapı ise feodalizmi TASFIYE EDEMEZ, ANCAK, hem ekonomik altyapıda hem de siyasi üst yapıda İTTİFAK kurar.

Yarı-sömürge ülkelerde işsizliğin büyük boyutlarda olmasının esas nedeni de kapitalizmin gelişmemişliğinden kaynaklanmaktadır. Yabancı sermaye ülke içinde biriken artı-değeri sürekli olarak ve her yıl, kendi ülkesine aktardığından, bu artı-değer yarı-sömürge ülke için de yeniden üretimin genişletilmesine girmeyeceği için, işsizleri, bu bağımlı ekonomi eritemez.

Kapitalizm, sermayeye dönüştürülen artı-değer kitlesine bağlı olarak gelişir. Sermayeye dönüşen artı-değer kitlesi oranında, yeniden-üretim genişler. Sermayenin bileşimi yükselirken (yani, değişen-sermaye azalır, değişmeyen-sermaye yükselirken) emek üretkenliği de artar; yeniden üretimin genişlemesi oranında yeni emek-gücü istihdam edilebilir. Bunlar genel doğrulardır. Ancak yarı-sömürge yapının sermayesinin komprador nitelikte olması nedeniyle artı-değer artan oranlarda sermayeye dönüşmez. Bu nedenle yeniden üretim artan boyutlarda genişlemez. Sermayenin bileşimi yükselmediğinden emek üretkenliği de artmaz. Yeniden üretim artan boyutlarda genişlemediğinden, emek-gücü istihdam edilemez. Emek-gücü istihdam edilemediğinden işsiz fazlası, artan oranlarda çoğalır. İşte bu kısır döngü, çağımızda, kapitalizmin neden üre-

tim güçlerinin gelişmesinin engeli olduğunu da açıklar. Fakat, buradan yola çıkarak "üretim güçleri gelişmiyor, bu kapitalizmin egemen olmasının sonucudur" gibi bir anlam çıkar ki bu da sakat bir anlayıştır.

İçel'de hem çalışan nüfus açısından, hem sermaye açısından, hem ihraç kalemleri açısından, hem ticaret borsasında, hem de toptancı halde işlem gören mallar açısından, hem emeğin gasbediliş biçimi açısından, hem sermayenin bileşimi açısından, hem elde edilen birikimin aktığı, aktarıldığı alan açısından genişletilmiş yeniden-üretimin önkoşulu olan büyük oranda üretim aracı üretimi yoktur. Dolayısıyla tüketim nesnelere üretimi ağırlıklıdır. Montaj sanayi ağırlıklıdır.

Üretim araçları üretimi, toplumsal sermayenin yeniden-üretimini genişletmesinde belirleyici rol oynar. Bunların içinde de makina ve aletlerin üretimi belirleyici rol oynar. Ne var ki, emperyalist-kapitalist ülkeler, makina ve alet üretimi anlamında ÜRETİM ARAÇLARI ÜRETİMİNİ BELİRLEYİCİ ÖLÇÜDE KENDİ ELLERİNE BULUNDURURLAR. Bunun sonucu olarak, bizim gibi bağımlı ülkeler, gerek tüketim nesnelere üretimini ve gerekse üretim aracı olarak hammadde üretimini genişletmek için, makina üretimini elinde bulunduran emperyalist ülkelere bağımlıdırlar. Konu açısından vurgulanması gereken nokta şudur: Toplam toplumsal yeniden üretimin kapitalist sistem içinde, emperyalist ve yarı-sömürge ülkeler arasında bölünmüş olmasıdır. Belirleyici ve ekonomiyi egemenliği altına alması anlamında, üretim araçları üretimi, emperyalist devletlerin elindedir. Yarı-sömürge ülkelerin ekonomileri ise, hammadde ve tüketim nesnelere üretimiyle sınırlandırılmıştır. Bu bağlamda yarı-feodal üretim tarzının bölgede ve genelde egemenliği görüşü daha da bir anlam kazanmaktadır.

Şimdi verilecek rakamlar yukarılarda söylenen konularla bağlantılı olarak değerlendirildiğinde, hem İçel'de hem de Türkiye'de niçin yarı-feodal üretim tarzının komprador kapitalist üretim tarzına göre egemen üretim tarzı olduğu anlaşılır:

Gayri Safi Yurtiçi Hasıladada TARIMIN payı 1980'de %24.0, 1985'de %21.8

Gayri Safi Yurtiçi Hasıladada SANAYİNİN payı 1980'de %21.7, 1985'de %24.8

Gayri Safi Yurtiçi Hasıladada HİZMET SEKTÖRÜNÜN payı 1980'de %55.3, 1985'de %53.4

Yurtiçi 15 ve + yaş grubu istihdamda TARIMIN payı 1980'de %62.50, 1985'de %59.14

Yurtiçi 15 ve + yaş grubu istihdamda SANAYİNİN payı 1980'de %11.63, 1985'de %12.74

Yurtiçi 15 ve + yaş grubu istihdamda HİZMET SEKTÖRÜNÜN payı 1980'de %25.87, 1985'de %28.12

1984'de traktör sayısı 556.781, karasaban ve pulluk sayısı 1.474.326'dır.

Bu rakamlar, ülke içinde elde edilen artı-emeğin, artan oranlarda sanayiye aktarıldığını, sanayiye aktarılan artı-değerin çok az oranda olduğunu göstermektedir. Sanayiye akan artı-değer de esas olarak üretim

araçları üreten sanayiye DEĞİL, gıda sanayi, yem sanayi, dokuma-giyim sanayi, orman ürünleri sanayi, kağıt ürünleri sanayi, kimya-plastik-lastik sanayi, taş-toprağa dayalı sanayi, metal eşya sanayi, makina-teçhizat-parça sanayi, inşaat sektörü, oluşturma sektörü, turizm sektörü, ithalat-ihracat ve dahili ticaret sektörüne gitmektedir. Böylesi bir yapı da, değil kapitalizmin egemenliğini, gerçek anlamıyla feodalizmi bile tasfiye edemez. Kaldı ki yukarıda rakamlar bile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'da tarımın azalan payının, sanayiye değil, hizmet sektörünün payına esas olarak kanalize olduğunu vermektedir...

KAYNAKLAR

Ziraat Dünyası, Kapitalizm ve Tarım, Sermaye Birikim Modeli ve Rantlar,
Tarımsal Yapılar ve Kapitalizm, Kapital 1-3, Rusya'da Kapitalizmin Gelişimi,
İçel'de Ekonomik Rapor, Partizan.

"... Partimiz asıl Şimdi doğuyor! diyoruz biz; ileri iŐçilerin artan politik bilincine bakarak. Partimiz asıl Şimdi doğuyor! -eski yazı kurullarını hem takviye edebilecek, hem de yerini alacak daha fazla sayıda genç güce sahibiz; devrimcilere sahibiz ve onları yetiŐtiren eski İskra eğilimine, herhangi bir yazı kurulu çevresinden daha fazla saygı duyan bu devrimcilerin sayısı sürekli artıyor. Partimiz asıl Şimdi doğuyor ve hiçbir kaçamak ve geciktirme, yeni İskra'nın hiçbir artniyetli zayıf homurtusu, bu Parti'nin kesin ve geri dönölmez kararını yerine getirmesini önleyemez. Partimizdeki bu yeni güçler, zaferimize olan inancımızı pekiŐtiriyor."

LENİN